

Vakdidactiek Maatschappijwetenschappen

Burgerschapseducatie op school
Academiejaar 2022–2023

R. Haelewyn, J. Van Puyenbroeck, A. Verstraete

Prof. dr. T. Valcke & Prof. Dr. T. Decorte

Praktijkassistenten J. Bekaert, B. Broidioi, E. Haerens, A. Ingels, J. Sanctobin & G. Snoeck

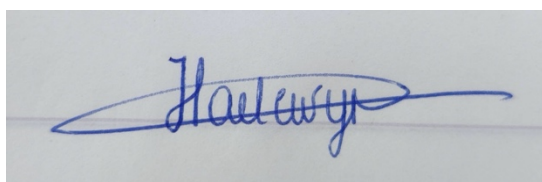
INZAGERECHT

Ondergetekende, **Rikki Haelewyn, Jarno Van Puyenbroeck & Arnout Verstraete** geven hierbij toelating aan derden, niet-behorend tot de vakdidactiek Maatschappijwetenschappen, om zijn/haar taak in te zien.

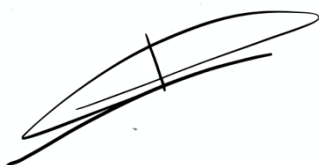
Datum en handtekening

24/05/2023

Rikki Haelewyn

Jarno Van Puyenbroeck

Arnout Verstraete

Deze toelating geeft aan derden tevens het recht om delen uit de taak te reproduceren of te citeren, uiteraard mits correcte bronvermelding.

INHOUDSTAFEL

1. VOORONDERZOEK	4
1.1. INDIVIDUELE ANALYSES DIDACTISCH MATERIAAL	4
MATERIAAL 1.....	4
MATERIAAL 2.....	6
MATERIAAL 3.....	8
1.2. INDIVIDUELE ANALYSES INTERVIEWS	11
INTERVIEW 1.....	11
INTERVIEW 2.....	12
INTERVIEW 3.....	13
1.3. REFLECTIE INDIVIDUELE	14
DIDACTISCH MATERIAAL	14
INTERVIEWS.....	17
CONCLUSIE.....	18
2. DIDACTISCH MATERIAAL	19
2.1 LEERKRACHTENBUNDEL	
2.2 LEERLINGENBUNDEL	
BIBLIOGRAFIE	120

1. VOORONDERZOEK

1.1. Individuele analyses didactisch materiaal

Materiaal 1

Het eerste leermateriaal dat onder de loep werd genomen heet Face The Past, te raadplegen via deze link: <https://sites.google.com/spijker.be/face-the-past/homepage/het-erasmus-project>. Deze website werd gemaakt door middelbare school Spijker in het kader van hun Erasmus+ project 'Face the past, change our future – Casting light on the shadows of our history.'

Doel van het materiaal

Samen met een Zweedse, Duitse, Luxemburgse en Spaanse school hebben de Vlaamse scholieren zich verdiept in de donkere pagina's van de geschiedenisboeken. De vragen die centraal stonden in dit project zijn: Hoe ga je om met dergelijke onderwerpen, die vaak nog erg gevoelig liggen? Hoe breng je dit aan in het onderwijs? Wat kunnen we hierover leren van andere landen?

Op de website worden geen specifieke doelstellingen geformuleerd, maar op basis van de informatie op de website kan men dit echter wel afleiden. Het doel van dit project is dat leerlingen meer te weten komen over hun eigen geschiedenis en over die van andere Europese landen. Bij elk land stond een persoonlijk historisch onderwerp centraal: de kolonisatie van Congo in België, de holocaust in Duitsland, de Zweedse neutraliteit, de dictatuur van Franco in Spanje én het koloniaal verleden en WOII in Luxemburg. Dit zijn belangrijke thema's omdat ze een grote rol in de geschiedenis van die landen betekent hebben en omdat ze de dag van vandaag nog zeer actueel zijn. Wanneer we naar de resultaten van de verschillende projectweken kijken, kunnen we concluderen dat de doestellingen zeker behaald zijn.

Methode en inhoud

De school is van mening dat je niet mag oordelen zonder kennis van zaken. Daarom werden de leerlingen, voor ze aan hun projectweek begonnen, ondergedompeld in de geschiedenis van de kolonisatie. Ze hebben deze informatie later zelf doorgegeven aan de buitenlandse studenten. Er werd door de geschiedenisleerkracht een cursus opgesteld en door de leerlingen een PowerPointpresentatie. Naast theoretische kennis werd er ook ingespeeld op de actualiteit. De leerlingen die hebben deelgenomen aan de projectweek rond Congo werden gevraagd om een reactie te schrijven op de actualiteit rond de Black Lives Matter-betogingen en het verwijderen van de standbeelden van Leopold II in België.

In oktober 2019 kwam een delegatie leerlingen en leerkrachten uit de vier partnerlanden naar Hoogstraten om te leren over de zwartste pagina's van de Belgische geschiedenis: de kolonisatie van Congo. Dit thema kwam toen al vaak aan bod in de Belgische media, maar de laatste tijd is het opnieuw brandend actueel geworden met de Black Lives Matter protesten en de oprichting van de Congocommissie in het parlement. Tijdens de bijeenkomst brachten ze een bezoek aan het vernieuwde AfricaMuseum, maar gingen ze ook op verkenning in de Matongé-wijk in Brussel. Ze wilden het thema namelijk van verschillende invalshoeken belichten. Hoogtepunt van de week was ongetwijfeld de interviews die de leerlingen mochten afnemen bij verschillende experts, zoals professor Mathieu Zana Etambala, journalist Peter Verlinden, artiest Ronny Mosuse en professor Maarten Van Genderachter. Tot slot werd er ook nog een debat georganiseerd met alle experts, waarbij ook leerlingen kritische vragen konden stellen.

Kwaliteit van het materiaal

Bij dit leermateriaal passen de werkvormen zeer goed bij de lesinhoud. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende didactische werkvormen die zeer activerend zijn voor de leerlingen. Tijdens het project mochten leerlingen presentaties geven, een museum bezoeken, een stadsbezoek doen, interviews afnemen en debatteren. Deze werkvormen zorgen ervoor dat de leerinhoud zeer concreet en begrijpelijk overkomt bij de leerlingen en dat ze dit ook zullen onthouden omwille van het activeringsprincipe en het visualiseringsprincipe.

Het materiaal is inhoudelijk correct en up-to-date. De leerkrachten hebben tijdens het project ingespeeld op de actualiteit en de leerlingen hier ook mee laten werken. Mocht dit project opnieuw georganiseerd worden zou er uiteraard research moeten gebeuren zodat de leerkrachten op de hoogte zijn van de recentste ontwikkelingen rond de kolonisatie. Aangezien dit een actueel thema is die grote veranderingen doormaakt momenteel is het belangrijk om dit goed op te volgen zodat de leerlingen steeds correcte informatie doorkrijgen.

Het materiaal wordt zeer uitgebreid weergegeven en de website bevat ook een sectie die 'materiaal voor leraars' heet. Op deze pagina wordt nog extra achtergrondinformatie gegeven voor leerkrachten die ook zo'n project willen organiseren. Zo vermeldt de website onder andere de bronnen die ze hebben gebruikt zoals boeken, tijdschriften, televisie-uitzendingen, musea. Daarnaast geven ze ook de contactgegevens van de organisaties en experts waarmee ze samengewerkt hebben. Tenslotte bevat de website ook de inhoudelijke voorbereiding rond de interviews en het debat.

De sterke punten van deze aanpak is dat het een zéér hands-on aanpak is waarbij leerlingen in de praktijk kennis kunnen maken met de verschillende historische gebeurtenissen van hun eigen land en de buurlanden. Doordat het thema's zijn die een grote maatschappelijke impact hebben gehad zoals (bv. WOII) en die tevens vandaag de dag nog steeds actueel zijn (Black Live Matter-beweging) beseffen leerlingen ook het belang van zo'n project.

De aanpak biedt ook ruimte voor reflectie. Na elke projectweek moeten de leerlingen hun bevindingen samenvatten in een schema via Padlet. In de projectweek van België werden er zes activiteiten georganiseerd en de leerlingen werden in groepjes verdeeld over die activiteiten om ze te evalueren. Op die manier hebben leerkrachten zicht op de ervaringen van de leerlingen en kunnen ze bijsturen waar nodig.

Doelgroep

Op de website wordt er niet specifiek vermeld voor welk doelgroep dit materiaal ontworpen is. Op basis van het feit dat dit project kadert binnen Erasmus+ en de verkregen informatie van de website kan ik concluderen dat dit leermateriaal gericht is op de derde graad ASO. Tijdens mijn stage werd er op mijn school ook een Erasmus+ project georganiseerd voor de 6dejaars dus ik vermoed dat dit bij school De Spijker niet anders was.

Het materiaal is zeker geschikt voor een derde graad. De theoretische inhoud is op niveau van een 5de en 6de middelbaar en ook de activiteiten zijn qua uitdagingsniveau op maat van deze doelgroep. De leerlingen krijgen ook zelf voldoende vrijheid om hun eigen project vorm te geven en actief deel te nemen. Bij dit project is er weinig ruimte voorzien voor differentiatie. De leerlingen volgen allemaal hetzelfde traject. Binnen de georganiseerde activiteiten is er wel ruimte voor personalisering. Bij de interviews en debatten kunnen leerlingen verschillende rollen opnemen op basis van waar ze zich comfortabel bij voelen.

Materiaal 2

Het tweede educatief materiaal dat geanalyseerd werd, heet 'De complexe relatie tussen België en Congo: een verhaal van kolonisatie, beeldvorming en dekolonisatie'. Dit educatief pakket wordt aangeboden door historisch archiefcentrum 'Liberas'. Het materiaal is beschikbaar via deze link:

http://www.liberaalarchief.be/afb/digitaal%20educatief%20aanbod_Congo_3de%20graad%200secundair%20onderwijs_ASO_TSO_KSO.pdf?fbclid=IwAR1gV9b0BUKiQJzbnHq4FgGtgLb7wgHRallzd92sGuOOrpVIAX375ly6abg

Doel van het materiaal

Naar aanleiding van de zestigste verjaardag van de onafhankelijkheid van Congo, werd door Liberass een educatief pakket samengesteld. Het is bedoeld om leerlingen zaken mee te geven die actueel zijn en relevant. Het is een pakket dat vakoverschrijdend ingezet kan worden. Leerlingen die dit pakket krijgen worden 'tools' aangeboden om met een historisch bewustzijn te kunnen kijken naar zaken die vandaag gebeuren. Denk maar aan de BLM-protesten of hedendaagse debatten rond discriminatie en racisme.

In lessen Nederlands, Geschiedenis of een Humane Wetenschapsvak kunnen leerlingen door dit pakket kennismaken met het koloniaal verleden van België en Congo. Daarnaast zien ze ook de dekolonisatie en worden hedendaagse sporen ervan besproken. Het lessenpakket eindigt met een debat over de 'dekolonisering' van de samenleving.

De lesdoelen van dit materiaal zijn duidelijk zeer breed. Gebaseerd op de eindtermen, doet deze cursus er alles aan om doelstellingen te halen. Dit voor de vakken Nederlands, geschiedenis en Humane Wetenschappen. Bijvoorbeeld het bewust reflecteren over bepaalde aspecten van het taalgebruik (Nederlands); bronnen lezen en kunnen interpreteren in hun historische context (geschiedenis) of de sociale stratificatie en de evolutie ervan beschrijven en gevolgen ervan toelichten in termen van sociale mobiliteit, gelijke kansen, breuklijnen in de samenleving, actieve participatie en machtsstructuren (Humane Wetenschappen). Ook tracht de cursus te voldoen aan vakoverschrijdende eindtermen zoals het respectvol luisteren en met elkaar in overleg gaan.

Methode en inhoud

De lesinhoud van het materiaal focust zich op bredere zaken dan enkel de kolonie Congo. Zo gaat het ook over het Congo van voor de kolonisering. Dit waar andere cursussen zouden aanvatten bij Congo vlak voor de kolonisering.

Inhoudelijk gaat de cursus over de relatie tussen Congo en Europa, beschrijft Leopold II en Kongo Vrijstaat, alsook gaat het uiteindelijk over Belgisch Congo, hoe dit tijdens de wereldoorlogen zat en hoe Congo uiteindelijk onafhankelijk wordt.

De lessenreeks start met een introductie over de komende lessen. Hier wordt met een actueel mediafragment over Leopold II aangevat. Er wordt een klasgesprek over deze actuele problemen gehouden. De leerkracht brengt over dat dit debat historische wortels heeft. Vervolgens gaat het over Congo zelf. De leerlingen krijgen fiches (invulcursus) over Congo waarop ze informatie moeten aanvullen. Ze doen dit aan de hand van opzoekwerk op het internet. Dit wordt dan klassikaal verbeterd en besproken. Elke leerling krijgt tevens in deze les ook drie teksten. Deze worden zelfstandig gelezen. Aan de hand van een aantal vragen moeten de leerlingen de relatie tussen België en Congo duiden.

In een tweede les worden de vragenlijsten gebruikt. Leerlingen worden in groepjes verdeeld waarbij ze de teksten met elkaar bespreken en hun notities van de vorige les gebruiken om gemeenschappelijk tot antwoorden op de vragen te komen. Hierna wordt het bord gehanteerd.

Op het bord staan drie aspecten van kolonialisme. De leerlingen komen gezamenlijk tot een definitie van kolonialisme aan de hand van een klasgesprek. De leerkracht noteert zaken die gehoord worden op het bordschema. Tot slot gaat het in deze les over de beeldvorming over Congo. Hierbij bekijken de leerlingen een bron die ze zelf kiezen. Ze beantwoorden hier individueel vragen over. Daarna gaan ze in groep (per gekozen bron) samenzitten om na te denken over hoe ze hun bron zullen presenteren aan de klas.

In een derde les wordt dan overgegaan tot het presenteren van de gekozen bronnen. Na de presentaties krijgen ze een mediafragment te zien over de sporen van de kolonisering vandaag. Dit fragment vormt de basis voor het afsluitend debat die hieromtrent volgt. De leerlingen nemen standpunten in en verdedigen die.

Heel wat verschillende werkvormen worden dus gehanteerd doorheen de lessenreeks met de bedoeling om leerlingen steeds op andere manier te activeren. Zo zijn ze actief met de leerstof bezig en worden ze betrokken bij de les. Het materiaal hanteert werkvormen zoals zelf een bron analyseren, begrijpend lezen, klasgesprek, presentatie, ... enzovoort. Het pakket zorgt ook voor een duidelijke richtlijnen voor de leerkracht en uitgeschreven lesvoorbereidingen in realistische lesfasen.

Kwaliteit van het materiaal

Het lessenpakket gaat uit van een historische instelling die kan putten uit een zeer uitgebreid archief aan materiaal. Inhoudelijk is de kwaliteit van dit lessenpakket verzekerd. Daarnaast bezorgt dit lessenpakket de leraar zeer duidelijke richtlijnen en geeft het een realistische tijdsweergave in de voorbereidingsdocumenten. Het grote aanbod aan werkvormen is tevens ook een groot voordeel van dit lessenpakket. Inhoudelijk is het pakket daarnaast ook op behoorlijk niveau.

Voorts geeft het materiaal alle benodigdheden mee zoals linken naar de juiste media, de invulcursus, de teksten, andere bronnen, ... De bundel is ook voorzien van een begrippenlijst. Deze lessenreeks is al bijna volledig 'geefklaar'.

Doelgroep

Het lessenpakket van Liberas werd ontwikkeld voor leerlingen van de derde graad. Ze spreken over leerlingen in het ASO, TSO en KSO. We kunnen hier wel de bedenking bij maken of de lessenreeks wel zo gemakkelijk uit te voeren valt buiten het ASO. Dit slaat vooral op de drie lessen. In het TSO zullen er bijvoorbeeld niet zo gemakkelijk uren geschiedenis of Nederlands ter beschikking staan hiervan. Bij richtingen waar er slechts één uur geschiedenis gegeven wordt zou er zo geen lestijd over zijn voor de 'gewone' lessen.

Materiaal 3

Het didactisch materiaal “Dekolonisatie hv123” is gemaakt door Wikiwijs van Kennisnet. Het online lesplatform werd ter beschikking gesteld op 29 juni 2020 via www.wikiwijs.nl. (https://maken.wikiwijs.nl/73225/Dekolonisatie_hv123#!page-6200037)

Doel van het materiaal

Het didactisch materiaal bevindt zich binnen het van geschiedenis en vangt aan met een korte inleiding waarover het leerplatform zal gaan. Hierin wordt vooral duidelijk dat het leerplatform zich focust op de ervaringen van kolonies die leidde tot een geheel dekolonisatieproces. Daarbij wordt er een schets gemaakt in welke tijdperiode dit hoofdstuk zich afspeelt. Op die manier kunnen de leerlingen het dekolonisatieproces in een tijdsperspectief plaatsen. Vervolgens wordt er een introductieoefening gemaakt a.d.h.v. een kennisclip over de dekolonisatie in Indonesië. Na het bekijken van de clip bespreken de leerlingen omtrent de ervaringen van kolonies. Zo krijgen ze een beeld hoe het imperialisme uiteindelijk leidde tot een dekolonisatieproces. Tijdens deze intro wordt het opzet van dit hoofdstuk dekolonisatie helder aangegeven.

Na de inleiding worden de lesdoelstelling geformuleerd. Hierin wordt duidelijk dat de leerlingen begrippen zoals imperialisme, dekolonisatie en nationalisme moeten kunnen beschrijven. Daarbij moeten ze kunnen uitleggen waarom de koloniën van belang waren voor Europese landen en welke landen er veel hadden. Ook wordt er nog gewerkt rond een casestudie over de dekolonisatie van Afrika en de rol van Ghandi bij de onafhankelijkheid van India. De doelen zijn hier wel degelijk expliciet vermeld.

Op het eind van het leerplatform is er een reflectiemoment, waarbij de leerlingen kunnen nagaan of ze de opgestelde doelstellingen hebben bereikt. Elk onderdeel van het leerpad wordt afgetoetst aan een bepaalde lesdoelstelling. Dit maakt ook dat het materiaal en de aanpak van opdrachten de doelstellingen bereikt. Daarnaast wordt het belang van het hoofdstuk nogmaals vermeld bij het reflectiemoment. Hierin wordt er nagegaan of de leerlingen een ander beeld hebben gevormd t.o.v. de kolonisatie.

Methode en inhoud

De leerinhouden worden in dit online leerplatform via verschillende werkvormen aangereikt. Elk hoofdstuk maakt veelvuldig gebruik van media en tools. Ten eerste, worden er bepaalde begrippen rond dekolonisatie uitgelegd met een leestekst. De leerlingen krijgen nadien de kans om hun kennis van de definities te toetsen met meerkeuzevragen.

In het twee onderdeel wordt er gewerkt met een voorbeeld van de Japans-Russische oorlog. Aan de hand van het twee bronnen wordt er een oefening gemaakt hoe propaganda en nationalistische bewegingen een rol speelde bij dekolonisatie.

Vervolgens gaat het over de dekolonisatie in Afrika waarbij in beeld gebracht wordt hoe de kolonies stapsgewijs onafhankelijk werden. Bij deze oefening maken de leerlingen gebruik van een landkaart van Afrika om de koloniale situatie te bespreken. Daarnaast moeten de leerlingen bij deze oefening ook gebruik maken van externe bronnen over het dekolonisatieproces. Dit zet de leerlingen actief aan het werk door op zoek te gaan naar data over de koloniale situatie van landen in Afrika.

Daaropvolgend is er een oefening die inspeelt op de geografische ligging van deze kolonies. De leerlingen gebruiken hiervoor een atlas en het internet om de ligging en onafhankelijkheid van kolonies na te gaan. Opnieuw gaan de leerlingen actief te werk bij het maken van deze oefening.

Een ander onderdeel over de dekolonisatie van Nederlands-Indië werkt met een interactief webplatform waar verschillende materialen ter beschikking worden gesteld omtrent het thema. Het platform bestaat uit verschillende media, zoals een interactieve vensterplaat, een kennisclip, bronnenmateriaal, afbeeldingen etc. Hierbij gebruiken de leerlingen het gehele platform om enerzijds opzoek te gaan naar data en gebeurtenissen. Anderzijds wordt er nagegaan hoe belangrijk Nederlands-Indië was voor het Nederlandse Koninkrijk.

De laatste opdracht is een creatieve werkvorm, waarbij de leerlingen een poster moeten maken over de rol van Ghandi bij de onafhankelijkheid van India. Ze bekijken eerste een kennisclip over dit onderdeel om ondertussen verschillende zaken te noteren over het persoonlijke leven van Ghandi. Op die manier gaan de leerlingen op een creatieve manier om met de leerstof en krijgen ze een inzicht in de betekenis van deze gebeurtenis.

Doorheen het leerpad worden er verschillende werkvormen aangeboden. Zo wordt er ingezet op cognitieve kennis, begrijpend lezen, geografische vaardigheden, maar ook op het analyseren van bronnenmateriaal en het creëren van een poster omtrent de leerstof. Daarbij wordt er voldoende media ingezet bij elk onderdeel van het leerpad. Zowel teksten, landkaarten, kennisclips, webplatforms worden gebruikt om de leerlingen te stimuleren. Er kan geëvalueerd worden dat dit gehele leerplatform voldoende leerstijlen hanteert.

Kwaliteit van het materiaal

Het online webplatform werd waarschijnlijk opgesteld tijdens de coronaperiode als vervanging van de fysieke les. Dit maakt dat studenten het leerpad zelfstandig moesten doornemen en dat sommige werkvormen niet toegepast konden worden. Het materiaal en de werkvormen zijn inhoudelijk correct en passen bij de lesinhoud. Toch kan het lesmateriaal nogal verouderd en ongepast overkomen door de voortzetting van het fysieke onderwijs op school. Op die manier kan het lesmateriaal aangevuld worden met groepswork en meer activerende werkvormen binnen de klas. Werken in groepsverband is nu eenmaal een aspect dat ontbreekt binnen dit platform en dat het opnemen van de leerstof kan bevorderen.

Er kan betuigt worden dat dit lesmateriaal degelijk en kwaliteitsvol is. De componenten van het hoofdstuk worden telkens ingeleid met korte bondige lesteksten, waarbij begrippen telkens worden geïntroduceerd. Een ander sterkpunt van het materiaal is dat het platform overvloedig gebruik maakt van verschillende bronnenmateriaal en media. Dit zorgt voor een visuele ondersteuning bij de leerstof. Daarnaast zijn er ondanks het thuisonderwijs tal van activerende werkvormen gebruikt om de leerstof op te nemen. Ook is er telkens ruimte voor een evaluatiemoment, waarbij de leerlingen zelfstandig kunnen toetsen of ze de leerstof hebben begrepen. Nadien is er een reflectiemoment waarbij het opzet van het hoofdstuk nogmaals wordt meegedeeld en waar de leerlingen kunnen reflecteren of ze de vooropgestelde lesdoelstelling hebben bereikt.

Daarentegen bevat het platform enkele zwaktes die kunnen vermeden worden bij het opstellen van het eigen lesmateriaal. Zo is het materiaal enkel online beschikbaar en moeten leerlingen zelfstandig te werk gaan. Dit kan bevorderd worden door het platform ook bruikbaar te maken in de klas en door groepsopdrachten toe te voegen. Daarnaast ontbreekt er nog extra uitleg bij de oefeningen aangezien er geen differentiatie is bij de instructie van de opdrachten. Nogmaals kan dit bevorderd worden door het online leerplatform om te zetten tot lesmateriaal dat kan ingezet worden in de klas.

Doelgroepen

Het online leerplatform werd opgesteld voor Nederlandse leerlingen van het derde jaar in het hoger algemeen voortgezet onderwijs (HAVO). In België is dit gelijk te stellen aan de 2de graad in de dubbele finaliteit. De materialen die gebruikt worden in het leerplatform zijn inhoudelijk aangepast aan de doelgroep. Er worden verschillende bronnen ingezet die eenvoudig te begrijpen zijn voor de leerlingen. Vooral feitelijke en conceptuele kennis komen aan bod bij dit leerpad. Daarnaast wordt vooral het gedragsniveau onthouden en begrijpen gebruikt, wat maakt de inhoud van het leerplatform wel degelijk is afgestemd op het niveau van de leerlingen in de 2de graad.

Binnen dit platform is geen differentiatie terug te vinden. Alle leerlingen doorlopen hetzelfde leerpad en krijgen dezelfde oefeningen. Toch kunnen leerlingen kiezen hoeveel tijd zij steken in het doorlopen van het platform, wat ervoor zorgt dat er wel gedifferentieerd wordt op tijd. Leerlingen die het wat moeilijker hebben bij het begrijpen van de leerstof of bij het maken van de opdrachten, krijgen hier voldoende tijd en ruimte.

1.2. Individuele analyses interviews

Interview 1

Dit interview werd afgenomen met leerkracht Jens Ranson. Hij geeft les in de vakken cultuurwetenschappen, gedragswetenschappen en geschiedenis in de 3de graad. Daarnaast geeft hij ook een vakoverschrijdende module rond het thema politiek en recht.

Voor meneer Ranson wil burgerschap zeggen dat leerlingen op school meer dan alleen schoolse kennis aangeleerd krijgen maar ook opgeleid worden hoe zij als burger kunnen meedraaien in onze maatschappij wanneer ze van de schoolbanken af gaan. Leerlingen moet weten wat er in de maatschappij speelt op vlak van politiek, geschiedenis, humane wetenschappen en actualiteit.

In de school en in de klas is er niet één vak waarbij er aan burgerschapseducatie wordt gedaan maar wordt hier vakoverschrijdend aan gewerkt in de vakken cultuurwetenschappen, gedragswetenschappen, geschiedenis en de vrije modules zoals politiek en recht maar ook media. Hij vindt dat zeer belangrijk in ASO-richtingen omdat leerlingen hier niet opgeleid worden tot een bepaald beroep waardoor het noodzakelijk is dat ze voorbereid worden op hun rol als burger. Op het Sint-Jozef Sint-Pieterscollege verloopt dit al vrij vlot. Er worden verschillende initiatieven georganiseerd waarbij er ingezet wordt op burgerschapseducatie. Voorbeelden hiervan zijn: een politiek debat voor alle 6de en 7de jaars, gastsprekers over geestelijke gezondheidszorg voor het 5de jaar, een project rond diversiteit op vlak van gender en seksualiteit, een dag van de geschiedenis rond migratie in Antwerpen, etc.

De didactische werkvormen die de school gebruikt om aan burgerschapseducatie te doen zijn het onderwijsleergesprek, discussies en presentaties. Bij discussies maakt de leerkracht gebruik van een digitaal formulier dat de leerlingen moeten invullen (bv. Google Form). Op die manier kan de leerkracht peilen naar de mening van de leerlingen en kan de klas ook anoniem zien hoe zij tegenover bepaalde stellingen staan. Dit wordt gebruikt wanneer het gaat over politieke partijen.

De leerkracht geeft aan dat discussies meestal vlot verlopen en dat er een open klasklimaat heerst. Soms kan het gebeuren dat er wat onenigheid bestaat wanneer gevoelige thema's besproken worden zoals migratie, vluchtelingen, abortus en euthanasie. Daarbij is het belangrijk dat de leerkracht op voorhand alle argumenten en wetgeving rond die thema's kent. Met cijfers en argumentatie heb je de mogelijkheid om emoties te temperen en clichés onderuit te halen als het er hevig aan toegaat. Met cijfermateriaal kun je leerlingen met een uitgesproken mening een soort van antwoord bieden. Op die manier zorg je ervoor dat leerlingen die wel een mening hebben maar het niet goed kunnen staven dit nadien wel kunnen doen. Burgerschapseducatie draait dus om het breder opvoeden dan enkel leerinhouden aanreiken.

De leerkracht is zich zeer bewust van het 'hidden curriculum'. Hij beseft welke impact leerkrachten kunnen hebben op de leerlingen en probeert hierdoor ook zorgvuldig accenten te leggen. Bepaalde normen en waarden zal hij zeer bewust overbrengen. Wanneer het gaat over vriendelijkheid en gelijkheid zal hij hier resoluut voor uitkomen dat dit zijn norm is en dat hij dit ook verwacht van zijn leerlingen. Wanneer het gaat over gevoeliger thema's let hij toch wel op zijn woorden. Zo probeert hij zo neutraal mogelijk over een onderwerp te spreken en te vermijden om in de 'wij-vorm' te spreken. Wanneer het bijvoorbeeld gaat over het koloniaal verleden van Congo zal hij niet zeggen dat 'wij' (waarmee België bedoeld wordt) een bepaalde verantwoordelijkheid dragen. Die wij zou dan immers slaan op de volledige klas terwijl bijvoorbeeld leerlingen met een migratieachtergrond hier een andere connectie mee kunnen hebben. Daarnaast vindt hij het belangrijk om geen opinies naar voor te schuiven alsof het de

beste opinie is of een feit is. De leerkracht gaat geen gevoelige onderwerpen uit de weg maar hij gaat deze steeds goed kaderen.

Als laatste geeft de leerkracht aan dat het noodzakelijk is dat er op school aan burgerschapseducatie wordt gedaan. Vooral de leerkrachten die menswetenschappelijk zijn opgeleid, dragen hier een grote verantwoordelijkheid. Wanneer het gaat over de noden van leerkrachten rond burgerschapseducatie komt naar voor dat dit eerder een persoonlijke kwestie van de leerkracht is. Hij vindt het niet nodig dat leerkrachten ondersteund worden met opleidingsdagen en trainingen rond burgerschapseducatie. Wel vindt hij het belangrijk dat de school leerkrachten ondersteunt wanneer ze een voorstel doen en hen de ruimte biedt om burgerschapsinitiatieven –en projecten te kunnen organiseren. Maar bovenal moeten leerkrachten zelf een actieve burger zijn in de maatschappij en mee zijn met de actualiteit en wat er in de wereld gebeurt.

Interview 2

Dit interview werd afgenomen met Sofie Pintelon, leerkracht PAV in de tweede graad (BSO/A-finaliteit) op het Vrij Technisch Instituut (VTI) Brugge. In het Project Algemene Vakken (PAV) is het specifiek de bedoeling om de leerlingen te begeleiden en te vormen als volwaardige leden van de maatschappij. Burgerschapseducatie zit in het vak verwerkt. Vroeger heette het vak letterlijk MAVO; dit stond voor 'maatschappelijke vorming'.

De leerkracht vertelt dat in PAV burgerschapseducatie iets is dat steeds aanwezig is. Leerkrachten PAV zijn hier steeds mee bezig. Ook is er ruimte om steeds over te schakelen naar actualiteit, algemene vorming en burgerschapszin.

Persoonlijk vindt de leerkracht het zeer belangrijk om de jongeren iets bij te dragen en mee vorm te geven aan leerlingen om ze klaar te stomen voor de maatschappij. Dit is een persoonlijk belangrijk doel voor de geïnterviewde leerkracht. Ze ervaart hier veel vrijheid in. Er zijn tien vaste thema's waarrond gewerkt wordt. Hierbij zijn er afspraken met de vakcollega's maar de directie of pedagogische begeleiding houdt zich afzijdig, zeker wat betreft de manier waarop er lesgegeven wordt. Dit wordt als zeer positief ervaren.

De evaluatie van het vak verloopt volgens permanente evaluatie. Zaken die gelinkt zijn aan burgerschapseducatie specifiek worden vaak bevraagd via taken en opdrachten. Hiervoor wordt afgetoetst met het team PAV in de school. De coördinatie is hier op de grote lijnen.

De leerkracht merkt dat burgerschapseducatie effectief goed 'blijft hangen' bij leerlingen, zeker als hier actualiteit bij betrokken wordt of de leefwereld van de leerlingen. Mevrouw Pintelon probeert van haar leerlingen democraten te maken, maar merkt op dat deze leerlingen er niet van wakker liggen (van de democratie). Tenzij het een link kent naar hun eigen leefwereld. Dit probeert ze op die manier wel tot bij hen te brengen.

Over polarisatie in de klas en moeilijke onderwerpen (vb. Migratie) vertelt de leerkracht dat het beste 'antigif' hiervoor persoonlijke verhalen zijn of getuigenissen. Dit is eerder al gebeurd door bijvoorbeeld leerlingen met een migratieachtergrond te laten getuigen over waarom ze migreren of hoe de situatie in hun thuisland is. In klassen die op dit vlak meer homogeen zijn, is dit moeilijker. Conflict in de klas is zeldzaam en de leerkracht geeft aan dat de leerlingen waarschijnlijk te weinig/niet op zo'n niveau met de actualiteit bezig zijn waardoor daarover geen conflicten in de klas ontstaan. Polarisation doet zich volgens de leerkracht eerder voor op 'materieel vlak' (vb. Armoede).

Er wordt in de klas gewerkt aan een open klasklimaat. De leerkrachten PAV werken hier ook actief aan door bijvoorbeeld leerlingen te leren luisteren naar elkaar en met respect voor elkaar in discussie te laten gaan. Dit open klasklimaat draagt bij tot een vrije meningsuiting op school en in de klas. Daarnaast proberen de leerkrachten ook om niet altijd dezelfde verbaal sterke en meer betrokken leerlingen aan het woord te laten, maar dit woord te verdelen.

Extreme meningen worden door de leerkracht gecounterd door proberen de leerlingen zich te laten inleven in de situatie van iemand anders. Het gebeurt wel dat er zich extreme meningen voordoen, maar de leerkracht vertelt dat 'bijsturen' door gebruik te maken van de eigen leefwereld van leerlingen beter werkt dan daar rechtstreeks tegenin gaan.

De vakinhoud gaan over zo'n tien thema's doorheen het jaar. Dit zijn zeer brede thema's. Daarnaast wordt er gewerkt rond de actualiteit. De vakinhoud wordt vaak geëvalueerd aan de hand van taken en presentaties. Ook debatten en meningsvorming zijn een belangrijk onderdeel.

Het merendeel van een les PAV bestaat uit constante activerende werkvormen. De leerkracht probeert om elk kwartier van werkvorm te veranderen. Gaande van opzoekwerk, aanvullen, lezen van een tekst, klasgesprek tot het gebruik van Kahoot, Wooclap, een stellingenspel, ... Dit zorgt ervoor dat de leerlingen actief bezig blijven met de leerstof op zeer laagdrempelig niveau. Respect voor elkaars mening blijft centraal staan bij zulke werkvormen.

Interview 3

Het derde interview werd afgenomen met Anne Van Roste. Zij is leerkracht godsdienst, filosofie en communicatiewetenschappen in de 2de en 3de graad op OLVI-PIUSX Zele. Ook is ze vakverantwoordelijke van het seminarie cultuurwetenschappen. Anne is niet bekend met het vak, maar ziet componenten van burgerschapseducatie in vakoverschrijdende initiatieven.

Ten eerste werd er gesproken over de rol van burgerschapseducatie in het secundair onderwijs. Anne gaf aan dat ze belang hecht aan het behalen van lesdoelstellingen voor de algemene vakken, maar dat vakken zoals burgerschapseducatie een essentiële rol kunnen spelen binnen het onderwijs. Volgens haar is het ook de taak van de school om actieve burgers af te leveren, die stemmen en participeren in onze democratie. Daarnaast zouden leerlingen moeten weten waarvoor onze democratie staat en bewust worden van de diversiteit in onze globale samenleving. Zij ziet het vak burgerschapseducatie als een gelegenheid om die taak te vervullen.

Om van de leerlingen betere burgers te maken, zou Anne beginnen met een gedeelte kennisoverdracht over de werking van de democratie en de mogelijkheden tot participatie. Dit blijft nog vaak achterwege en komt enkel aan bod tijdens verkiezingen. Daarnaast is het belangrijk om die participatie tastbaarder te maken voor de leerlingen. Hierbij kan er ingezet worden op lokale besturen of de leerlingenraad waar participatie duidelijk leidt tot initiatieven. Dit gebeurt ook aan de hand van micromomenten zoals een bezoek aan het Vlaamse Parlement of via een simulatie van een debat.

De leerkracht is al zeer vertrouwd met debating in haar lessen godsdienst en filosofie. Enerzijds laat ze de leerlingen debatteren over bepaalde controversiële stellingen, waarbij ze hun eigen standpunt moeten beargumenteren. Anderzijds werkt ze met simulaties via een rollenspel of een rechtszaak, waar de leerlingen een ander standpunt innemen. Zo zijn de leerlingen in staat om zowel voor- als tegenargumenten te formuleren en kunnen ze op elkaar anticiperen. Volgens Anne is het een belangrijke competentie om te kunnen argumenteren los van het eigen standpunt.

Bovendien verklaart ze dat de betrokkenheid van leerlingen essentieel is bij debatteren. Zeker binnen het vak burgerschapseducatie moeten alle leerlingen deelnemen aan de discussie. Die betrokkenheid tracht ze te bemoedigen a.d.h.v. een puntensysteem. Echter is Anne geen voorstander van dit systeem en is zij op zoek naar intrinsieke motivatiemiddelen. Ze probeert de leerlingen aan te moedigen door gebruik te maken van interessante topics. Toch blijven er leerlingen die nauwelijks betrokken zijn bij klasdiscussies. Voor hen is het net noodzakelijk om te participeren om hun competenties te stimuleren. Anne is zich ervan bewust dat er een veilige klascontext moet zijn om alle leerlingen te kunnen betrekken. Een klascontext waar de leerlingen hun eigen mening durven te uiten, zoals beschreven door Van Alstein.

Om een veilige klassfeer te creëren moet je als leerkracht je er bewust van zijn dat er zich spanningen bevinden binnen de klas. Anne geeft aan dat het moeilijk is om daar inzicht in te krijgen. De klascontext is niet altijd ideaal en sommige kinderen voelen zich niet veilig. Toch is het aan de leerkracht om een veilige klascontext te garanderen. Zo poogt Anne conflicten en polarisatie binnen de klas te vermijden. Een van de oplossingen om conflicten aan te pakken is om tijdens een discussie toch een consensus te vinden, al is het "agree to disagree". Daarnaast verklaart ze dat polarisatie vaak het gevolg is van de representatie van de luidste of de extremen en volgt zo de theorie van Bart Brandsma. In de klascontext probeert ze polarisatie te ontwijpen door ook meer gematigde stemmen aan het woord te laten. Ook Van Alstein betuigt dat open discussie de polarisatie binnen de klas beduidend kan verlagen.

Vervolgens vindt Anne dat de vrijheid bij de organisatie van het vak burgerschapseducatie van belang is. Evenwel gelooft ze dat het essentieel is om als leerkracht de interne redenering te maken van de eigen waarden en normen. Leerkrachten moeten zich ervan bewust zijn dat niet alle leerlingen deze waarden delen. Daarnaast moet over de eigen mening ook kritisch gereflecteerd worden. In de realiteit ondervindt Anne echter dat haar eigen mening als leerkracht vaak tot de extremen behoort. Daarbij beseft ze dat haar aanpak nogal sturend kan zijn, omdat de leerkracht zelf de structuur van het debat bepaalt. Ze streeft ernaar het verloop van het debat te bewaken door haar eigen mening te onderdrukken en de leerlingen vooral aan het woord te laten. Toch tracht ze de leerlingen te activeren door middel van door te vragen om onderbouwde argumenten te bekomen. Zoals Van Alstein beschrijft, is het belangrijk om als leerkracht gespreksleider te zijn, maar hoofdzakelijk om een minieme rol op te nemen tijdens klasdiscussies.

Naast het feit dat ze inziet dat een leerkracht een sturend effect kan hebben binnen de klas, erkent ze dat dit ook op het schoolniveau speelt. Ze beseft dat het 'hidden curriculum' deels wordt gestuurd door de leerkrachten, maar ook door de cultuur en omgeving van de school. Daarbij ziet Anne het vak burgerschapseducatie als de plek om deze schoolcultuur zichtbaar te maken, door de waarden en normen van de klas expliciet te verkondigen. Op die manier poogt ze dat zowel leerlingen en leerkrachten zich bewust worden van het 'hidden curriculum' en welke invloed dit kan hebben op bepaalde vakken, waaronder burgerschapseducatie. Dit onderdeel stemt overeen met wat Van Alstein aanbracht omtrent het belang van de schoolcontext t.o.v. burgerschapseducatie.

Anne sloot het interview af met een blik op de toekomst. Ze is ervan overtuigd dat de organisatie van het vak burgerschapseducatie een bijzonder moeilijke opdracht is. Ze acht dat het vak geen plaats is waar nieuwe dogma's moeten gecreëerd worden, maar wel waar het belang om politiek correct te zijn vooropgesteld wordt. Daarbij verklaart ze dat het essentieel is om een kritische houding te hebben en dat men bewust moet zijn van eigen standpunten. Ten slotte, betuigt ze om steeds de vrije meningsuiting en de religieuze vrijheid te bewaken.

1.3. Reflectie individuele analyses

Didactisch materiaal

Onderzoek naar lesmaterialen omtrent het dekolonisatieproces was niet voor de hand liggend. Aangezien er veel didactisch materiaal zich vooral focust op de kolonisatie van landen, blijft het materiaal rond de dekolonisatie vaak achterwegen of wordt het thema slechts kort behandeld. Daarbij richt het materiaal zich vooral op het koloniaal verleden van bepaalde landen en blijft onze koloniale relatie met Congo vaak achterwegen. Toch hebben we verschillende didactische materialen verzameld die rekening houden met deze zaken:

1. Face The Paste (Erasmus+ project)
2. De complexe relatie tussen België & Congo (Liberas)
3. Dekolonisatie hv123 (Wikiwijs)

Doelstellingen

De didactische materialen bestaan uit twee online leerplatformen (materiaal 1 & 3) en materiaal dat fysiek in de klas kan ingezet worden (materiaal 2). De materialen delen een gemeenschappelijk belang om historisch bewustzijn omtrent de dekolonisatie te ontwikkelen bij de leerlingen. Volgens Van Alstein kan zo'n thema nogal gevoelig liggen bij bepaalde leerlingen (met o.a. een koloniale herkomst), maar dit is vooral afhankelijk van de klassituatie. Leerkrachten moeten dan zelf aftoetsen of dit thema behandeld kan worden met deze lesmaterialen. Toch hebben deze didactische materialen geen sturend karakter en zijn ze vrij open ten opzichte van verschillende perspectieven.

Materiaal 1 focust zich vooral op het creëren van bewustzijn van het eigen koloniale verleden, terwijl materiaal 2 dat historisch bewustzijn wil hanteren wanneer er naar maatschappelijk problemen wordt gekeken. Materiaal 3 bekijkt dan weer hoe de dekolonisatie tot stand kwam en hoe de ervaringen van kolonies een rol speelde in de strijd naar onafhankelijkheid. Doordat deze didactische materialen toch een verschillend focuspunt hebben, is het interessant om alle materialen te raadplegen bij het opstellen van ons eigen didactisch materiaal. Op die manier kan er een lessenspakket ontwikkeld worden waarin deze focuspunten één geheel vormen.

De lesdoelstellingen van materiaal 2 & 3 worden expliciet vermeld, bij materiaal 1 is dit niet het geval. Ook al werden de lesdoelstellingen niet specifiek geformuleerd, is de opzet en het belang van materiaal 1 wel duidelijk. Toch is het essentieel om de lesdoelstellingen expliciet te vermelden. Op die manier kan er nagegaan worden of het didactisch materiaal voldoende is afgestemd op de lesdoelstellingen, zoals Van Alstein verklaard. De doelstellingen die bij de twee lessenspakketten expliciet vermeld zijn, worden voldoende bereikt door de materialen en de aanpak ervan. De opdrachten bij deze lesmaterialen toetsen telkens af of de vooropgestelde lesdoelstellingen en eindtermen bereikt zijn. Daarentegen gebruikt materiaal 1 geen expliciete vermelding van de doelstellingen. Daarom is het ook veel moeilijker om na te gaan of de doelstellingen van dit materiaal bereikt zijn. Toch kan er besloten worden dat de opzet van het materiaal 1 bereikt is door te kijken naar de kwaliteitsvolle eindresultaten van de projectweek.

Methodiek en inhoud

De leerinhoud van de didactische materialen betrekken zich niet enkel tot het dekolonisatieproces, maar omvatten een brede omkadering van het kolonialisme. De leerlingen krijgen een breed perspectief om dekolonisatie te duiden. Door ook de situatie voor de dekolonisering te implementeren, krijgen de leerlingen een ruime basis om vervolgens constructief de leerstof te behandelen. De leerinhouden van materiaal 1 & 2 bekijken vooral dekolonisatie van Congo, terwijl materiaal 3 verschillende kolonies omvat.

Het is voor de hand liggend dat er eerst wat theoretische kennis wordt overgebracht bij de leerlingen, vooraleer ze aan de slag gaan met activerende werkvormen. De didactische materialen behandelt deze kennis aan de hand van verschillende bronnenmateriaal. Zo wordt er bij alle lessenspakketten veelvuldig gebruik gemaakt van leesteksten, kennisclips, websites en historische bronnen. Door verschillende media wordt de kennis bij de leerlingen gestimuleerd en krijgen ze een basis om actief te werk te gaan met de leerstof, alsook Van Alstein aangeeft. Daarbij verklaard hij ook dat de leerlingen zich eerst beter voorbereiden alvorens ze overgaan tot een klasgesprek of een discussie. Daarnaast wordt er voldoende ingezet op evaluatie bij de leerlingen a.d.h.v. invuloefeningen. Zo kunnen de leerlingen steeds nagaan of ze de doelstellingen hebben bereikt. De didactische materialen maken ook gebruik van onderzoeksprojecten, al dan niet in groepsverband. Via de actualiteit en bronnenmateriaal verzamelen de leerlingen informatie over dekolonisatie, wat de kennis bij de leerlingen bevordert. Bij twee lessenspakketten (materiaal 1 & 2) werden het opzoekwerk gebruikt om vervolgens hun resultaten te presenteren. Hierbij hanteren de leerlingen verschillende media, zoals artikels, interactieve websites, landkaarten en zelfs interview met experts. Bovendien gaan diezelfde twee lessenspakketten nog verder om de leerstof uit te diepen d.m.v. een debat. Dit vergt veel voorbereidingswerk van de leerlingen zodat ze constructief een stelling kunnen beoordelen, zoals Van Alstein betuigt. Verder wordt de kritische houding van de leerlingen gestimuleerd.

Alle didactische materialen passen ook alternatieve werkvormen toe naast de traditionele werkvormen. Zo werd er bij materiaal 1 een leeruitstap georganiseerd, waarbij de leerlingen een bezoek brachten aan het Afrikamuseum en de Matongewijk in Brussel. Op die manier krijgen de leerlingen de dekolonisatie te zien vanuit verschillende invalshoeken, wat de kritische houding stimuleert. Daarnaast gebruikt materiaal 3 een artistieke werkvorm bij het vastzetten van de leerstof. Het online platform laat de leerlingen een poster maken o.b.v. informatie die ze verzamelen via een kennisclip over Ghandi.

Er wordt al snel duidelijk dat er naast de verschillende werkvormen en media ook wordt ingezet op verschillende leerstijlen. De leerlingen gaan betekenisgericht te werk door zelf op zoek te gaan naar informatie over dekolonisatie om vervolgens constructief een stelling te kunnen beoordelen. Daarnaast wordt er ook reproductief te werk gegaan met invuloefeningen o.b.v. kennisclips en leesteksten. Bij materiaal 1 werd de leerstof en de resultaten van het opzoekwerk ingezet om de kennis toe te passen op de actualiteit, zoals bij de BLM-beweging. Ten slotte, creëerde de leerlingen bij didactisch materiaal 3 een poster over de informatie die ze zelf hebben verzameld, wat een affectieve leerstijl is.

Hoewel materialen 1 & 2 voldoende gebruik maken van verschillende activerende werkvormen, is er weinig variatie te vinden bij materiaal 3, omwille dat het online platform hoofdzakelijk is bedoeld voor thuisonderwijs. Toch kan er beoordeeld worden dat deze didactische materialen nuttige informatie bevat omtrent werkvormen, leerstijlen en het gebruik van media om ons eigen materiaal te ontwikkelen.

Kwaliteit

Niet al het materiaal heeft dezelfde inhoudelijke kwaliteit en sommige onderdelen van bijvoorbeeld het online leerpad (materiaal 3) bleken verouderd. Het overgrote deel van het geanalyseerd didactisch materiaal steunde wel op een grote inhoudelijke expertise (vb. Historisch archief) en bood up-to-date kennis aan die te linken viel aan de actualiteit.

Over het algemeen werden de drie lessenspakketten als kwaliteitsvol ervaren. Echter was er wel niet steeds voldoende aangeboden randmateriaal voor de leerkracht, dit vooral bij lessenspakket drie; het online leerpad. De analyses van de andere pakketten waren zeer positief wat het extra aangeboden materiaal betrof. Zo waren er steeds duidelijke instructies voor de leerkracht en ging het over volledig uitgewerkt lesmateriaal. Hierbij werden cursussen,

teksten, enz. Aangeboden; wat ook de kwaliteit van de les zelf verhoogt, eens die gegeven wordt in een klasomgeving.

Doelgroepen

De doelgroepen worden niet bij alle lessenreeksen specifiek vermeld. Alle onderzochte lessenspakketten zijn wel geschikt voor gebruik in tweede of derde graad. Ook gaan alle lessenspakketten breder dan enkel de 'traditionele' burgerschapseducatie vakken zoals we die verwachten in de Humane Wetenschappen.

Zoals bovenstaand te lezen valt in de analyses van het didactisch materiaal, zijn niet alle doelgroepen even realistisch. Bepaalde richtingen hebben een beperkt aantal uur algemene vakken zoals Nederlands of geschiedenis waardoor een langere lessenreeks in e praktijk eerder moeilijk zou kunnen zijn. Desalniettemin staat het leerkrachten vrij om zaken op een andere manier te geven waardoor er wat minder uren gaan naar dit ene onderwerp. Ook worden er ander opties aangeboden zoals een online leerpad. Dit kan een oplossing bieden voor dit mogelijk praktisch probleem.

Interviews

Er werden in totaal drie interviews afgenomen met drie verschillende leerkrachten die in menswetenschappelijke vakken lesgeven in de tweede en derde graad over verschillende onderwijsvormen heen. De leerkrachten geven geen les in het vak burgerschapseducatie maar werken wel rond burgerschap met de leerlingen in hun eigen onderwijsvakken. Hieronder wordt een vergelijking gemaakt tussen de drie interviews en worden onze bevindingen neergeschreven.

Het begrip burgerschapseducatie

Als eerste werd er gepeild naar het belang van burgerschapseducatie en hoe leerkrachten dit begrip omschrijven. De leerkrachten zijn het er alle drie over eens dat burgerschapseducatie een essentiële rol speelt in het onderwijs, of het nu in een apart vak of vakoverschrijdend wordt aangebracht. Voor de geïnterviewde leerkrachten betekent burgerschapseducatie dat leerlingen worden gevormd tot actieve burgers die bijdragen aan de maatschappij en in staat zijn om die actieve rol ook op te nemen eenmaal ze de schoolbanken verlaten. Hierbij leggen de leerkrachten al snel de klemtoon op het politiek aspect van burgerschap, namelijk dat leerlingen kennis hebben over onze democratie en politiek spectrum maar ook een mening kunnen uiten en een standpunt innemen over dit topic.

Didactische werkvormen

Wanneer er gesproken wordt over didactische werkvormen om aan burgerschapseducatie te doen blijkt dat klasdiscussies en debatten met stip om nummer 1 staan als meest gebruikte werkvorm. Daarnaast wordt er ook gebruik gemaakt van doceren, individueel opzoekwerk, online quiztools zoals Kahoot en Wooclap, stellingenspel en rollenspel. Dit ligt ook in lijn met de bevindingen van Van Alstein die zeggen dat het belangrijk is dat leerlinge nactief betrokken worden bij projecten én dat de impact het hoogst is wanneer verschillende vormen van actief leren gecombineerd worden.

Aangereikte thema's

We vroegen de leerkrachten naar welke thema's behandeld worden wanneer zij aan burgerschapseducatie doen. Ook hier worden veelal dezelfde antwoorden gegeven. Het thema die het vaakst behandeld wordt is politiek. Daarnaast wordt ook gesproken over gevoeligere onderwerpen zoals migratie, vluchtelingen, abortus en euthanasie. De leerkrachten geven aan dat die gevoeligere onderwerpen een uitdaging vormen en dat het hier zeer belangrijk is om als leerkracht voldoende kennis te hebben over het onderwerp en waakzaam te zijn dat er geen polarisatie ontstaat. Klasdiscussies dan al snel verhit raken. Een veilig klasklimaat is hier essentieel.

Open klasklimaat

Van Alstein wijst op het feit dat controversiële onderwerpen en hevige discussies onzekerheden en angst kunnen oproepen bij leerlingen. Daarom is het belangrijk dat leerkrachten werken aan een open en veilig klasklimaat, dat wil zeggen dat leerlingen zich vrij voelen om te spreken in de klas zonder hiervoor beoordeeld of bestraft te worden. Ook de geïnterviewde leraren werken hier actief aan mee. Ze zorgen ervoor dat discussies steeds constructief verlopen en zien erop toe dat er geen negatief klasklimaat ontstaat. Wanneer de gemoederen dreigen verhit te raken, zorgen de leerkrachten ervoor dat ze de emoties kunnen temperen door bijvoorbeeld concreet cijfermateriaal en feiten aan te reiken of door in te spelen op de leefwereld van de leerlingen. Ze begrijpen dus goed welke rol ze als moderator spelen in klasgesprekken. Soms kan het wel eens gebeuren dat bijvoorbeeld meisjes en jongens van elkaar in mening verschillen en dat een groep het niet fijn vindt dat een andere groep een sterke mening heeft over dat onderwerp, voornamelijk wanneer het dan gaat over abortus. De leerkrachten geven wel aan dat klasdiscussies bij hen nog nooit echt uit de hand zijn gelopen.

Hidden curriculum

Daarnaast hebben de leerkrachten ook oog voor het 'hidden curriculum'. Ze beseffen dat leerkrachten een sturende rol hebben en een impact hebben op de normen en waarden die worden doorgegeven aan leerlingen. Dit proberen ze te counteren door op een zo neutraal mogelijke manier te handelen en nooit één mening naar voor te schuiven alsof dit de beste mening is of de waarheid is. Ze vinden het belangrijk om een volledig beeld te schetsen en gevoelige onderwerpen op een genuanceerde manier aan te brengen. Ze zorgen ervoor dat leerlingen objectieve informatie krijgen en dat ze de capaciteiten hebben om voor zichzelf kritisch na te denken en een mening te formuleren. Uiteraard zijn er wel bepaalde normen en waarden die eigen zijn aan onze Westerse samenleving en meer bepaald aan een democratie die wel zeer duidelijk overgebracht worden bij de leerlingen als norm.

Conclusie

We concluderen dat leerkrachten op school al bezig zijn met burgerschapseducatie en dat ze absoluut het belang ervan inzien. Uit de interviews is gebleken dat er wel al verschillende didactische werkvormen gebruikt worden maar dat leerkrachten toch nog geneigd zijn om in hun comfort zone te blijven en vooral focussen op klasgesprekken. Dit is iets wat wij bij het uitwerken van onze eigen workshop verder willen onderzoeken om burgerschapseducatie naar een niveau hoger te krijgen en leerlingen nog meer te gaan activeren. Daarnaast nemen we ook het 'hidden curriculum' mee in ons achterhoofd om onze objectiviteit steeds te bewaken.

2. DIDACTISCH MATERIAAL

Ons didactisch pakket voor de workshop “**dekolonisatie**” is opgesteld o.b.v. de analyses uit het vooronderzoek. Hieruit hebben we zowel een leerkrachtenbundel, als ook een leerlingenbundel met instructies voor de verschillende onderdelen van de workshop. Iedere bundel heeft een eigen inhoudstafel en paginanummering. De bundels zijn terug te vinden achter de bibliografie van de taak.

Leerkrachtenbundel:

De leerkrachtenbundel bestaat uit een handleiding voor iedere werkvorm. Elke werkvorm wordt voorzien van een omkadering met een link naar de bredere leerplandoelstellingen van de workshop. Daarnaast is er een uitgebreide lesvoorbereiding die de leerkrachten kunnen hanteren. In deze lesvoorbereiding worden de mogelijke variaties en differentiaties besproken. De lesmaterialen van de werkvormen worden ook steeds opgelijst.

Leerlingenbundel:

De leerlingenbundel is een vertaling van de leerkrachtenbundel. Hier wordt enkel de omkadering en instructies van workshop op het niveau van de leerlingen gegeven. Alle nodige lesmaterialen worden hier ook opgelijst.

BIBLIOGRAFIE

- ASO Spijker. (2019). *Erasmus+-project*. Opgehaald van Face the past: <https://sites.google.com/spijker.be/face-the-past/homepage/het-erasmus-project?authuser=0>
- Ataei, S. (2021, september 29). *Dekolonisatie is geen oproep tot revolutie*. Opgeroepen op maart 2023, van De Standaard: https://www.standaard.be/cnt/dmf20210928_97868131
- Bestor. (2021, augustus 11). *Cornet, Jules (1865-1929)*. Opgehaald van Bestor: [https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Cornet,_Jules_\(1865-1929\)](https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Cornet,_Jules_(1865-1929))
- Catherine, L. (2019). *Het dekoloniseringsparcours*. Berchem: Uitgeverij EPO.
- De Tijd. (2022, december 10). *Congomissie mislukt: geen eensgezindheid over excuses door parlement*. Opgeroepen op maart 2023, van De Tijd: <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/federaal/cogocommissie-mislukt-geen-eensgezindheid-over-excuses-door-parlement/10435590.html>
- Depoortere, J. (2020, juli 11). *Spijt is niet genoeg*. Opgeroepen op maart 2023, van Salon van Sisyphus: <https://salonvansisyphus.wordpress.com/2020/07/11/spijt-is-niet-geenog/>
- Dezutter, W. (2018, januari 22). *Dokter Gustave Dryepondt (Brugge, 1866 – Etterbeek, 1932)*. Opgeroepen op maart 2023, van Willy Dezutter: <https://willydezutter.be/?p=699>
- Eeckhout, F. (2020, juni 8). *PVDA wil eerbetoon aan gruweldaden koloniaal verleden weg uit Grupellopark: "Laten we van 'den olifant' een monument maken dat mensen verbindt"*. Opgeroepen op maart 2023, van HLN: <https://www.hln.be/geraardsbergen/pvda-wil-eeerbetoon-aan-gruweldaden-koloniaal-verleden-weg-uit-grupellopark-laten-we-van-den-olifant-een-monument-maken-dat-mensen-verbindt~ac978d5e/>
- Haerens, T., & Lecocq, B. (2009). *Blanken en zwarten in de Wilde Kongo Beeldvorming in koloniale reisverhalen (Congo anno 1892-1955)*. Opgehaald van <https://lib.ugent.be/catalog/rug01:001413962>
- KW. (2020, november 26). *Siebe roept op om alle Leopold II-lanen in West-Vlaanderen te hernoemen*. Opgehaald van KW: <https://kw.be/nieuws/samenleving/siebe-roept-op-om-alle-leopold-ii-lanen-in-west-vlaanderen-te-hernoemen/>
- Lesaffer, P. (2021, juli 7). *België begint met teruggave van Congolese roofkunst*. Opgehaald van Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210706_97044143
- Liberas. (2020, september 7). *Digitaal educatief pakket: De complexe relatie tussen België en Congo*. Opgehaald van Liberas: http://www.liberaalarchief.be/afb/digitaal%20educatief%20aanbod_Congo_3de%20graad%20secundair%20onderwijs_ASO_TSO_KSO.pdf
- Lion, J. (2020, juni 7). *Ongenoegen borrelt weer op over standbeeld 'Den Olifant': "Een eerbetoon aan een misdadig koloniaal verleden"*. Opgehaald van Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200607_04983935
- Luyten, S., & Dedulle, M. (2021, september 10). *Nieuwe naam Koning Leopold II-laan bekend*. Opgehaald van De Standaard: https://www.standaard.be/cnt/dmf20210909_97609175
- Matthys, C. (2020, juni 16). *Ook in Citadelpark staat 'fout' monument: "Een naakte zwarte met een lendendoek, dat was ons beeld van de Congolees"*. Opgeroepen op maart 2023, van PZC: <https://www.pzc.nl/gent/ook-in-citadelpark-staat-fout-monument-een-naakte-zwarte-met-een-lendendoek-dat-was-ons-beeld-van-de-congolees~a75b8838/>

- Mayda, K. (2020, juli 9). *Belgen hebben verdeelde mening over koloniale verleden*. Opgehaald van De Standaard: https://www.standaard.be/cnt/dmf20200708_97647969
- Nieuwsblad. (2022, november 30). *Eerste geboorteakte voor metissenkind afgeleverd*. Opgehaald van Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20221130_94777394
- Nsayi, N. (2021, december 11). *Sorry zeggen tegen de metissen volstaat niet*. Opgehaald van De Morgen: <https://www.demorgen.be/meningen/sorry-zeggen-tegen-de-metissen-volstaat-niet~b29f27c0/>
- Samarin, W. J. (2019). *The Black Man's Burden: African Colonial Labor On The Congo And Ubangi Rivers, 1880-1900*. Routledge.
- Smitz, H. (2021, maart 5). *Stadsbestuur beschuldigd van censuur: "Hier mag je blijkbaar alleen ideeën hebben als die stroken met die van de meerderheid"*. Opgehaald van Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210305_95780913
- Wikiwand. (2023, maart 13). *Henri Alexis Brialmont*. Opgehaald van Wikiwand: https://www.wikiwand.com/en/Henri_Alexis_Brialmont#cite_note-FOOTNOTEMayer1929180-5
- Wikiwijs. (2020, juli 29). *Dekolonisatie hv123*. Opgehaald van Stercollectie: https://maken.wikiwijs.nl/73225/Dekolonisatie__hv123

LEERKRACHTENBUNDEL
WORKSHOP:

DEKOLONISATIE
DEKOLONISATIE

DEKOLONISATIE

DEKOLONISATIE
DEKOLONISATIE

INHOUD

INLEIDING	3
ALGEMENE DOELEN	4
OPWARMER	6
I. INLEIDING	6
II. LESVOORBEREIDING	7
III. LESMATERIAAL	10
1. SPOREN VAN DEKOLONISATIE	13
I. INLEIDING	13
II. LESVOORBEREIDING	14
III. LESMATERIAAL	25
– KORT OVERZICHT SPEL	25
– SPELUITLEG	26
– EIGENDOMMEN	31
– INFOGRAPHICS	38
– BORDSPEL	45
– SPELKAARTEN	46
– PRESENTATIE	57
– WOORDENLIJST	65
2. BRONNENONDERZOEK	67
I. INLEIDING	67
II. LESVOORBEREIDING	68
III. LESMATERIAAL	70
– KRANTENARTIKELS	70
– BEGELEIDINGSDOCUMENT	89
3. EXTRA MUROSACTIVITEIT	90
BIBLIOGRAFIE	92

INLEIDING

Dit document beschrijft de drieledige workshop, door ons samengesteld, over het belangrijke onderwerp 'dekolonisatie'. Het is een cruciaal onderdeel van wie we zijn en het blijft een zwarte bladzijde in onze geschiedenis als Belgische burgers. Het belang van deze workshop is niet te onderschatten. Ze heeft het doel bij te dragen tot het vormen van kritische en democratische burgers. We geloven in het belang van het vormen van een historisch bewustzijn en zien dit ook als essentieel voor onze leerlingen.

Kolonisatie en dekolonisatie zijn gevoelige onderwerpen. Ze hebben een grote impact gehad op vele samenlevingen uit het verleden, alsook onze en andere samenlevingen vandaag. Het zijn vaak pijnlijke en gevoelige thema's, maar we dienen deze niet uit de weg te gaan. Het onderwijs speelt een cruciale rol in het aanbrengen van alle mogelijke onderwerpen in een klas, zonder taboes. Het begrijpen van het verleden is volgens ons ook een fundament voor de toekomst.

Deze workshop is bedoeld voor leerlingen in de derde graad Humane Wetenschappen (ASO). Deze leerlingen zagen in andere lessen, zoals in de les geschiedenis, al de theoretische en historische achtergrond van de Belgische kolonisatie. Daarnaast leerden deze leerlingen ook al hoe kritisch om te springen met bronnen en de betrouwbaarheid van een bron na te gaan. Deze kennis en vaardigheden die de leerlingen bezitten, zullen tijdens de workshop aangesproken worden.

De workshop vat aan met een opwarmingsoefening waarin de leerlingen een filmfragment bekijken rond de Belgische kolonisatie van Congo en hierover een quiz spelen. Dit heeft als doel om de voorkennis van de leerlingen te activeren.

In een tweede fase van de workshop wordt er gestart met het dekoloniseringspel. Hierbij gaan leerlingen in groep, tegen elkaar, op een spelbord doorheen de sporen van de kolonisatie in België. Hierbij passeren ze verschillende voorbeelden van de kolonisatie in het straatbeeld en trachten ze die te 'dekoloniseren'.

Tijdens fase drie, de laatste fase, krijgen de leerlingen verschillende bronnen en krantenartikelen voorgeschoteld. Hier moeten ze kritische mee aan de slag gaan. Ze gebruiken hiervoor de leerlingenbundel als leidraad. Ze geven de inhoud weer van de bron en formuleren hierover hun eigen mening/standpunt. Vervolgens gaan ze aan 'speeddating' doen. Ze vertolken zo afwisselend de inhoud van hun artikels en hun meningen erover tegenover elkaar. Ze gaan waar mogelijk met elkaar in debat en er wordt gereflecteerd over wat er zoal gezegd is en welke (nieuwe) argumenten of meningen de leerlingen hebben gehoord.

Tenslotte wordt er ook nog een extra-muros activiteit voorgesteld die de leerlingen de kans biedt om in hun fysieke omgeving de sporen van dekolonisatie van dichtbij te bekijken. De leerlingen zullen stilstaan bij de koloniale geschiedenis van de stad Gent. "Stap per stap door de dekolonisatie" is een audiowalk in het hartje van Gent, waarbij de leerlingen op verschillende locaties meer te weten zullen komen over de geschiedenis van de stad via een podcast in de oren.

ALGEMENE DOELEN

Het doel van deze workshop is de leerlingen onderdompelen in het maatschappelijk relevante en zeer actuele thema dekolonisatie. We trachten hier steeds een veilige leeromgeving te creëren waar iedereen zijn of haar mening op een respectvolle manier durft te uiten. Met onze workshop over dekolonisatie werken we aan drie belangrijke sleutelcompetenties. Dat zijn de competenties 'Burgerschap', 'Historisch bewustzijn' en 'Cultureel bewustzijn'.

Aan de competentie **burgerschap** wordt bijgedragen doordat de workshop het belang van democratisch debat benadrukt, leerlingen in dialoog gaan en er oog is voor diversiteit. Verder wordt aan het **historisch bewustzijn** van de leerlingen gewerkt door het omgaan met historische en hedendaagse bronnen en de extra-muros activiteit. Tot slot is er ook nog sprake van de competentie **cultureel bewustzijn**, aangezien ook tijdens het laatste onderdeel van de workshop gesproken wordt over de rol van (de)kolonisatie in onze hedendaagse samenleving en cultuur.

We willen bijdragen tot het vormen van kritische en democratische burgers die hun eigen mening over dit onderwerp kunnen vormen en verdedigen. De concrete lesdoelen van deze workshop vinden hun basis in de leerplandoelstellingen voor leerlingen derde graad Humane Wetenschappen en in het leerplan Geschiedenis.

Meer bepaald baseren we ons op de leerplannen van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Het leerplan Cultuur - & Gedragwetenschappen (D/2009/7841/045) en het leerplan Geschiedenis (D/2001/0279/006).

Uit het leerplan Cultuur - & Gedragwetenschappen (D/2009/7841/045);

- C5204 Met voorbeelden aantonen dat opvattingen over mens en maatschappij historisch en cultureel bepaald zijn en deze opvattingen met heersende wereldbeelden verbinden.
- C5211 Zelf een moreel oordeel kunnen uitspreken en het kunnen verantwoorden.

En uit het leerplan Geschiedenis (D/2001/0279/006);

- **E1.** De leerlingen kunnen aan de hand van bronnen aantonen dat er meerdere visies zijn op de periodisering van de geschiedenis en dat historische tijdsafbakeningen niet noodzakelijk tegelijk gelden voor alle maatschappelijke domeinen noch voor alle samenlevingen of culturen.
- **E 4, 9, 13.** De leerlingen leggen verbanden tussen de dimensies tijd, ruimte en socialiteit, tussen de verschillende domeinen binnen de socialiteit, tussen de geschiedenis van onze gewesten en de algemene Europese en mondiale geschiedenis, tussen de westerse cultuur en de niet-westerse culturen, tussen de eigentijdse maatschappelijke problemen en deze van vroeger.

- **HB4** - De hoofdvragen van de historische kritiek toepassen op een hiervoor relevante bron.
- **E 13, 20.** De leerlingen kunnen actualiseren. Ze kunnen historische gebeurtenissen en ontwikkelingen op het heden betrekken. Ze kunnen vragen stellen aan het verleden om actuele spanningsvelden te verhelderen. Ze kunnen een redenering opbouwen vanuit de studie van het verleden en heden om hun standpunt ten opzichte van een maatschappelijk probleem te kunnen verdedigen.

OPWARMER

I. INLEIDING

Voor we van start kunnen gaan met dekolonisatie en de leerlingen onder te dompelen in maatschappelijke processen moeten we eerst even stilstaan bij de feiten. Met deze opwarmingsoefening willen we de leerling kort een theoretische basis meegeven zodat ze met een deels gevuld rugzakje aan kennis de volgende fasen van de workshop kunnen beleven. Het is ook onmogelijk om dekolonisatie te behandelen zonder het eerst over kolonisatie hebben. Deze fase heeft als doel om alle neuzen in dezelfde richting te zetten en de voorkennis van de leerlingen af te toetsen. In deze oefening wordt even stilgestaan bij het koloniale verleden van België en worden enkele belangrijke concepten belicht. Tijdens welke periode speelde de kolonisatie zich af? Welke koningen waren destijds aan de macht? Wat gebeurde er allemaal over die periode van 75 jaar? Op deze vragen en nog veel meer krijgen de leerlingen antwoord tijdens deze eerste fase van de workshop.

We willen graag benadrukken dat je als leerkracht voor aanvang van deze workshop goed moet nadenken over het onderwerp dat je wilt behandelen. Het is mogelijk dat er in jouw klas enkele leerlingen met een Congolese achtergrond zitten die beladen herinneringen met zich mee dragen (bv. via hun ouders en grootouders). Of misschien zitten er leerlingen in de klas met vrienden met een Congolese achtergrond en is dit voor hen ook een gevoelig of persoonlijk thema. We raden daarom aan op voorhand een gesprek aan te gaan met jouw leerlingen en te peilen naar hun gevoelens rond dit thema. Hebben ze bepaalde angsten of bezorgdheden? Willen ze misschien zelf een rol spelen in de verder uitwerking van de lessenreeks? Wat hebben ze nodig om op een veilige manier aan het lesgebeuren deel te nemen? Deze workshop biedt een houvast en manier om dit onderwerp dekolonisatie aan te brengen aan de leerlingen maar dit is geen 'one size fits all' lessenreeks. Bekijk steeds goed welk publiek je voor je hebt en ga hier je lesvoorbereiding op afstemmen. Differentiatie en personalisatie is hierbij van essentieel belang.

II. LESVOORBEREIDING

Lesonderwerp: Quiz: Koloniaal verleden van België

Timing: ± 15 minuten

Doel: Het doel van deze eerste fase van de workshop is om de leerlingen een theoretisch kader te bieden waarop de rest van de workshop gebouwd kan worden. Met deze werkvorm willen we de leerlingen vooral informeren rond het koloniaal verleden van België en een tijdslijn schetsen zodat de leerlingen deze historische gebeurtenissen in een tijdscontext te kunnen plaatsen.

Leerplandoelstellingen:

- **C5204** Met voorbeelden aantonen dat opvattingen over mens en maatschappij, historisch en cultureel bepaald zijn en deze opvattingen met heersende wereldbeelden verbinden.
- **C5211** Zelf een moreel oordeel kunnen uitspreken en het kunnen verantwoorden.

Lesdoelstellingen:

De leerlingen kunnen:

1. Informatie uit een beeldfragment halen en reproduceren
2. uitleggen welke rol België gespeeld heeft in de kolonisatie van Congo
3. de verschillende actoren tijdens de kolonisatie van Congo benoemen
4. de motieven voor de kolonisatie van Congo benoemen
5. aangeven welke rol Leopold I, Leopold II en Boudewijn gehad hebben tijdens de kolonisatieperiode

Lesmateriaal:

- [Beeldfragment](#): VRT NWS: De anafhankelijkheid van Congo
- Quizvragen + oplossingen
- Link naar de Kahoot

Doelstellingen per lesfase:	Timing:	Leerinhouden:	Leerlingen- en leerkrachtenactiviteiten:	Media:	Evaluatie:
1	5 min	Geschiedenis van Belgisch Congo	De leerkracht verwelkomt de leerlingen en introduceert het lesonderwerp. De leerkracht	Beeldfragment	Vraag aan de leerlingen of ze het

<p>2 3 4 5</p>	<p>10 min</p>		<p>toont het geselecteerde filmfragment aan de leerlingen. Het filmfragment duurt slechts 2min41 maar er wordt vrij snel gesproken. Het zou dus kunnen dat het voor de leerlingen moeilijk is om alle informatie op te nemen tijdens het bekijken van het fragment. De leerkracht kan dus gerust de leerlingen het fragment twee keer laten bekijken.</p> <p>De leerkracht speelt met de leerlingen een quiz over het beeldfragment. Hiervoor wordt er gewerkt met de digitale tool Kahoot. De leerkracht presenteert het openingsscherm via een projectiescherm en nodigt de leerlingen uit om via een device deel te nemen aan de quiz. Deze quiz wordt individueel gespeeld en het is niet de bedoeling dat de leerlingen overleggen.</p> <p>Tijdens de quiz is het belangrijk dat de leerkracht elke vraag verduidelijkt en context geeft. Wanneer de leerlingen een vraag beantwoord hebben, ga je hier op doorvragen. Enkele richtvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ik zie dat de meerderheid antwoord X heeft gekozen, kan iemand mij uitleggen waarom hij/zij dit denkt? • Waarom heeft leerling A dit antwoord gekozen? • Kan iemand mij uitleggen waarom dit juist of fout is? 	<p>Projectiescherm Kahoot</p>	<p>filmfragment goed bekeken hebben en of ze er nood aan hebben om dit voor een tweede maal te bekijken.</p> <p>Check of de leerlingen de vraag goed begrepen hebben, lees ook telkens de vraag en de antwoorden voor (leerlingen met dyslexie)</p> <p>Houdt na elke vraag een nabespreking en vraag aan de leerlingen die het fout hadden of ze begrijpen waarom dit niet het juiste antwoord is.</p> <p>Vraag aan de leerlingen om bepaalde begrippen/definities uit het fragment uit te leggen.</p>
----------------------------	---------------	--	---	-----------------------------------	--

			<p>Na elke vraag ga je het juiste antwoord verhelderen en kaderen. Probeer hier steeds te achterhalen of de leerlingen het begrepen hebben. De informatie die ze nu oppikken zullen ze immers meenemen naar de rest van de workshop.</p>		
--	--	--	--	--	--

Tip voor de leerkracht:

Als Kahoot niet jouw stijl is of jouw leerlingen niet ligt kun je er ook voor kiezen om andere vormen te hanteren. Stel de vragen mondeling of via een PowerPoint presentatie en laat de leerlingen verschillende kleuren balpennen of kaartjes in de lucht steken. Je kunt de leerlingen ook opdelen in groepjes en hen laten samenwerken. Als je de leerlingen meer wil uitdagen kun je ook de antwoordmogelijkheden weglaten en met open vragen werken. Geef hen individueel of in groep een zelfgemaakt white board (wit A4-blad plastificeren) en laat de leerlingen hierop hun antwoord formuleren.

III. LESMATERIAAL

Via [deze link](#) kunt u de Kahoot raadplegen. Hieronder vindt u een overzicht van de quizvragen met de juiste antwoorden.

Kolonisatie van Congo

0 keer gespeeld · 0 spelers

Start

Toewijzen

Oefenen

Quiz naar aanleiding van volgend beeldfragment: Een korte geschiedenis van de kolonisatie en dekolonisatie van Congo (bron: 'VRT NWS', VRT, 30-06-2018)

MINDER WEERGEVEN

🔒 Een openbare kahoot

1 - Quiz

In welk jaar werd Congo onafhankelijk?

20 sec.

1958

✗

1959

✗

1960

✓

1961

✗

2 - Quiz

Hoelang werd Congo gekoloniseerd door België?

20 sec.

65 jaar

✗

75 jaar

✓

85 jaar

✗

95 jaar

✗

3 - Quiz		20 sec.
Wie was de Belgische koning tijdens de kolonisatieperiode?		
	Leopold I	✗
	Leopold II	✓
	Boudewijn	✗
	Leopold III	✗
4 - Waar of niet waar		20 sec.
Op de conferentie van Berlijn in 1885 verdeelden de Europese landen het Afrikaanse continent onder elkaar.		
	True	✓
	False	✗
5 - Quiz		20 sec.
Wat is Congo Vrijstraat?		
	Een privékolonie	✓
	Een onafhankelijk gebied binnen Congo	✗
	De naam van Congo na de kolonisatie	✗
	De naam van Congo voor de kolonisatie	✗
6 - Quiz		20 sec.
Welk product leverde de koning veel winst op?		
	Olie	✗
	Zijde	✗
	Specerijen	✗
	Rubber	✓
7 - Quiz		20 sec.
Wat was de bijnaam van Leopold II?		
	Koning Stichter	✗
	Koning Bouwer	✓
	Koning Soldaat	✗
	Koning Vijf	✗

8 - Waar of niet waar		20 sec.
Belgisch Congo is een andere naam voor Congo Vrijstaat.		
☐ True		✗
☒ False		✓
9 - Quiz		20 sec.
Wat verandert er bij de overgang van Congo Vrijstaat naar Belgisch Congo?		
☐ Er verandert niets		✗
☐ De levensomstandigheden verslechteren		✗
☒ De levensomstandigheden verbeteren maar de exploitatie gaat verder		✓
☐ De levensomstandigheden verbeteren en de exploitatie stopt		✗
10 - Waar of niet waar		20 sec.
In de jaren 50 komen er opstanden in Congo en er ontstaat een dekolonisatiegolf in de hele wereld.		
☒ True		✓
☐ False		✗
11 - Quiz		20 sec.
Welke koning spreekt als eerste het woord 'indépendance/onafhankelijkheid' uit?		
☐ Leopold I		✗
☐ Leopold II		✗
☒ Boudewijn		✓
☐ Leopold III		✗
12 - Quiz		20 sec.
Wie is de eerste premier van Congo?		
☒ Patrice Lumumba		✓
☐ Joseph Kasavubu		✗
☐ Joseph-Désiré Mobutu		✗
☐ Laurent-Desiré Kabila		✗

1. SPOREN VAN (DE)KOLONISATIE

I. INLEIDING

Het kolonialisme liet vele sporen na op onze huidige samenleving, in machtsstructuren, identiteitsvorming, maar ook de beeldvorming. Bij deze werkvorm wordt de focus gelegd op die beeldvorming door te kijken naar de koloniale restanten in het straatbeeld. Zo zijn er nog tal van monumenten en beelden van koloniale figuren die het straatbeeld kleuren, zoals o.a. koning Leopold-II. Daarnaast zijn er heel wat straatnamen die verwijzen naar invloedrijke pioniers die actief deelnamen aan de kolonisatie van Congo. Ook veel gebouwen en andere infrastructuur zijn te danken aan die periode, zoals het Justitiepaleis in Brussel of het Centraal station in Antwerpen. Al deze sporen symboliseren de rijkdom van België tijdens de koloniale periode die toegeschreven kan worden aan de uitbuiting van zijn kolonie Congo.

Naar aanleiding van de wereldwijde protestacties van de “Black Lives Matter”-beweging, rijst de vraag of we die koloniale beeldvorming kunnen behouden in onze huidige samenleving. Er zijn al heel wat standbeelden beklad door activisten die ervan overtuigd zijn dat zo'n beelden niet meer thuishoren in onze publieke ruimtes. Ook zijn er enkele lokale besturen die de koloniale beelden permanent hebben verwijderd uit het straatbeeld. Eveneens werden reeds alternatieven gekozen voor de straatnamen die verwezen naar belangrijke kolonisators. Toch zijn er stemmen die zeggen dat het verwijderen van zulke beelden niet nuttig is. Zij betuigen dat de koloniale beelden wel degelijk deel uit maken van de Belgische geschiedenis en zijn eerder voorstander om de beelden te contextualiseren in cultureel en historisch perspectief d.m.v. uithangborden. Nog andere vinden dat deze beelden beter thuishoren in musea.

Met deze werkvorm trachten we die beeldvorming met koloniale (discriminerende) patronen zichtbaar te maken om vervolgens te ontmantelen. We kijken naar het straatbeeld om aan te tonen hoe ongelijkwaardig de Congolezen werden behandeld door de Belgische kolonisators. We proberen om de beeldvorming van de koloniale periode te bekijken vanuit een ander perspectief dan dat van de blanke Belg. Hiervoor kijken we naar de functie van de koloniale beelden (kunst) om vervolgens de standbeelden, monumenten en gebouwen en andere materiële bronnen te contextualiseren door ze in een cultureel en historisch perspectief te plaatsen. Zo kan de minder aantrekkelijke kant van die periode aangetoond worden. A.d.h.v. verhalen en getuigenissen van Congolezen kunnen we de kolonisatie vanuit een ander wereldbeeld en tijdsgeest bekijken. Daarbij zullen de leerlingen zelf een oordeel moeten vellen over de aanwezigheid van koloniale sporen in ons straatbeeld. Vervolgens kunnen ze o.b.v. dat morele oordeel zoeken naar manieren om het straatbeeld te dekoloniseren.

Op die manier trachten we de leerlingen kritisch na te denken over en bewust te maken van de verschillende opvattingen t.o.v. de koloniale periode en het belang van de dekolonisatie van de beeldvorming in onze samenleving.

II. LESVOORBEREIDING

Lesonderwerp: Bordspel: Sporen van (de)kolonisatie

Timing: ± 50 minuten

Doel: De leerlingen bewust te maken van de koloniale patronen en beeldvorming die aanwezig zijn in het straatbeeld. Om vervolgens te duiden dat die beeldvorming vaak is gebaseerd op ongelijkwaardigheid en niet raken met de werkelijkheid. Met deze werkvorm trachten we de kritische houding van de leerlingen te stimuleren t.o.v. deze koloniale patronen om ze te contextualiseren en in het huidige historisch/cultureel perspectief te plaatsen. Vervolgens sporen we de leerlingen aan om zelf een (moreel) oordeel te vellen o.b.v. de beeldvorming die wij aanreiken.

Leerplandoelstellingen:

- **C5204** Met voorbeelden aantonen dat opvattingen over mens en maatschappij, historisch en cultureel bepaald zijn en deze opvattingen met heersende wereldbeelden verbinden.
- **C5211** Zelf een moreel oordeel kunnen uitspreken en het kunnen verantwoorden.

Lesdoelstellingen:

De leerlingen kunnen:

1. de term (koloniale) beeldvorming in eigen woorden uitleggen & voorbeelden geven.
2. de beeldvorming in België over Congo in historisch/cultureel perspectief plaatsen.
3. opvattingen over de gelijkwaardigheid van Congolezen in historisch/cultureel perspectief plaatsen.
4. actuele/ historische spanningsvelden omtrent (de)kolonisatie vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch bekijken o.b.v. waarden, normen, mentaliteiten.
5. zelf een moreel oordeel uitspreken over de koloniale praktijken en deze verantwoorden.

Lesmateriaal:

- Bordspel: Sporen van Dekolonisatie
 - Kort overzicht spel/ speluitleg/ eigendommen/ infographics/ bordspel/ speelkaarten/ presentatie/ woordenlijst

Doelstellingen per lesfase:	Timing:	Leerinhouden:	Leerlingen- en leerkrachtenactiviteiten:	Media:	Evaluatie:
	3 min.	INTRODUCTIE: (Les)doelstellingen	Lk = leerkracht Lln = leerlingen Lk legt het doel van het bordspel uit: <ul style="list-style-type: none"> • Met dit bordspel trachten we de lln bewust te maken van de koloniale patronen en beeldvorming die nog actueel aanwezig zijn in het straatbeeld. • Daarnaast trachten we de lln kritisch te laten nadenken over deze verschillende opvattingen t.o.v. de koloniale periode. • Ook stimuleren we de lln om een moreel oordeel te vellen over deze maatschappelijke kwestie a.d.h.v. verhalen en getuigenissen. • Ten slotte, vragen we de lln om deze discriminerende beeldvorming te dekoloniseren en om op zoek te gaan naar oplossingen. 	PPT, beamer, bordspel	

Lk linkt het doel van het spel aan de volgende **lesdoelstellingen**:

De lln kunnen:

- de term (koloniale) beeldvorming in eigen woorden uitleggen & voorbeelden geven.
- de beeldvorming in België over Congo in historisch/cultureel perspectief plaatsen.
- opvattingen over de gelijkwaardigheid van Congolezen in historisch/cultureel perspectief plaatsen.
- actuele/ historische spanningsvelden omtrent (de)kolonisatie vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch bekijken o.b.v. waarden, normen, mentaliteiten.
- zelf een moreel oordeel uitspreken over de koloniale praktijken en deze verantwoorden.

1	5 min.	DEFINITIES: Koloniale beeldvorming, Culturele dekolonisatie + woordenlijst	Lk biedt twee definities aan die essentieel zijn voor deze workshop: <ul style="list-style-type: none"> • Koloniale beeldvorming • Culturele dekolonisatie <ul style="list-style-type: none"> • Lk geeft de lln de tijd om na te denken over wat deze definities inhouden. • lln moeten in hun eigen woorden uitleggen wat deze termen betekenen. • Lk laat de lln d.m.v. een klasgesprek op zoek gaan naar de definities van deze termen: <p><i>Waar denk je aan als je deze term hoort?</i> <i>Wat houden deze termen in?</i> <i>Geef een voorbeeld van de term?</i> <i>Kan je de termen uitleggen door ze op te splisen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lk laat de lln ook op zoek gaan naar enkele voorbeelden van deze termen. • Van zodra de lln de definitie van de begrippen benaderen, zal de lk de correcte definities meedelen. 	=>	Lk gaat na of de lln al in staat zijn om in eigen woorden op zoek te gaan naar definities. Indien deze oefening te moeilijk is kan er teruggeschakeld worden.
---	--------	--	--	----	---

	7 min.	SPELUITLEG:	<p>*Differentiatie: Indien deze oefening te moeilijk blijkt voor de lln, kan de lk ervoor kiezen om deze begrippen zelf meer in detail uit te leggen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lk deelt ook een woordenlijst¹ uit met verschillende moeilijke begrippen die betrekking hebben met het bordspel. lln kunnen deze gebruiken doorheen de workshop. <p>*Opmerking woordenlijst: Lk kan kiezen om de woordenlijst op voorhand mee te delen, zodat de lln deze voor de workshop al eens kunnen bekijken.</p> <p>Lk vangt aan met de speluitleg²; alvorens dient de lk de spelregels reeds door te nemen, als ook de achtergrondinformatie m.b.t. de eigendommen³ om een vlot verloop te voorzien.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lk legt het spel uit a.d.h.v. de presentatie en verwijst naar de infographic⁴ met de speluitleg die de lln kunnen hanteren gedurende het spel. 	=>	Lk gaat na bij de lln of alle woorden duidelijk zijn en geeft extra uitleg indien nodig.
--	--------	-------------	---	----	--

¹ **Woordenlijst:** zie lesmateriaal

² **Speluitleg:** zie lesmateriaal

³ **Eigendommen:** zie lesmateriaal

⁴ **Infographic:** zie lesmateriaal

			<ul style="list-style-type: none"> Lk maakt de verwijzing naar het bordspel Monopoly, maar legt de klemtoon op het verschillende doel: <p><i>Sporen van kolonisatie in onze samenleving (straatbeeld) opkopen om vervolgens te dekoloniseren.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Lk stelt het spelmateriaal kort voor: <i>(spelbord/ eigendomsbewijs/ kanskaarten/ dekolonisatiesymbool/ infographics)</i> Lk legt steeds de functies kort uit, maar verwijst vooral naar de infographic met de speluitleg, waar alles duidelijk wordt uitgelegd. <p>*Opmerking speluitleg: Lk kan kiezen om de infographic met speluitleg op voorhand mee te delen als voorbereiding op de workshop. Op die manier kan het bordspel vlotter verlopen en wordt er meer tijd voorzien.</p>	=>	Lk gaat na of de Iln nog vragen hebben bij de speluitleg en voorziet extra uitleg waar nodig.
--	--	--	---	----	---

			<ul style="list-style-type: none"> • Lk duidt vervolgens 2 bijkomende opdrachten a.d.h.v. de presentatie die betrekking hebben tot de lesdoelstellingen en de opzet het spel: • Dekoloniseren: Eens de Iln een eigendom hebben gekocht, kunnen ze ervoor kiezen om deze te dekoloniseren. Dit doen ze a.d.h.v. <u>verhalen en getuigenissen over de eigendommen</u> (zie infographic) om deze vervolgens te contextualiseren en in een cultureel/ historisch perspectief te plaatsen. • Kanskaarten: Indien de Iln een kanskaart trekken die discriminerende & stereotiepe koloniale beeldvorming bevat, wordt er steeds stilgestaan waarom zo'n beeldvorming niet thuishoort in de huidige maatschappij. <p>*Opmerking: Lk bevordert de Iln om steeds na te denken over rol van koloniale patronen en beeldvorming in onze samenleving d.m.v. korte gerichte vragen te stellen gedurende het spel. Zo stimuleert de lk de kritische houding van de Iln.</p>	<p>=></p> <p>=></p>	<p>Lk loopt gedurende het spel rond om steeds na een opdracht een kort klasgesprek te voeren. Lk voorziet ook bijkomende uitleg indien de Iln moeilijkheden ondervinden.</p> <p>Lk kan nagaan d.m.v. de gerichte vragen in hoeverre de Iln betrokken zijn bij het spel. Indien nodig kan de lk ook bijkomende vragen stellen om de Iln te stimuleren.</p>
--	--	--	---	---------------------------	---

2, 3, 4, 5	30 min.	BORDSPEL:	<p>Lk vangt aan met de groepsverdeling en de vermelding van de tijdsduur die de lln krijgen voor het spelen van het spel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lk laat de lln vooral zelfstandig spelen; lln kunnen gebruik maken van de infographics indien iets niet duidelijk is. • Lk stimuleert lln wel d.m.v. gerichte vragen te stellen bij de opdrachten (dekoloniseren/ discriminerende & stereotiepe beeldvorming): <p>Dekoloniseren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat is je opgevallen?</i> • <i>Hoe worden de Congolezen besproken/ afgebeeld?</i> • <i>Hoe worden de kolonialen besproken?</i> • <i>Hebben deze kolonialen nog een plaats in het huidige straatbeeld?</i> • <i>Op welke manier kunnen deze beelden, straten, gebouwen kwetsend zijn?</i> • <i>Op welke manier kan je deze beeldvorming dekoloniseren?</i> • <i>Moeten we deze beelden zomaar weghalen?</i> • <i>Op welke manier kan je de koloniale periode herdenken zonder dat je daar mensen met kwetst.</i> • <i>Wat is jouw mening m.b.t. deze beeldvorming?</i> 		
------------	---------	------------------	--	--	--

Discriminerende/ stereotiepe beeldvorming:

- *Wat is je opgevallen?*
- *Hoe worden de Congolezen besproken/ afgebeeld?*
- *Worden de Congolezen op dezelfde manier afgebeeld als de blanken?*
- *Worden de Congolezen/ zwarten afgebeeld als primitief, wild, onbeschaafd?*
- *Op welke manier kan deze beeldvorming kwetsend zijn?*
- *Heeft deze ongelijkwaardige beeldvorming nog een plaats in de huidige samenleving?*
- *Op welke manier kan je deze beeldvorming dekoloniseren?*
- *Op welke manier kan je de gelijkwaardigheid tussen zwarten en blanken stimuleren?*
- *Wat is jouw mening m.b.t. hoe Congolezen/ zwarten worden afgebeeld?*

***Variaties spel:**

Lk kan variaties aanbrenge aan het bordspel, die afhankelijk zijn van de groepsgrootte van de klas en de beschikbare tijdsduur. De Ik kan hier zelf de keuze die het best bij hem/ haar ligt.

> groepsverdeling:

De groepsverdeling is afhankelijk van de grootte van de klasgroep. De lk kan opteren om met 1 bordspel te spelen met verschillende groepjes. Op die manier zullen de individuele lln minder betrokken geraken en zal dit ook meer tijd in beslag nemen afhankelijk van het aantal groepjes. Daarnaast kan de lk ervoor kiezen om te werken met 2 of meer bordspelen waar iedere lln opzich zelf speelt. Dit bevordert de betrokkenheid en neemt minder tijd in beslag. Wel heeft de lk meer werk om de groepjes te begeleiden en een klasgesprek te houden.

> tijdsduur:

Het bordspel kan op 2 manieren uitgespeeld worden. Enerzijds totdat een speler alle eigendommen heeft verworven. Anderzijds kan ervoor gekozen worden om een tijdsduur af te spreken om erna vast te stellen wie de meeste gedekoloniseerde eigendommen bezit.

***Opmerking tijdsduur:**

Aangezien de workshop een beperkte tijdsduur heeft kan de lk zelf kiezen hoelang er gespeeld kan worden. Toch wordt er aangeraden om minimum 30 minuten door te spelen, om voldoende in te spelen om de kritische houding van de lln. De tijdsduur is ook afhankelijk van de groepsgrootte en verdeling.

4, 5	5 min.	NABESPREKING:	<p>Na het aflopen van de tijdsduur legt de Ik het spel stil.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lk gaat na wie het spel heeft gewonnen: diegene met de meeste gedekoloniseerde eigendommen. <p>De Ik kan ervoor kiezen om nog een nabespreking te houden over het spel. Hierbij gaat de Ik na hoe de IIn het spel ervaarde en hoe het hun mening heeft beïnvloed t.o.v. koloniale beeldvorming.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lk kan volgende vragen stellen om te nabespreking te bevorderen: <p><i>Welk gevoel krijg je na het spelen van het spel?</i> <i>Wat is je opgevallen tijdens het spel?</i> <i>Is jouw mening verandert t.o.v. deze koloniale beelden? Hoe?</i> <i>Wat neem je mee na het spelen van dit spel?</i> <i>Is jouw beeld verandert t.o.v. (de)kolonisatie?</i></p> <p>*Opmerking nabespreking: De nabespreking is echter optioneel. De Ik kan ervoor kiezen de nabespreking in te korten of weg te laten in ruil voor meer speeltijd.</p>	=>	Lk kan evalueren of het opzet van het spel is gelukt. Daarnaast kan de Ik ook het verloop van het spel evalueren en indien nodig aanpassen.
------	--------	----------------------	---	----	---

III.LESMATERIAAL

HET BORDSPEL: SPOREN VAN DEKOLONISATIE

Het bordspel

SPOREN VAN DEKOLONISATIE

*Help jij mee de koloniale patronen
van discriminerende beeldvorming
in onze samenleving te
dekoloniseren?*

KORT OVERZICHT SPEL

De bedoeling van het spel is om zo veel mogelijk sporen van de kolonisatie op te kopen om deze vervolgens te dekoloniseren. De speler die binnen de speeltijd beschikt over de meeste gedekoloniseerde beelden, monumenten, straten of gebouwen, wint het spel.

Te beginnen bij **“START”** worden de pionnen over het speelbord voortbewogen door het gooien van twee dobbelstenen. Als een pion op een terrein komt, dat nog niet aan een andere speler toebehoort, mag de speler deze kopen van de Belgische staat.

Het voordeel aan het bezitten van eigendommen is, dat men van zijn medespelers boetes kan innen, voor het stelen of het vandaliseren van standbeelden, monumenten of straatborden, of door het betreden van verboden terrein in gebouwen. Dit gebeurt wanneer een medespeler op een eigendom komt van een andere speler. Aan de bank kan men, bij gebrek aan contant geld, hypotheek op zijn bezittingen geven, dus de waarde van het eigendom voor dekolonisatie.

SPELUITLEG

SPEL

Sporen van (de)kolonisatie wordt gespeeld op een speelbord met;

24x Eigendom	1x OW: gevangenisstraf
4x Standbeeld Leopold-II	1x Start
4x Kans	1x Koloniale gevangenis
4x OW⁵: geldboete	1x Herstelbetaling

Er zijn twee dobbelstenen, pionnen in verschillende kleuren die de spelers als opzetters gebruiken en een stel kaarten voor de kans-vakken. Daarnaast zijn er ook nog eigendomsbewijzen voor de diverse terreinen en de bankbiljetten van verschillende waarde.

VOORBEREIDING

Leg het spelbord op een grote tafel en de Kanskaarten omgekeerd op de aangegeven vakken. Iedere speler krijgt een pion als opzetter en een bedrag van Fr 15.000, uitgekeerd. Het overige geld wordt door de bank beheerd.

GELD

Het bedrag van Fr 20.000, voor iedere speler moet als volgt worden verdeeld;

6x Fr 2.000	10x Fr 200
4x Fr 1.000	7x Fr 100
3x Fr 400	5x Fr 20

BEGIN SPEL

Wie het hoogst aantal ogen gooit mag beginnen en vervolgens de speler links hiervan. Gooien twee of meer spelers een gelijk aantal ogen, dan werpen deze opnieuw de dobbelstenen tot er een beslissing gevallen is. De pionnen worden op het vak **“START”** geplaatst en na het werpen van de dobbelstenen schuift men zijn pion het aantal geworpen ogen wijzersin. Er mag altijd meer dan 1 pion op een veld staan. Komt men op een terrein waarvan het eigendomsbewijs bij de bank ligt, dan mag men dit kopen. Als het terrein al eigendom is van een andere speler, dient er schadevergoeding betaald te worden. Gedurende het spel gaat men vele malen het speelbord rond. Na driemaal dubbele ogen te smijten, belandt men onmiddellijk in de gevangenis van de openbare weermacht. Voor iedere keer dat men het vak **“START”** passeert, ontvangt men van de bank telkens Fr 2.000.

⁵ **OW**: Openbare Weermacht was het koloniale leger van Kongo-Vrijstaat en nadien van Belgisch-Congo.

ONVERKOCHT TERREIN

Komt een speler op een onverkocht terrein en het eigendomsbewijs ligt nog bij de bank, mag dit terrein gekocht worden voor de waarde op het eigendomsbewijs. Indien men geen gebruik maakt van het recht om het terrein te kopen, wordt dit eigendomsbewijs onmiddellijk door de bank bij opbod aan de hoogste bieder verkocht. Alle spelers mogen hieraan deelnemen, ook degene die van zijn voorkeursrecht geen gebruik maakt. Het bieden kan beginnen met elk bedrag.

VERKOCHT TERREIN

Komt een speler op een vak dat al eigendom is van een andere speler dan moet diegene schadevergoeding betalen aan de eigenaar voor het stelen, vandaliseren of betreden van hun eigendom. Indien een speler een terrein reeds heeft gedekoloniseerd wordt de waarde van de schadevergoeding verhoogt. De waarde van de schadevergoeding en de waarde van de verhoogde vergoeding (na dekolonisatie) staan vermeld op het eigendomsbewijs. Bezit een speler alle eigendomsbewijzen van een kleurengroep dan wordt de schadevergoeding verdubbeld. Geen huur is verschuldigd als op het desbetreffende terrein hypotheek verkregen is. Zodra hypotheek op een terrein rust wordt het eigendomsbewijs omgekeerd op tafel gelegd.

(!) Men moet zelf de huur vragen zodra een speler op hun terrein komt. Is er inmiddels doorgespeeld dan vervalt het recht om de schadevergoeding te innen.

KANSKAARTEN

Komt een speler op een van de vakjes van "Kans" dan trekt die speler vervolgens een kanskaart. De op de kaart genoemde aanwijzing moet men nauwkeurig opvolgen. Er zijn bepaalde kanskaarten waarbij de speler slechts zijn pion moet verplaatsen. Ook zijn er kanskaarten omtrent de beeldvorming in strips, kinderboeken en reclame, die al dan niet discriminerende of stereotiepe beeldvorming bevatten. Indien een kanskaart geen discriminerende beeldvorming bevat, ontvangt de speler geld. Als een speler een kanskaart trekt die wel discriminerende beeldvorming bevat met koloniale patronen, dan moet die speler een boete betalen. Ten slotte, is er nog de "**Verlaat de gevangenis**"-kaart, die bijgehouden of verkocht kan worden tijdens het spel. Na het gebruik wordt de kaart weer teruggelegd, zoals alle andere kanskaarten.

STANDBEELDEN LEOPOLD-II

Als speler kan je ook **één van de vier Leopold-II standbeelden** kopen. Als een speler meerdere standbeelden van Leopold-II bezit, zal de boete van het eigendom vermenigvuldigd worden met het aantal beelden van Leopold-II in bezit. Dit is enkel het geval als het terrein nog niet gedekoloniseerd is. Van zodra een standbeeld van Leopold-II is gedekoloniseerd, heeft de boete een vaste waarde.

OPENBARE WEERMACHT

Naast het opleggen van een gevangenisstraf kan de openbare weermacht ook boetes innen. Van zodra een speler op een vak komt van de openbare weermacht moet die de boete betalen die aangewezen staat op het vak. Alle boetes van de openbare weermacht worden in het midden van het spelbord gelegd. Ook de boetes die via de kanskaarten worden geïnd, moeten in het midden gelegd worden. Dat geld kan vervolgens gewonnen worden d.m.v. op het vak **“schadevergoeding”** te komen.

DE NATIONALE BANK

De bankhouder ziet erop toe, dat alle bezittingen van de bank op de juiste wijze worden beheerd en uitkeringen en inningen snel worden gedaan om het spel te bevorderen. De bank betaalt salarissen en geld voor dekolonisatieprocessen, verkoopt eigendomsbewijzen en leent geld voor de hypotheek tegen de op de eigendomsbewijzen aangegeven bedragen. De bank int geen boetes, die worden verzameld in het midden van het spelbord. Van zodra een speler op het vak **“schadevergoeding”** komt, ontvangt de speler het verzamelde geld in het midden van het spelbord. Die schadevergoeding fungeert als herstelbetalingen voor de gruweldaden in Congo-Vrijstaat.

DE KOLONIALE GEVANGENIS

In 3 gevallen kan men **in de gevangenis belanden**:

1. Wanneer de pion op het vak **“Ga naar koloniale gevangenis”** staat.
2. Wanneer een kaart met **“Ga naar koloniale gevangenis”** getrokken wordt.
3. Wanneer 3x achter elkaar een dubbel aantal ogen geworpen wordt.

(!) Op weg naar de gevangenis ontvangt een speler geen salaris wanneer hij het vak **“START”** zou passeren. Zijn pion moet direct in de gevangenis gezet worden.

In 3 gevallen kan men **uit de gevangenis geraken**:

1. Door in een van de eerste drie beurten dubbel te gooien. Het aantal ogen van de dubbele worp mag men dan verder gaan.
2. Door de kaart **“Verlaat de koloniale gevangenis”**.
3. Door een boete van Fr 1.000 te betalen aan de bank voordat men gooit.

(!) Een speler kan eigendommen kopen, verkopen, dekoloniseren, schadevergoedingen innen en alle verdere handelingen verrichten zolang hij in de gevangenis zit.

DEKOLONISEREN

Alleen via een betaling aan de bank kan een dekolonisatieproces gestart worden. Men kan een terrein pas dekoloniseren als deze reeds één ronde in bezit is. Van zodra een terrein gedekoloniseerd wordt, wordt dit aangeduid door het **dekolonisationsymbool (D)**. Men dekoloniseert een terrein door de waarde van de dekolonisatie, die vermeld staat op de eigendomsbewijzen, te betalen aan de bank. Het dekoloniseren van een terrein gaat onder het spelen door, men hoeft daarvoor niet aan de beurt te zijn. Let wel op dat hierdoor het spel niet belemmerd wordt.

VERKOOP VAN NIET GEDEKOLONISEERDE TERREINEN

Niet gedekoloniseerde standbeelden, monumenten, straten en gebouwen mogen door de spelers buiten de bank aan elkaar verkocht worden. Eens een eigendom gedekoloniseerd wordt kan deze niet meer onderling de spelers verkocht worden. Wil men het gedekoloniseerde terrein toch verkopen, dan moet men de dekolonisatie aan de bank verkopen voordat het terrein onderhands kan verkocht worden. Een dekolonisatieproces kan uitsluitend gekocht en verkocht worden via de bank. De bank koopt iedere dekolonisatie voor de helft van de op het eigendomsbewijs aangegeven koopsom.

HYPOTHEEK

Alleen aan de bank kan men hypotheek op een terrein geven. Gedekoloniseerde grond kan niet met hypotheek worden bezwaard. Alvorens een hypotheek te geven moet men allereerst de dekolonisatie aan de bank voor de halve waarde van de koopsom verkopen. De hypotheekwaarde van een terrein bedraagt steeds de helft van de koopsom. De rente van 10% moet betaald worden gelijktijdig met de aflossing van de hypotheek. Wordt de grond verkocht waarop de hypotheek rust, dan moet de nieuwe eigenaar aan de bank 10% van het hypotheekbedrag betalen en daarna mag hij pas de hypotheek aflossen. Laat hij de hypotheek erop staan dan moet hij later bij het aflossen van de hypotheek alsnog 10% rente aan de bank betalen. Op gedekoloniseerde terreinen kan men geen hypotheek verkrijgen.

FAILLISSEMENT

Is een speler meer schuldig dan hij/zij kan betalen, dan moet hij/zij aan zijn schuldeiser alles wat de speler aan waarde bezit overdragen en zich uit het spel terugtrekken. Bezit hij/zij gedekoloniseerde terreinen, dan moet deze aan de bank tegen de halve waarde verkocht worden. Dit geld is bestemd voor de schuldeiser. Heeft hij/zij gronden waarop hypotheek rust, dan draagt de speler deze ook aan de nieuwe eigenaar over, die dan bij de overname aan de bank 10% van het hypotheekbedrag aan rente moet betalen of dit doet, wanneer de speler de hypotheek aflost.

WINNAAR

Er zijn **twee manieren om sporen van (de)kolonisatie te winnen;**

1. Een manier is om net zo lang door te spelen, totdat een speler al het geld en al de terreinen heeft verworven.
2. Een tweede manier is een bepaalde duur af te spreken en daarna vast te stellen wie de meest gedekoloniseerde terreinen bezit. In het geval dat twee of meerdere spelers hetzelfde aantal gedekoloniseerde terreinen bezitten, wordt ook het verworven geld in rekening gehouden.

EIGENDOMMEN

STRATEN (8)

Edmond Hanssens

Edmond Hanssens was een Belgisch militair, verkenner en koloniaal. Van 1882 tot 1884 ondernam hij vier expedities in Congo om land in te nemen voor Leopold II. Hij moest optornen tegen de Fransen die met hetzelfde bezig waren. Hanssens had een zekere handigheid in de omgang met de lokale bevolking. In ruil voor stoffen en snuisterijen bewoog hij stamhoofden ertoe om "verdragen" af te sluiten waarin ze toelating gaven om een koloniale post op te richten of zelfs de soevereiniteit over hun gebied af te staan. Echter waren die verdragen niet altijd op eerlijke basis, daarbij gebruikte Hanssens net zoals andere Belgen geweld om de lokale bevolking af te dwingen. Zo stak hij in 1883 alleen twintigtal dorpen in brand toen mensen weigerden mee te werken.

Albert Thys

Als het over koloniale misdaden in Kongo gaat, denkt iedereen onmiddellijk aan Leopold-II. Albert Thys lijkt uit het collectieve geheugen verdwenen. Hij was nochtans de eerste privékapitalist die in Kongo een onmetelijk fortuin heeft opgebouwd. In 1898 richtte Thys de Compagnie du Chemin de Fer du Congo op, die in 1898 de spoorlijn Matadi-Leopolstad zal voltooien. De aanleg van de spoorweg was een moorddadige onderneming. Officieel stierven 1800 Congolese arbeiders, maar je mag dat getal gerust verdubbelen. Ook 132 Europeanen stierven bij de aanleg van de spoorweg. Naast de spoorweg compagnie bezat Thys nog tal van andere ondernemingen waar hij zijn fortuin opbouwde ten koste van duizenden mensenlevens.

Ernest Cambier

Hij was één van de eersten die Leopolds oproep tot kolonisatie van Congo aanvaard. Zo richtte hij als leider van de eerste expeditie aan de oostkust van Afrika, de koloniale vestiging Karema op. De voorpost Karema moest een antwoord bieden op de Arabische slavenhandel. De slaven werden vrijgekocht door kolonistors, maar moesten dwangarbeid verrichten. Weglopers kregen tweehonderd zweepslagen en werden een maand geketend. Als stichter van deze voorpost was Ernest Cambier wel degelijk betrokken bij deze gruweldaden. Daarnaast was hij ook leider van een onderzoek expeditie om een Congo-spoorweg aan te leggen. De aanleg van die spoorweg kostte wel zeker duizend doden.

Lieven & Jozef Van De Velde

Zowel Lieven als Jozef, twee broers, waren Belgische pioniers die de opdracht kregen om een expeditie uit te voeren. Hun doel was om samen met ontdekkingsreiziger Henry Stanley verdragen af te sluiten met stamhoofden om de Onafhankelijke Congostaat te kunnen vestigen. Het sluiten van deze verdragen liep niet altijd even vreedzaam. Er zijn namelijk vele geruchten over de plunder- en moordpartijen in de binnenlanden van het Afrikaans continent. Ook werkten de gebroeders Van de Velde vaak samen met slavenhandelaars om gebieden te koloniseren en karavaandragers te leveren. Ook namen ze een zoon van een stamhoofd, Sakala, mee naar Gent als propaganda voor de oprichting van Congo-Vrijstaat.

Generaal Philippe Molitor

Philippe Molitor was generaal gedurende het Engels-Belgisch offensief in Duits Oost-Afrika tijdens WO1, dat eindigde met de Slag bij Tabora. Molitor speelde een belangrijke rol tijdens de oorlog in Afrika en werd daarvoor erkend door koning Albert I. Figuren zoals Molitor worden dan ook vaak gehuldigd in het straatbeeld voor hun overwinningen. Integendeel tot de vele Congolezen die meevochten met het koloniale leger. Tijdens deze veldslagen was het gebruik van zware artillerie niet mogelijk. Daarom zette het koloniale leger mobiele troepen in van inheemse soldaten. Hoewel ze essentieel waren voor het succes van de Belgische militaire operaties in Afrika, en ondanks het enorme aantal doden onder hen, is er zeer weinig over hen geschreven.

Generaal Henri Alexis Brialmont

Henri Alexis Brialmont was een Belgisch legerofficier en politicus, maar vooral bekend als militair architect en ontwerper van vestingwerken. Brialmont was ook een actief pamfletschrijver en politiek campagnevoerder en lobbyde tijdens zijn carrière voor hervorming en uitbreiding van het Belgische leger en was ook betrokken bij de oprichting van de Kongo-Vrijstaat. Brialmont was van mening dat koloniale expansie essentieel was om van België een wereldmacht te maken, en was vanaf de jaren 1880 een energieke aanhanger van de Kongo-Vrijstaat van Leopold II, die hij zelfs hielp oprichten. Als voorstander van die koloniale expansie is hij ook medeverantwoordelijk voor de gruweldaden en uitbuiting van de kolonie. Hij liet onder meer ook tal van gebouwen en forten optrekken die gefinancierd werden door de uitbuiting van Congo.

Baron Francis Dhanis

Francis Dhanis was een Belgisch koloniaal officier die het bevel voerde over het koloniale leger in de Kongo-Vrijstaat. Dhanis moest het gevecht aangaan met de Afro-Arabische slavenhandelaars. Hij trok met een grote legermacht naar het noordoosten van Congo om van daaruit door te stoten naar Zuid-Soedan. De slecht voorbereide expeditie baande zich hongerend en plunderend een weg door het land. Er brak muiterij uit bij de zwarte rekruten en de veldtocht werd afgebroken. Uit bronnen werd er vernomen dat de wrok tegen Dhanis groot was en dat hij Fimbo Nyingi genoemd werd ("Veel stokslagen"). Daarbij zijn er nog tal van getuigenissen die aangeven dat de zwarte rekruten als slaven werden behandeld. Na zijn carrière als koloniaal officier werd Dhanis rubberbaron en verzamelde hij een fortuin door de uitbuiting van de koloniale bevolking en hun grondstoffen.

Graaf Henri Carton De Wiart

Henri Carton de Wiart was een Belgische politicus. Als katholiek parlementslid was hij actief tijdens de koloniale periode en speelde een belangrijke rol binnen de Kongopolitiek van Leopold II. Graaf Henri onderneemt een reis van vier maanden naar Belgisch Kongo en bij zijn terugkeer is hij voorstander van een progressieve integratie van de Congolezen. In zijn reisverslag wordt duidelijk dat hij propaganda voert voor het bezit van de kolonie, wegens het belang van grondstoffen en de rubberhandel voor de Belgische staat. Ook verdedigde hij de praktijken van Leopold II tijdens een parlementair debat over de afgehakte handen van vele Congolezen.

MONUMENTEN & STANDBEELDEN (8)

Emile Storms

Luitenant-generaal Emile Storms was stichter van Mpala, die Karema als eerste koloniale post van Leopold-II moest vervangen, omdat die onder Duits bewind kwam te liggen. Zijn missie bracht Storms in conflict met lokale sultans van de Tabwabevolking, die een eigen staat wilden uitbouwen. Dankzij zijn overwicht in bewapening kon Storms hen verslaan. Hij liet hun hoofden afhakken en bevestigde die als afschrikkingsmiddel op de pallisade van de nieuwe koloniale post. Drie van die hoofden werden later door deze koppensneller als trofee meegebracht naar België.

Jules-Henri Laplume

Jules-Henri Laplume was actief koloniale leger en werd aangesteld om verschillende expedities te leiden. Hij hielp mee aan de bouw van Fort Leopold II. Vervolgens kreeg hij de opdracht samen met andere expeditieleden om de omgeving van het fort te gaan verkennen op zoek naar vijandige stammen. Zo nam hij deel aan de strafexpeditie om het opperhoofd Azande Bili te vermoorden. Op die manier probeerden ze de omgeving van het fort veilig te stellen om de verdere kolonisatie van Congo-Vrijstaat te bevorderen. Velen van zo'n expedities volgden en gehele stammen werden aangevallen met duizenden doden als gevolg. Bij iedere opstand van de lokale bevolking slaagde Laplume erin deze te onderdrukken a.d.h.v. veldslagen.

Dr. Gustave Dryepondt

Gustave Dryepondt was een Congo-pionier met heel wat verdiensten voor de tropische geneeskunde. Gustave wordt voornamelijk positief afgebeeld, maar er kan hierbij wel een kanttekening gemaakt worden. Gustave was namelijk legerarts van Leopold II, wie niet genoeg had aan Congo en een deel van Zuid-Soedan wilde veroveren. Daarom werd een expeditie georganiseerd om het gebied te proberen veroveren. De expeditie bestond uit veertien Europese militaire en twee dokters, waaronder Gustave. Zij hadden het bevel over vijfhonderd zwarte soldaten. Tijdens hun poging tot verovering lieten zij een spoor van vernieling achter. Ondanks zijn verdiensten in de geneeskunde destijds, liet hij zich eenvoudigweg meesleuren door de terreur van de opgelegde beschaving.

Den Olifant

Den Olifant is een koloniaal monument in eerbetoon aan de Geraardsbergenaars die begin twintigste eeuw in Congo gesneuveld zijn. Op het beeld staat geschreven "gevallen in dienst van de beschaving". Woorden die vandaag de dag misplaatst zijn en gevoelig kunnen liggen. Die beschaving ging onder meer gepaard met de moord op naar schatting tien miljoen Congolezen. De Geraardsbergse koloniale werkten mee aan dat stuk lelijke geschiedenis van ons land. Het beeld werd ook al beklad met rode verf uit protest.

Het Moorke

Het Moorke is een standbeeld van een Congolese jongen Sakala. Hij reis t in 1885 op twaalfjarige leeftijd mee met de soldaat Lieven Van de Velde naar Gent. De jongen wordt meegenomen naar talloze lezingen over zijn geboorteland en staat symbool voor de doelstellingen van de koloniale onderneming. Hij wordt ingezet om rijke zakenlui aan te trekken die willen investeren in Congo-Vrijstaat. Van de Velde sterft uiteindelijk en de man wordt samen met zijn ouder broer afgebeeld onder de beeltenis van de Congolese jongen. Over de verdere levensloop van Sakala is er weinig geweten, maar na de dood van Van de Velde was hij niet meer welkom in Gent. Vervolgens stierf hij wellicht een tragische dood op 24-jarige leeftijd. Hij wordt afgebeeld al zittend in een lendendoek naakt op een steen. Het is duidelijk dat Sakala en andere Congolezen gezien worden als 'primitieven' die de koloniale moeten 'beschaven', ook zijn bijnaam het 'Moorken' draagt bij aan die koloniale beeldvorming.

Jules Cornet

Jules Cornet, geoloog was actief in Congo tijdens de koloniale periode. In opdracht van de koning moest Jules tijdens een expeditie op zoek gaan naar kostbare grondstoffen in de regio Katanga. Met zijn team stoot Jules Cornet op nieuwe koperertsen. Deze ontdekking zorgt ervoor dat Leopold II controle wil verschaffen over het gebied Katanga. Jules' ontdekking vormt de basis voor de langdurige exploitatie van kopererts en andere mineralen uit die regio.

Jules Jacques De Dixmude

Jules Jacques was een Belgisch generaal in Kongo-Vrijstaat. In 1895 werd hij zelfs districtscommissaris van het rubberwingebied aan het Leopold II-meer. Hij staat vooral bekend voor zijn harde taal en ideologie t.o.v. de ondergeschikte Congolezen. Zo schreef hij aan een ondergeschikte: "Deze mensen deugen beslist niet. Ze hebben net enkele rubberlianen gekapt... We moeten tegen ze vechten totdat hun absolute onderwerping is verkregen, of hun volledige uitroeiing. Informeer de inboorlingen dat als ze nog een enkele liaan kappen, ik ze zal uitroeien tot de laatste man." Uit vele historische bronnen wordt duidelijk hoe hij op een wreedaardige manier de rubberoogst organiseerde. Het beeld toont ook een dankbare zwarte vrouw met kind die naar hem opkijkt. In de realiteit zullen de Congolezen minder dankbaar geweest zijn.

Joseph Lippens & Henri De Bruyne

Luitenant Joseph Lippens en sergeant Henri De Bruyne waren de eerste Belgen die sneuvelen in de oorlog om ivoor van Leopold II tegen de Zanzibari Swahili, die de ivoorhandel controleerden. Beide mannen werden vermoord in hun woning als wraakactie van de Zanzibari Swahili leden. Volgens een opschrift op het beeld stierven zij "de heldendood voor de beschaving". Er werd ook een stuk bij het beeld toegevoegd, een knielende zwarte vrouw die haar dank uitspreekt voor haar bevrijding uit de handen van de Zanzibari Swahili. Er zijn echter kanttekeningen te maken bij deze koloniale beeldvorming. Zowel Lippens als De Bruyne waren naar Kongo vertrokken om er een militaire carrière uit te bouwen en er geld te verdienen dankzij percenten op de ivoorhandel. Zo konden ze het voor de oorlog goed stellen met de Zanzibari Swahili.

GEBOUWEN (8)

Jubelpark

Leopold II (ook wel Koning-bouwheer) gaf de opdracht om enkele stadsprojecten uit te bouwen, waaronder het Jubelpark. Hij droeg zelf een bouwproject voor, nadat vorige ontwerpen voor het park werden afgewimpeld door de Belgische Staat. Hij liet dit goedkeuren door het parlement en vroeg om het te financieren. Het park kreeg vorm, maar Leopold had zijn zinnen gezet op een imposante triomfboog als sluitstuk van het park. Het volk en de Belgische staat wouden dit niet verder financieren. Zo'n 25 jaar nadat het park zelf klaar was, werd ook de laatste steen van de triomfboog gelegd. Alles bijeen hadden de gebouwen in het park 40 miljoen euro gekost. Waar men eerst twintig jaar over gedaan had, kon plots heel snel afgewerkt worden. Dit omwille van de rubberwinsten die Leopold verzamelde uit zijn persoonlijk bezit Congo. In het parlement werden de bogen ook wel eens de arcaden van afgehakte handen genoemd.

Koninklijke Gaanderijen

De Koninklijke Gaanderijen werden gebouwd tussen 1902 en 1906 naar de plannen van architect Charles Girault in opdracht van koning Leopold II van België. De Gaanderijen lieten toe de koning en zijn gasten van de koninklijke villa aan het strand naar de renbaan te gaan zonder last te hebben van regen of wind. De galerijen tonen Leopolds gehechtheid aan Oostende, zijn favoriete badplaats, en sommigen beschuldigden hem ervan Brussel, de hoofdstad, te verwaarlozen ten gunste van Oostende. De koning volgde de bouw op de voet, persoonlijk op bezoek op 25 februari 1905. Het project werd deels gefinancierd door het persoonlijke bezit van Leopold II.

Basiliek Van Koekelberg

Ook wel gewoon de Koekelbergbasiliek genoemd, zoals de naam vermoed ligt deze basiliek in Koekelberg een deelgemeente van het Brussel Hoofdstedelijk Gewest. De bouw was ook een initiatief van Leopold II, om een kerk te bouwen voor de stijgende bevolking van Brussel. Naar het voorbeeld van de Sacré-Coeur in Parijs. In 1904 gaf hij opdracht tot de bouw van de kerk. Het oorspronkelijke ontwerp was van Pierre Langerock, een neo-gotische kathedraal maar de werken kwamen stil te liggen door de Eerste Wereldoorlog en in 1909 met de dood van Leopold II. De werken werden hervat in 1921 met een nieuw ontwerp van Albert van Huffel, een art deco-basiliek. Deze versie was ook minder duur dan het oorspronkelijke ontwerp.

Afrika Museum

De geschiedenis van het gebouw in Tervuren – dat inmiddels deel uitmaakt van ons kunstpatrimonium – gaat terug naar 1897. Toen werd er een wereldtentoonstelling georganiseerd die al snel zou uitgroeien tot een permanent museum. De kolonie Congo mocht volgens de Belgische vorst niet ontbreken op de wereldtentoonstelling en zou zelfs centraal staan. Voor de gelegenheid werd er niet enkel een nieuw gebouw opgetrokken, er werden – eveneens in opdracht van de Belgische vorst – maar liefst 270 Congolezen per schip naar België overgebracht. Eenmaal in Tervuren werden ze als dieren tentoongesteld, terwijl ze moesten doen wat ze thuis ook deden. Zeven van de 270 Congolezen zouden nooit terugkeren naar hun thuisland. De tentoonstelling lokte veel nieuwsgierigen maar deed verder niet wat Leopold II gehoopt had dat ze zou doen. Plots stond de Belgische bevolking stil bij de uitbuiting en ontmenselijking van de Congolezen. Er volgde heel wat protest, ook vanuit het buitenland.

Centraal Station Antwerpen

Ook Antwerpen enkele aandenkens aan de koning-bouwheer. Het huidige stationsgebouw van het Centraal Station werd gebouwd tussen 1899 en 1905. Bij de opening zou Leopold II teleurgesteld zijn over de grootte van het station en noemde hij het “une petite belle gare”.

Kasteel Van Laken

Op 1 januari 1890 werd het kasteel door een grote brand getroffen. Leopold II wilde van het kasteel een plaats voor congressen en andere evenementen maken. De koning zag zijn kans om het gebouw naar zijn smaak te laten herbouwen en fors uit te breiden. Daarvoor liet hij zelfs een spoorwegstation onder het kasteel bouwen, dat echter nooit gefunctioneerd heeft. De renovatie van het kasteel werd ongetwijfeld gefinancierd door Congo-Vrijstaat, toen nog eigendom van Leopold-II.

Justitiepaleis

Het Justitiepaleis was een van de grootste van alle ambitieuze projecten van koning Leopold II die van Brussel één van de meest indrukwekkendste steden van Europa wilde maken. Het Justitiepaleis werd gebouwd naar het ontwerp van Jozeph Poelaert. De eerste steen werd in 1866 gelegde en het kolossale gebouw werd in 1883 in gebruik genomen. En dat maakte het Justitiepaleis tot één van de imposantste gebouwen ter wereld in de negentiende eeuw.

INFOGRAPHICS

(De infographics kunnen gebruikt worden door de leerlingen tijdens de workshop. Er is een infographic met de speluitleg en een met achtergrondinformatie m.b.t. de eigendommen)

SPELUITLEG

Doel:

Sporen van de kolonisatie in onze samenleving opkopen & dekoloniseren

Spelmateriaal:

Het spelbord (1)

Er zijn twee dobbelstenen en pionnen in verschillende kleuren die de spelers als opzetters gebruiken.

Eigendomsbewijs (24)

Komt een speler op een onverkocht terrein, mag dit terrein gekocht worden voor de waarde op het eigendomsbewijs. Komt een speler op een vak dat al eigendom is van een andere speler dan moet diegene schadevergoeding betalen aan de eigenaar.

Kanskaarten (17)

Komt een speler op een van de vakjes van "Kans" dan trekt die speler vervolgens een kanskaart. De op de kaart genoemde aanwijzing moet men nauwkeurig opvolgen.

Dekolonisatiesymbolen

Van zodra een terrein gedekoloniseerd wordt, wordt dit aangeduid door het dekolonisatiesymbool (D). Men dekoloniseert een terrein door de waarde van de dekolonisatie, die vermeld staat op de eigendomsbewijzen, te betalen aan de bank.

Infographic: Eigendommen

Van zodra er een eigendom wordt gekocht door een speler, moet er op zoek gegaan worden naar de koloniale patronen & beeldvorming via verhalen & getuigenissen over dat eigendom.

Spelverloop:

STAP 1:

Werp beide dobbelstenen & verplaats je pion naargelang het aantal ogen dat je geworpen hebt.

STAP 2:

Voer de actie uit waarop je pion staat.

OPENBARE WEERMACHT

Betaal de boete die aangegeven staat op vakje. Dit geld belandt in het midden van het bordspel en kan gewonnen worden door op "schadevergoeding" te komen.

KANS

Trek een kanskaart en volg de genoemde aanwijzing op. Een kanskaart kan een verplaatsing of actie bevatten, maar ook discriminerende beeldvorming, waarbij een speler een boete moet betalen.

SCHADEVERGOEDING

Je ontvangt al het geld dat in het midden van het bord ligt.

GA NAAR GEVANGENIS

Ga meteen naar de gevangenis. Een speler kan vrij geraken door in een van de eerste drie beurten dubbel te gooien/ een "verlaat de gevangenis"-kaart te leggen/ door Fr. 1000 te betalen.

START

Telkens je op start belandt/ start passeert, ontvangt de speler Fr. 2000

EIGENDOM

Indien je op een onverkocht terrein komt heb je de kans om de grond te kopen. Zo niet wordt die bij opbod door de bank verkocht.

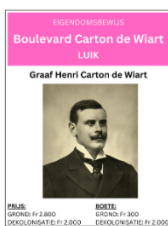

Doorheen het spel:

DEKOLONISEREN:

Doorheen het spel kunnen de spelers ervoor kiezen om hun aangekochte terrein ook te dekoloniseren. De prijs van die dekolonisatie wordt telkens vermeld op het eigendomsbewijs. Van zodra een terrein is gedekoloniseerd zal de boete voor de andere spelers verhoogt worden als ze het terrein betreden.

BOETE EIGENDOM INNEN:

Van zodra een andere speler jouw gekochte terrein betreedt, moet die speler een boete uitbetalen. De waarde van deze boete wordt telkens vermeld op het eigendomsbewijs en varieert naargelang een terrein is gedekoloniseerd of niet.

Winnaar:

Er zijn twee manieren om sporen van (de)kolonisatie te winnen;

- 1.** Zo lang door te spelen, totdat een speler al het geld en al de terreinen heeft verworven.
- 2.** Een bepaalde duur af te spreken en daarna vast te stellen wie de meest gedekoloniseerde terreinen bezit.

*(*In het geval dat twee of meerdere spelers hetzelfde aantal gedekoloniseerde terreinen bezitten, wordt ook het verworven geld in rekening gehouden.)*

EIGENDOMMEN

Edmond Hanssens (1843-1884)

Belgisch militair, verkenner, koloniaal

- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- sloot oneerlijke verdragen met stamhoofden
- gebruikte geweld om lokale bevolking af te dwingen
- stak 20-tal dorpen in brand na opstand

Albert Thys (1849-1915)

Belgisch koloniaal en ondernemer

- opdracht: spoorweg Matadi-Leopoldstad aanleggen
- eerste privékapitalist door uitbuiting Congolezen
- er stierven meer dan 3000 Congolese arbeiders bij aanleg spoorweg
- fortuin ten koste van duizende mensenlevens

Ernest Cambier (1844-1909)

Belgisch koloniaal, ontdekkingsreiziger, militair

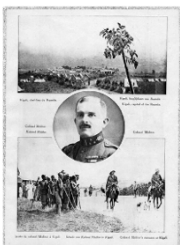
- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- vestigen voorpost Karema ter controle Arabische slavenhandel
- kocht slaven vrij om als dwangarbeiders te gebruiken
- verantwoordelijk voor gruweldaden dwangarbeiders

Lieven (1850-1888)

& Jozef Van De Velde (1855-1882)

Belgische kolonialen, ontdekkingsreizigers

- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- sloot oneerlijke verdragen met stamhoofden
- verantwoordelijk voor plunder- en moordpartijen
- actief in de slavenhandel
- gebruikte Afrikaanse jongen als propaganda kolonialisme

Generaal Philippe Molitor (1869-1952)

Belgisch militair

- opdracht: koloniaal gebied verdedigen tegen Duitse aanval tijdens WO1
- vaak gehuldigd in straatbeeld voor heldendaad
- vocht zelf niet mee
- zette vooral mobiele inheemse troepen in
- enorm aantal Congolezen doden niet gehuldigd

Den Olifant (°1948)

Eerbetoon aan Geraardsbergenaars in Congo

- scriptie: "gevallen in dienst van de beschaving"
- Congolezen gezien als minderwaardig en onbeschaafd
- actie ter beschaving ging gepaard met moord op 10 miljoen Congolezen

Het Moorke (°1888)

Standbeeld Congolese jongen Sakala

- zoon van Afrikaans stamhoofd
- meegenomen door gebroeders Van De Velde als propaganda voor het kolonialisme
- moest rijke zakenlui aantrekken in Congo-Vrijstaat
- afgebeeld als primitief, onbeschaafd

Jules Cornet (1865-1929)

Belgisch koloniaal, geoloog

- opdracht: expeditie leiden op zoek naar grondstoffen
- ontdekking nieuwe kostbare kopererts in Katanga
- vormde basis voor langdurige exploitatie van kopererts en andere mineralen in de regio

Jules Jacques De Dixmude (1858-1928)

Belgische generaal, koloniaal

- opdracht: commissaris rubberwingsgebied in Congo
- bekend voor harde taal & ideologie t.o.v. ondergeschikte Congolezen
- organiseerde rubberoogst op wreedaardige manier
- verantwoordelijk voor vele doden bij rubberoogst

Joseph Lippens (1855-1892)

& Henri De Bruyne (1868-1892)

Belgisch luitenant & sergeant

- opdracht: strijd tegen Zanzibari Swahili voor ivoorhandel
- controle krijgen over ivoorhandel in het gebied
- beiden vermoord als wraakactie voor veldslag
- stierven "de heldendood voor de beschaving"

Jubelpark (1880)

- kostprijs: 40 miljoen euro
- bouwproject van Leopold II
- persoonlijke investering van de koning
- versnelde financiering door rubberwinsten uit Congo
- bijnaam: "arcaden van afgehakte handen"

Koninklijke Gaanderijen (1906)

- verzuilde gang tussen renbaan en koninklijke villa
- compensatie voor afschaffing kansspelen in Oostende
- gefinancierd door persoonlijk bezit Leopold II uit Congo

Basiliek van Koekelberg (1905-1970)

- initiatief van Leopold II voor de 75ste verjaardag van de Belgische onafhankelijkheid
- persoonlijk gefinancierd door Leopold II
- daken en koepels bekleed met koper uit Congo

Afrika Museum (1897)

= Koninklijke Museum voor Midden-Afrika

- oorspronkelijk gebruikt voor wereldtentoonstelling
- expositie zoo humaines met 270 Congolezen
- 7 stierven door erbarmelijke omstandigheden
- afschaffing zoo humaines na protest Belgische bevolking

Centraal Station Antwerpen (1905)

- in opdracht om perrons te overkappen
- deels persoonlijk gefinancierd door Leopold II
- de koning zou teleurgesteld zijn "une petite belle gare"

Kasteel van Laken (1902)

- restauratie door Leopold II na brand in 1890
- omvormen tot paleis voor congressen en evenementen
- forse uitbreiding met ondergrondse spoorweg
- gefinancierd door uitbuiting Congo-Vrijstaat

Justitiepaleis (1866)

- kostprijs: 45 miljoen BEF
- in opdracht Leopold II om van Brussel de indrukwekkendste Europese stad te maken
- meest imposante gebouw van 19de eeuw
- grotendeels gefinancierd door privébezit Leopold II

Generaal Henri Alexis Brialmont (1821-1903)

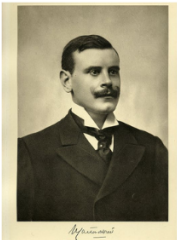
Belgisch militair, politicus, architect

- opdracht: koloniale vestigingen en posten ontwerpen
- lobbyde voor uitbreiding koloniaal leger & expansie koloniaal gebied
- ontwierp gebouwen en forten, gefinancierd door de uitbuiting van Congo.

Baron Francis Dhanis (1862-1909)

Belgisch militair, koloniaal

- opdracht: strijd tegen Arabische slavenhandelaars
- expedities gekenmerkt door plundering & honger
- gekend als Fimbo Nyingi (= veel stokslagen) bij zwarte rekruten
- verzamelde fortuin in rubberhandel door uitbuiting

Graaf Henri Carton De Wiart (1869-1951)

Belgische politicus

- opdracht: uitvoeren & bestendigen Congopolitiek
- voert propaganda voor het kolonialisme
- voorstander uitbuiting van Congo
- verdedigt praktijken Leopold II m.b.t. afgehakte handen in parlementair debat

Emile Storms (1846-1918)

Belgisch militair, ontdekkingsreiziger, koloniaal

- opdracht: stichten nieuwe koloniale post
- in conflict met lokale sultans die eigen staat wilden uitbouwen
- liet hoofden van sultans afhakken
- gebruikte hoofden als afschrikkingsmiddel en trofeeën

Jules-Henri Laplume (1866-1929)

Belgisch militair, verkenners

- opdracht: expedities op zoek naar vijandige stammen
- leidde strafexpeditie voor moord op opperhoofd
- onderdrukken vijandige stammen door veldslagen
- verantwoordelijk voor uitmoorden gehele stammen

Dr. Gustave Dryepondt

Belgisch koloniaal, (tropisch) legerarts

- opdracht: expeditie uitvoeren ter expansie gebied
- bevel over 500 inheemse soldaten
- liet tijdens expedities telkens spoor van vernieling achter
- liet zich meesleuren door terreur van de opgelegde beschaving

BORDSPEL

(Dit bordspel wordt het best in één keer in het groot afgedrukt, afhankelijk van de klasgrootte.)

Het bordspel

SPOREN VAN DEKOLONISATIE

Help jij mee de koloniale patronen van discriminerende beeldvorming in onze samenleving te *dekoloniseren*?

KANS

SPEELKAARTEN

EIGENDOMSBEWIJZEN

EIGENDOMSBEWIJS

Hanssenlaan
VEURNE

Edmond Hannsens

PRIJS:
GROND: Fr 1.200
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

BOETE:
GROND: Fr 100
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

EIGENDOMSBEWIJS

Thyslaan
TONGEREN

Albert Thys

PRIJS:
GROND: Fr 1.200
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

BOETE:
GROND: Fr 100
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

EIGENDOMSBEWIJS

Ernest Cambierstraat
AAT

Ernest Cambier

PRIJS:
GROND: Fr 1.600
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

BOETE:
GROND: Fr 140
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

EIGENDOMSBEWIJS

Gebroeders Vandeveldestraat
GENT

Lieven & Jozef Van de Velde

PRIJS:
GROND: Fr 2.000
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

BOETE:
GROND: Fr 200
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

EIGENDOMSBEWIJS

Generaal Molitorstraat
LIBIN

Generaal Philippe Molitor

PRIJS:
GROND: Fr 2.000
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

BOETE:
GROND: Fr 200
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

EIGENDOMSBEWIJS

Brialmontlaan
KOKSIJDE

Generaal Henri Alexis Brialmont

PRIJS:
GROND: Fr 2.400
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

BOETE:
GROND: Fr 240
DEKOLONISATIE: Fr 1.000

EIGENDOMSBEWIJS

Baron Dhanisstraat
SINT-NIKLAAS

Baron Francis Dhanis

PRIJS:
GROND: Fr 2.800
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

BOETE:
GROND: Fr 300
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

EIGENDOMSBEWIJS

Boulevard Carton de Wiart
LUIK

Graaf Henri Carton de Wiart

PRIJS:
GROND: Fr 2.800
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

BOETE:
GROND: Fr 300
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

EIGENDOMSBEWIJS

Borstbeeld Emile Storms
BRUSSEL

PRIJS:
GROND: Fr 3.200
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

BOETE:
GROND: Fr 340
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

EIGENDOMSBEWIJS

Plaat Jules-Henri Laplume VIELSALM

PRIJS:
GROND: Fr 3.600
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

BOETE:
GROND: Fr 400
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

EIGENDOMSBEWIJS

Dr. Gustave Dryepont BRUGGE

PRIJS:
GROND: Fr 3.600
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

BOETE:
GROND: Fr 400
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

EIGENDOMSBEWIJS

Den Olifant GERAARDSBERGEN

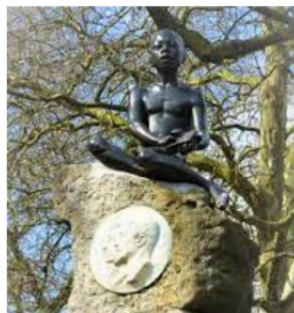

PRIJS:
GROND: Fr 4.000
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

BOETE:
GROND: Fr 440
DEKOLONISATIE: Fr 2.000

EIGENDOMSBEWIJS

Het Moorke GENT

PRIJS:
GROND: Fr 4.400
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

BOETE:
GROND: Fr 500
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

EIGENDOMSBEWIJS

Beeld Jules Cornet BERGEN

PRIJS:
GROND: Fr 4.400
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

BOETE:
GROND: Fr 500
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

EIGENDOMSBEWIJS

Beeld Jules De Dixmude DIKSMUIDE

PRIJS:
GROND: Fr 4.800
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

BOETE:
GROND: Fr 540
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

EIGENDOMSBEWIJS

Beeld Lippens & De Bruyne BLANKENBERGE

PRIJS:
GROND: Fr 5.200
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

BOETE:
GROND: Fr 600
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

EIGENDOMSBEWIJS

Jubelpark BRUSSEL

PRIJS:
GROND: Fr 5.200
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

BOETE:
GROND: Fr 600
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

EIGENDOMSBEWIJS

ZOO Antwerpen ANTWERPEN

PRIJS:
GROND: Fr 5.600
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

BOETE:
GROND: Fr 640
DEKOLONISATIE: Fr 3.000

EIGENDOMSBEWIJS

Koninklijke Gaanderijen OOSTENDE

PRIJS:
GROND: Fr 6.000
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

BOETE:
GROND: Fr 700
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Basiliek van Koekelberg KOEKELBERG

PRIJS:
GROND: Fr 6.000
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

BOETE:
GROND: Fr 700
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Afrika Museum TERVUREN

PRIJS:
GROND: Fr 6.400
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

BOETE:
GROND: Fr 740
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Centraal Station ANTWERPEN

PRIJS:
GROND: Fr 7.000
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

BOETE:
GROND: Fr 800
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Kasteel van Laken LAKEN

PRIJS:
GROND: Fr 7.000
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

BOETE:
GROND: Fr 800
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Justitiepaleis BRUSSEL

PRIJS:
GROND: Fr 8.000
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

BOETE:
GROND: Fr 1.000
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Standbeeld Leopold-II ANTWERPEN

PRIJS:
GROND: Fr 4.000
DEKOLONISATIE: Fr 2.500

BOETE:
GROND: Fr 1.000 x ...
(maat aantal beelden Leopold-II in bezit)
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Standbeeld Leopold-II AARLEN

PRIJS:
GROND: Fr 4.000
DEKOLONISATIE: Fr 2.500

BOETE:
GROND: Fr 1.000 x ...
(maat aantal beelden Leopold-II in bezit)
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Standbeeld Leopold-II OOSTENDE

PRIJS:
GROND: Fr 4.000
DEKOLONISATIE: Fr 2.500

BOETE:
GROND: Fr 1.000 x ...
(maat aantal beelden Leopold-II in bezit)
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

EIGENDOMSBEWIJS

Standbeeld Leopold-II

BRUSSEL

PRIJS:

GROND: Fr 4.000

DEKOLONISATIE: Fr 2.500

BOETE:

GROND: Fr 1.000 x ...

(maat aantal beelden Leopold-II in bezit)

DEKOLONISATIE: Fr 4.000

KANSKAARTEN

KANS

Ga verder naar het Justitiepaleis in Brussel

KANS

Ga drie plaatsen terug

KANS

Ga verder naar "START"

KANS

Ga direct naar de "Koloniale gevangenis"
(Ga niet langs "START", u ontvangt geen geld)

KANS

Verlaat de "Koloniale gevangenis" zonde betalen
(Deze kaart mag bijgehouden worden)

KANS

Ga verder naar het standbeeld van
Jules de Dixmude in Diksmuide

(Indien u langs "START" komt,
ontvangt u Fr 2.000)

KANS

Ga verder naar het standbeeld van
Leopold-II in Aarlen

(Indien u langs "START" komt,
ontvangt u Fr 2.000)

KANS

Ga verder naar de
Baron Dhanisstraat in Sint-Niklaas

(Indien u langs "START" komt,
ontvangt u Fr 2.000)

KANS

Deze prent komt uit het kleuterboekje "Lou gaat naar school". In dit boek worden heel wat verschillende mensen (met verschillende huidskleuren, afkomsten, gender, etc.) op een gewone manier voorgesteld.

Geen discriminerende beeldvorming =
u ontvangt Fr 2.000

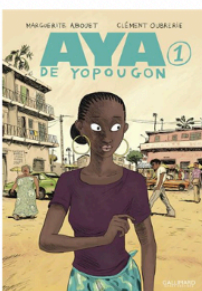
KANS

Dit is een prent uit een boek van Prinses Arabella. Deze boekenreeks gaat over Prinses Arabella en haar vriendinnen.

Geen discriminerende beeldvorming =
u ontvangt Fr 2.000

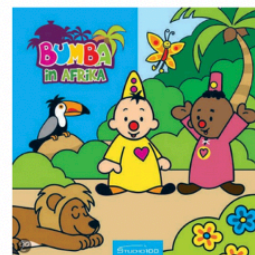
KANS

Het album 'Aya uit Yopougon' van Marguerite About en Clément Oubrerie is een zesdelige stripreeks die verscheen in 2008. Het verhaal speelt zich af in Ivoorkust van de jaren '70.

Geen discriminerende beeldvorming =
u ontvangt Fr 1.500

KANS

Bumba gaat op reis naar Afrika. Bumba gaat op avontuur met zijn vriendje Zinzi. Bumba ontdekt dat in Afrika heel warm is. Hij leert er allerlei dieren kennen zoals de olifant, de toekan en het nijlpaard.

Stereotiepe beeldvorming =
betaal de boete van Fr 1.000

KANS

Dit is een reclame-affiche van H&M voor hun nieuwe kindertruien. Op de trui van de zwarte jongen staat 'Coolste aap van de jungle'. Op de trui van de witte jongen staat 'Jungle overlevingsexpert'.

Discriminerende beeldvorming =
betaal de boete van Fr 3.000

KANS

Deze afbeelding komt uit een reclame voor Dove zeep. De dame wordt wit van het gebruiken van Dove zeep.

Discriminerende beeldvorming =
betaal de boete van Fr 2.000

KANS

Dit zijn afbeeldingen van attracties in het pretpark van de Efteling. Het gaat om beelden van de attractie 'Carnaval festival' en 'Monsieur Cannibale' (menseneter).

Stereotiepe beeldvorming =
betaal de boete van Fr 2.500

KANS

Het album 'Joyo de eerste' van Kiekeboe verscheen in 2009. Het speelt zich af in een verzonnen Afrikaans land.

Stereotiepe beeldvorming =
betaal de boete van Fr 2.500

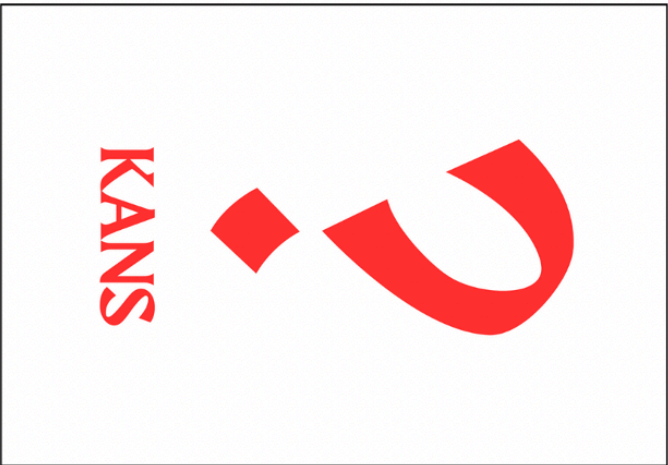
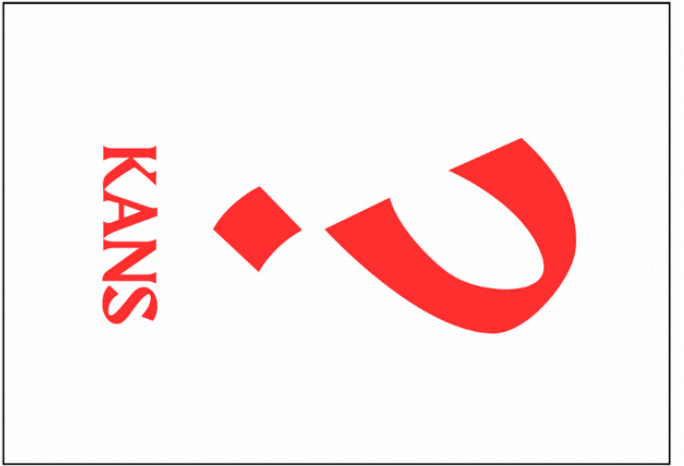
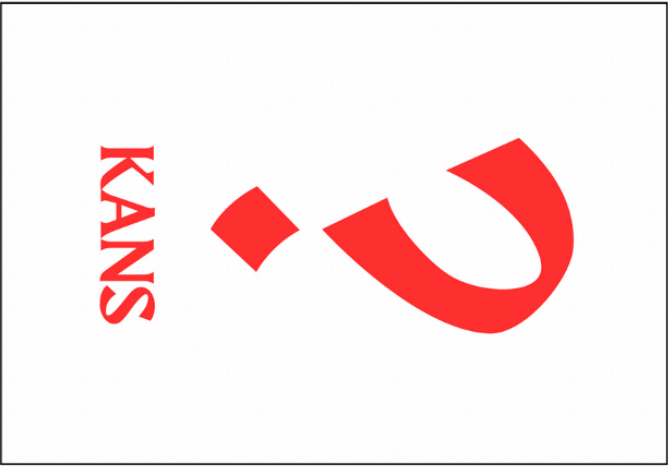
KANS

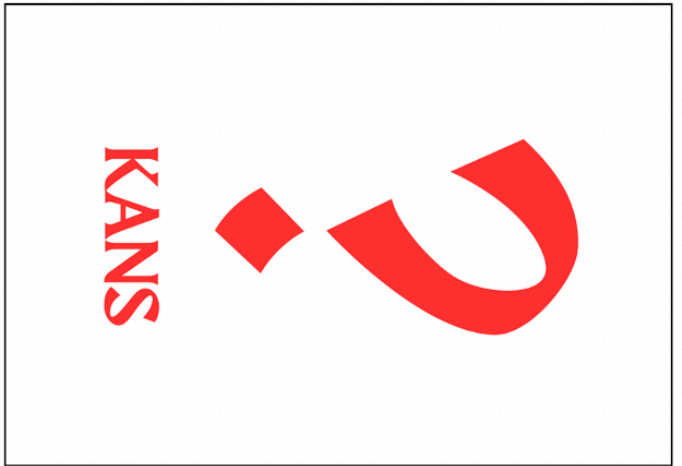
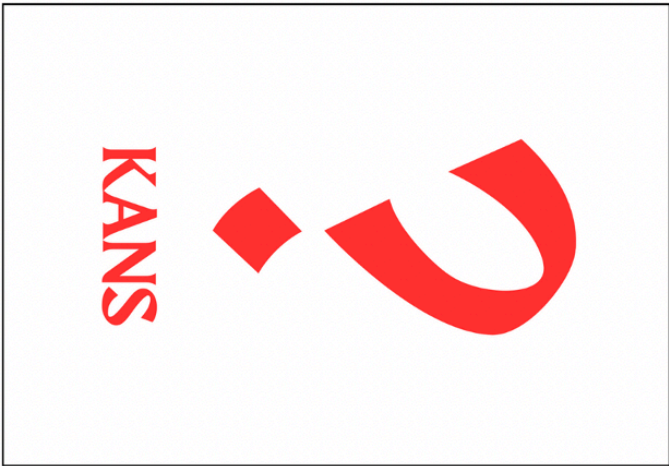
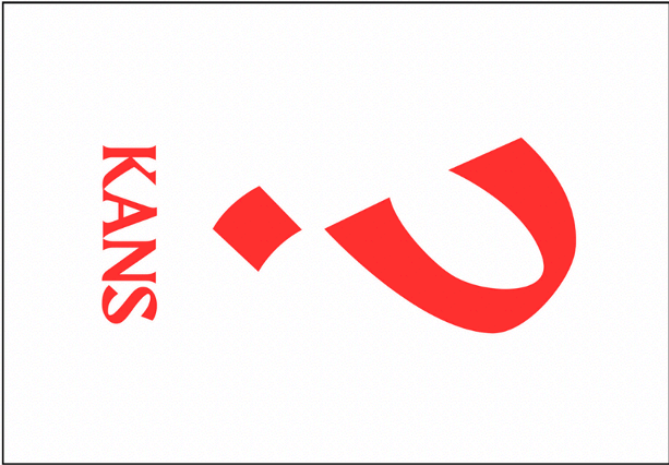

Met deze cartoon wil de stad Gent tonen dat ze openstaan voor alle verschillende mensen die in Gent wonen.

Geen discriminerende beeldvorming =
u ontvangt Fr 3.000

DEKOLONISATIESYMBOLLEN

PRESENTATIE

(De presentatie wordt gebruikt voor de speluitleg, maar kan gedurende het spel gebruikt worden om de verschillende stappen te duiden)

Het bordspel

SPOREN VAN DEKOLONISATIE

*Help jij mee de koloniale patronen
van discriminerende beeldvorming
in onze samenleving te
dekoloniseren?*

Lesdoelstellingen

De leerlingen kunnen:

1. de term (koloniale) beeldvorming in eigen woorden uitleggen & voorbeelden geven.
2. de beeldvorming in België over Congo in historisch/cultureel perspectief plaatsen.
3. opvattingen over de gelijkwaardigheid van Congolezen in historisch/cultureel perspectief plaatsen.
4. actuele/ historische spanningsvelden omtrent (de)kolonisatie vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch bekijken o.b.v. waarden, normen, mentaliteiten.
5. zelf een moreel oordeel uitspreken over de koloniale praktijken en deze verantwoorden.

Definities

Koloniale beeldvorming

= een beeld dat is ontstaan door de dominante kolonisators in de media en de cultuur van onze samenleving over de kolonie en de Congolezen, dat niet noodzakelijkerwijs met de werkelijkheid overeenkomt. (Discriminerend & stereotiep beeld)

Culturele dekolonisatie

= het veranderingsproces van een maatschappij waarbij koloniale denkpatronen (o.a. beeldvorming) over geschiedenis, wetenschap en cultuur worden teruggedrongen, gecontextualiseerd en herschreven vanuit een breder perspectief.

Leerlingenbundel

SPELUITLEG

Doel:
Sporen van de kolonisatie in onze samenleving opkopen & dekoloniseren

Spelmateriaal:

Het spelbord (1)
Er zijn twee dobbelstenen en pionnen in verschillende kleuren die de spelers als opzetters gebruiken.

Eigendomsbewijs (24)
Komt een speler op een onverkocht terrein, mag dit terrein gekocht worden voor de waarde op het eigendomsbewijs. Komt een speler op een vak dat al eigendom is van een andere speler dan moet diegene schadevergoeding betalen aan de eigenaar.

Kanskaarten (17)
Komt een speler op een van de vakjes van "Kans" dan trekt die speler vervolgens een kanskaart. De op de kaart genoemde aanwijzing moet men nauwkeurig opvolgen.

Dekolonisatiesymbolen
Van zodra een terrein gedekoloniseerd wordt, wordt dit aangeduid door het dekolonisatiesymbool (D). Men dekoloniseert een terrein door de waarde van de dekolonisatie, die vermeld staat op de eigendomsbewijzen, te betalen aan de bank.

Infographic: Eigendommen
Van zodra er een eigendom wordt gekocht door een speler, moet er op zoek gegaan worden naar de koloniale patronen & beeldvorming via verhalen & getuigenissen over dat eigendom.

INFOGRAPHIC - EIGENDOMMEN

Edmond Hanssens (1843-1884)
Belgisch militair, verkenners, koloniaal

- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- sloot oneerlijke verdragen met stamhoofden
- gebruikte geweld om lokale bevolking af te dwingen
- stak 20-tal dorpen in brand na opstand

Albert Thys (1849-1915)
Belgisch koloniaal en ondernemer

- opdracht: spoorweg Matadi-Leopoldstad aanleggen
- eerste privékapitaalist door uitbuiting Congolezen
- er stierven meer dan 3000 Congolese arbeiders bij aanleg spoorweg
- forluinten koste van duizende mensenlevens

Ernest Cambier (1844-1909)
Belgisch koloniaal, ontdekkingsreiziger, militair

- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- vestigen voorpost Karema ter controle Arabische slavenhandel
- kocht slaven vrij om als dwangarbeiders te gebruiken
- verantwoordelijk voor gruweldaden dwangarbeiders

Lieven (1850-1888)

& Jozef Van De Velde (1855-1882)
Belgische kolonialen, ontdekkingsreizigers

- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- sloot oneerlijke verdragen met stamhoofden
- verantwoordelijk voor plunder- en moordpartijen
- actief in de slavenhandel
- gebruikte Afrikaanse jongen als propaganda kolonialisme

Generaal Philippe Molitor (1869-1952)
Belgisch militair

- opdracht: koloniaal gebied verdedigen tegen Duitse aanval tijdens WO1
- vaak gehuldigd in straatbeeld voor heldendaad
- vocht zelf niet mee
- zette vooral mobiele inheemse troepen in
- enorm aantal Congolezen doden niet gehuldigd

WOORDENLIJST

Belgisch-Congo

= de naam van de toenmalige kolonie van de Belgische staat. (1908-1960)

Bovengeschikten

= positie van iemand die onafhankelijk is, hoger in rang en die meer macht heeft t.o.v. de ondergeschikten.

Dekoloniseren

= het staatkundig zelfstandig maken van koloniën.

Discriminatie

= het ongelijk behandelen en achterstellen van mensen (of groepen) op basis van (uiterlijke) kenmerken, al dan niet bewust.

Discriminerende beeldvorming

= beeldvorming van mensen (of groepen) die door bevolkingsgroepen worden afgebeeld als ongelijk, achtergesteld en/of ondergeschikt, al dan niet bewust.

Exploitatie

= het uitbuiten van mensen met het oog om winst te maken; minder of geen geld geven in ruil voor arbeid.

Herstelbetaling

= de betaling voor de gerichte schade in het verleden.

Kolonie

= een land / grondgebied dat onder de heerschappij / bestuur valt van een moederland

Kolonialisme

= het bezetten en uitbuiten van een land / grondgebied door vestigingen bouwen onder de heerschappij van een moederland.

Kongo-Vrijstaat (= Onafhankelijke Congostaat)

= de naam van de onafhankelijke staat onder persoonlijk bewind van de Belgische koning Leopold II. (1885-1908)

Doel

Sporen van de kolonisatie in onze samenleving
opkopen & dekoloniseren

DEKOLONISEREN

= verhalen & getuigenissen
contextualiseren en in cultureel / historisch
perspectief plaatsen

1. Een eigendom kopen.
2. Eigendom in bezit dekoloniseren.

EIGENDOMSBEWIJS

Justitiepaleis

BRUSSEL

PRIJS:
GROND: Fr 8.000
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

BOETE:
GROND: Fr 1.000
DEKOLONISATIE: Fr 4.000

The complex block contains a blue header with the text 'EIGENDOMSBEWIJS', 'Justitiepaleis', and 'BRUSSEL'. Below the header is a black and white architectural drawing of the Justitiepaleis in Brussels. At the bottom, there are two columns of text: 'PRIJS:' with 'GROND: Fr 8.000' and 'DEKOLONISATIE: Fr 4.000' on the left; and 'BOETE:' with 'GROND: Fr 1.000' and 'DEKOLONISATIE: Fr 4.000' on the right.

KANSKAART

= *bevat discriminerende & stereotiepe koloniale / gedekoloniseerde beeldvorming*

- Ontvangen van geld
- Betalen van een boete

Deze prent komt uit het kleuterboekje "Lou gaat naar school". In dit boek worden heel wat verschillende mensen (met verschillende huidskleuren, afkomsten, gender, etc.) op een gewone manier voorgesteld.

Geen discriminerende beeldvorming =
u ontvangt Fr 2.000

KANS

Het album 'Joyo de eerste' van Kiekeboe verscheen in 2009. Het speelt zich af in een verzonnen Afrikaans land.

Stereotiepe beeldvorming =
betaal de boete van Fr 2.500

Nabespreking

WOORDENLIJST:

(Deze woordenlijst biedt een overzicht van alle moeilijke of nieuwe woorden die tijdens het spel aanbod komen. Het fungeert anderzijds ook als een hulpbron om de nodige voorkennis bij de leerlingen aan te bieden. De leerlingen kunnen de woordenlijst doorheen te workshop hanteren.)

Belgisch-Congo

= de naam van de toenmalige kolonie van de Belgische staat. (1908-1960)

Bovengeschikten

= positie van iemand die onafhankelijk is, hoger in rang en die meer macht heeft t.o.v. de ondergeschikten.

Culturele dekolonisatie

= het veranderingsproces van een maatschappij waarbij koloniale denkpatronen (o.a. beeldvorming) over geschiedenis, wetenschap en cultuur worden teruggedrongen, gecontextualiseerd en herschreven vanuit een breder perspectief.

Dekoloniseren

= het staatkundig zelfstandig maken van koloniën.

Discriminatie

= het ongelijk behandelen en achterstellen van mensen (of groepen) op basis van (uiterlijke) kenmerken, al dan niet bewust.

Discriminerende beeldvorming

= beeldvorming van mensen (of groepen) die door bevolkingsgroepen worden afgebeeld als ongelijk, achtergesteld en/ of ondergeschikt, al dan niet bewust.

Exploitatie

= het uitbuiten van mensen met het oog om winst te maken; minder of geen geld geven in ruil voor arbeid.

Herstelbetaling

= de betaling voor de gerichte schade in het verleden.

Koloniale beeldvorming

= een beeld dat is ontstaan door de dominante kolonisators in de media en de cultuur van onze samenleving over de kolonie en de Congolezen, dat niet noodzakelijkerwijs met de werkelijkheid overeenkomt. (Discriminerend & stereotiep beeld)

Kolonie

= een land / grondgebied dat onder de heerschappij / bestuur valt van een moederland

Kolonialisme

= het bezetten en uitbuiten van een land / grondgebied door vestigingen bouwen onder de heerschappij van een moederland.

Kongo-Vrijstaat (= Onafhankelijke Congostaat)

= de naam van de onafhankelijke staat onder persoonlijk bewind van de Belgische koning Leopold II. (1885-1908)

Koning-bouwheer

= bijnaam van koning Leopold II, omwille van de vele bouwprojecten, stadsprojecten en openbare werken die hij wilde uitvoeren met de opbrengsten van de rubberoogst in Congo.

Ondergeschikten

= positie van iemand die afhankelijk is, lager in rang en die minder macht heeft t.o.v. de bovengeschikten.

Openbare weermacht (= Force Publique)

= het koloniale leger van de Onafhankelijke Congostaat en nadien Belgisch-Congo. (1885-1960)

Stereotiepe beeldvorming

= algemene beeldvorming of verwachtingen in de maatschappij over mensen (of groepen) die niet / deels overeenkomen met de werkelijkheid; vaak generalisaties, versimpelingen of clichébeelden van de werkelijkheid.

Zaire

= de historische naam van de Democratische Republiek Congo na de staatsgreep van J.D. Mobutu. (1971-1997)

Zoo humaines

= een zoo waarbij mensen uit een andere cultuur worden tentoongesteld achter een omheining zoals dieren.

(Vaak werden deze mensen gezien als minderwaardig en onbeschaafd)

2. BRONNENONDERZOEK

I. INLEIDING

Volgend onderdeel van deze lessenreeks betreft een deel die de focus legt op het onderzoeken van (hedendaagse) bronnen. Het is voor leerlingen cruciaal om met een kritische blik te kunnen kijken naar het verleden en onze hedendaagse samenleving.

Dit onderdeel legt in een eerste fase de nadruk op het begrijpen en synthetiseren van een bron of krantenartikel. In tweede instantie is dit onderdeel van de lessenreeks 'dekolonisatie' een aanzet naar het vormen van een eigen mening omtrent het onderwerp. Dit in aanloop naar het eindpunt van de lessenreeks, waarbij aan een rollenspellendebat wordt gedaan. Tot slot leert het leerlingen omgaan met bronnen en de betrouwbaarheid van bronnen.

In een tijdsgeest waar fake news en polarisering alomtegenwoordig zijn, is het volgens de auteurs van deze bundel cruciaal om leerlingen te doen omgaan met fake news en hun aan te leren om een mening te vormen over thema's waarop gemakkelijk gepolariseerd wordt. Kritisch nadenken over wat men leest, online tegenkomt of op sociale media verspreid ziet worden, is een noodzakelijke competentie voor toekomstige democratische burgers.

II. LESVOORBEREIDING

Lesonderwerp: Bronnenonderzoek – speeddating					
Lesdoelstellingen: De leerlingen kunnen					
<ol style="list-style-type: none"> 1. De inhoud van een bron/artikel correct weergeven. 2. Hun eigen mening vormen en deze vertolken tegenover medeleerlingen. 3. Actief luisteren naar de mening van anderen. 4. Inhoudelijk bijleren over (de)kolonisatie, dit als voorbereiding op het stellingendebat (3de deel workshop). 					
Doelstellingen per lesfase:	Timing:	Leerinhouden:	Leerlingen- en leerkrachtenactiviteiten:	Media:	Evaluatie:
	2 min	Uitdelen bronnen & leerling blaadjes	De leerkracht deelt aan alle leerlingen een bron (artikel of getuigenis) uit en een leerlingenblad. Hierbij wordt de instructie gegeven dat ze zo meteen deze bron mogen bekijken.	Bronnen & leerlingen blaadjes	Als leraar ga je na of de leerlingen effectief doen wat gevraagd wordt.
	3 min	Toelichting geven bij de bronnen en de invulblaadjes.	De leraar geeft een toelichting bij de invulblaadjes die de leerlingen gekregen hebben. Leerlingen hebben de ruimte om vragen te stellen. Leraar overloopt wat er gevraagd wordt van de leerlingen.	Bronnen & leerlingen blaadjes	Door controlevragen te stellen, kun je als leraar nagaan of de leerlingen de instructie begrijpen.
	10 min	Vorbereidingstijd voor het speeddaten.	De leerlingen krijgen ongeveer 10 minuten de tijd om individueel de bronnen te bekijken. Deze dienen ze te analyseren (met de blaadjes als houvast) en ook een eigen mening hierover	Bronnen & leerlingen blaadjes	De leraar loopt rond, helpt desnoods waar nodig indien er onduidelijkheden zouden zijn.

1, 2, 3, 4	2 min	/	te vormen. Dit ter voorbereiding van het 'speeddaten'.	Bronnen & leerlingen blaadjes	Leraar controleert en dirigeert het verzetten van de stoelen en banken.
	15 min	Leerlingen speeddaten met elkaar.	De leerlingen 'verbouwen' op aangeven van de leraar de klas. De opstelling wordt er nu één van een lange rij banken met stoelen aan beide kanten. Zo kunnen de leerlingen tegenover elkaar gaan zitten.	Bronnen & leerlingen blaadjes	De leraar heeft de rol van moderator en luistert mee om na te kijken of er wel degelijk.
	3 min	Reflecteren over werkvorm met klas.	De leerkracht legt uit hoe het speeddaten in elkaar zit. Ze krijgen elk 1 minuut om hun artikel of bron te kaderen, alsook hun eigen mening hierover te uiten; daarna worden de rollen omgedraaid (opnieuw voor 1 minuut). Hierna wordt er doorgeschoven en doet men de uitleg opnieuw. Ditmaal tegen iemand anders. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen hun kennis over het onderwerp vergroten, dat ze hun eigen mening vormen én leren aanpassen aan nieuwe argumenten. Dit is een mooie voorbereiding op het debat dat op het einde komt van de workshop.	/	De leraar stelt gerichte vragen en leidt deze reflectie in goede banen.
			De speeddating wordt afgerond. We reflecteren de werkvorm. De leerlingen geven aan wat ze nieuw geleerd hebben en hoe ze het ervaren.		

III. LESMATERIAAL

In dit onderdeel worden de aangeboden bronnen opgelijst die gebruikt worden in dit onderdeel van de lessenreeks. Ook staat tussen het aangeboden lesmateriaal begeleidingsformulieren voor de leerlingen. Deze begeleidingsformulieren vormen de basis voor de kritische analyse die de leerlingen uitvoeren en het vormen van hun eigen mening wat betreft de inhoud van de bron. Alle leerlingen krijgen een bron (krantenartikel) toegewezen bij aanvang van dit lesonderdeel. Hierna wordt ermee aan de slag gegaan en wordt de 'speeddatingmethode' toegepast (conform de lesvoorbereiding).

KRANTENARTIKELS

1. 'Dekolonisatie is geen oproep tot revolutie' (De Standaard, 29/09/2021)

'Dekolonisatie is geen oproep tot revolutie'

'Het is jammer dat dekolonisatie aan agressie wordt gelinkt', zegt onderzoeker Sibó Kanobana na de uitspraak van de Leuvense rector Luc Sels. 'Het is een oproep tot dialoog.'

Sibó Kanobana erkent dat het debat over dekolonisatie bijzonder hard verloopt. 'Ook ik ben slachtoffer van agressie als ik deze discussie aanga', zegt hij. 'Ik twijfel zelfs om dit gesprek te voeren. Ik heb al mijn deel van haatspraak gekregen na uitspraken over dit onderwerp.'

De onderzoeker heeft een essaybundel over koloniale en postkoloniale literatuur samengesteld en neemt volgende week deel aan een gesprekkenreeks aan de Universiteit Gent. 'Het is jammer dat dekolonisatie een negatieve bijklank krijgt. Dat is vooral het gevolg van sociale media die teren op conflict en verontwaardiging.'

Maar dekolonisatie gaat niet over polarisering, zegt Kanobana. 'Het is geen oproep tot revolutie, maar tot dialoog. Het gaat om het uitdagen van de normaliteit. Dekolonisatie is niet gestoeld op censuur, maar op confrontatie. Het is een intellectuele oefening waarbij we machtsstructuren in vraag stellen. De gesprekkenreeks is een bescheiden stap in die richting', zegt hij.

'We willen met de reeks over "Literatuur en dekolonisatie" samen nadenken over het thema', zegt curator en literatuurwetenschapper Warda El-Kaddouri. 'Weg van het beproefde concept waarbij één professor eigen werk toelicht - tegenover een beperkt publiek.' El-Kaddouri schreef vorig jaar het boek *Dominantie* waarin ze bespreekt waarom we denken zoals we denken.

'Ik beseftte door Warda's boek en door gesprekken met studenten, dat ook ik in het bezit ben van macht. Die macht bestaat erin dat ik een podium heb en dat kan delen', zegt Ilse De Vos, directeur van de Humanities Academie (UGent). Hoewel De Vos aanvoelt dat sommige academici zich door de gesprekkenreeks bedreigd voelen in hun academische vrijheid, vindt ze de scepsis onnodig. 'Ik interpreteer dekolonisatie niet als een "beeldenstorm", maar veeleer als het wegwerken van de gevolgen van de kolonisatie. Soms zit dat in kleine dingen, zoals een titel aanpassen of een leatuurlijst bijwerken. Daarmee kun je al veel impact hebben', zegt De Vos. 'We willen niet de geschiedenis maar de verhalen herschrijven, om zo inclusiever en herkenbaarder te zijn.'

Dat dekolonisatie een moeilijk proces blijft, beklemtoont ook Sarah Adams, onderzoeker aan de UGent. 'Ook al zijn mensen van goede wil, het blijft moeilijk om op een structurele manier over dekolonisatie te praten. Ik merk dat in het gepolariseerde klimaat termen als “woke” en “dekolonisatie” te pas en te onpas gebruikt worden zonder dat men weet waar het om gaat. Dat is verontrustend', zegt Adams.

De gesprekkenreeks gaat uit van de Humanities Academie, het platform voor levenslang leren van de Gentse faculteit Letteren en Wijsbegeerte. Zes avonden lang voeren experts gesprekken over thema's als het zwarte perspectief, de canon, het curriculum en meertaligheid. 'De bedoeling is om actiepunten voor te leggen. Dat kan gaan van welke trefwoorden we mogen gebruiken, tot hoe we literatuur met een koloniale insteek moeten lezen', zegt El-Kaddouri.

Samira Ataei

2. Sorry zeggen tegen de metissen volstaat niet' (De Standaard, 11/12/2021)

Sorry zeggen tegen de metissen volstaat niet (opinie)

NADIA NSAYI is politicologe en auteur van Dochter van de dekolonisatie.

Simone Ngalula, Léa Tavares Mujinga, Monique Bitu Bingi, Noëlle Verbeken en Marie-José Loshi. In oktober daagden deze vijf vrouwen de Belgische staat voor het gerecht. De zeventigers vonden de moed om zestig jaar na de feiten België aan te klagen. Als kind werden ze niet erkend door hun vaders, weggenomen van hun moeders, ondergebracht in religieuze instellingen en naar België ontvoerd. Hun identiteit werd hen afgenomen. Waarom? Omdat ze kinderen van een 'gemengd ras' waren.

Deze week sprak de burgerlijke rechtbank van Brussel de Belgische staat vrij in de 'metissenzaak'. De rechter erkent het lijden van de vrouwen, maar beschouwt wat hen is overkomen niet als een misdaad tegen de menselijkheid. Bovendien zijn de feiten verjaard.

De vijf vrouwen staan symbool voor wat duizenden metissen hebben meegemaakt toen Congo nog een Belgische kolonie was. Hun verhalen moeten in een bredere context geplaatst worden om te begrijpen hoe diep racistisch het koloniale systeem was. De term 'metis' verwijst naar kinderen van gemengde afkomst. In de kolonie ging het om zonen en dochters van witte mannen, kolonialen, en zwarte vrouwen. Veel van die kinderen werden niet erkend door hun vader. Het is moeilijk te achterhalen hoeveel metissen er waren. Maar wat zeker is, is dat ze een probleem vormden voor de Belgische koloniale overheid. In een sterk gesegregeerde samenleving waren metissen kinderen van de zonde. Een zichtbaar bewijs van intiem contact tussen het 'superieure witte ras' en het 'inferieure zwarte ras'.

Enkele jaren geleden vond ik in de koloniale archieven van Buitenlandse Zaken het dossier van mijn grootvader, koloniaal ambtenaar in Belgisch Congo. Zwart-op-wit las ik hoe het bestaan van zijn metiszoon, mijn vader, een omstrede zaak was. Deze week besepte ik nogmaals hoe belangrijk de erkenning door mijn vader was. Die erkenning betekent dat ik vandaag toegang heb tot mijn Belgische familiegeschiedenis. Ik ken de naam van mijn grootvader. Ik kan zijn koloniale dossier raadplegen. Veel niet-erkende metissen en hun nakomelingen kunnen dat niet. Ze werden afgesneden van hun stamboom.

Op menselijk vlak is de uitspraak van de rechtbank een schande. Het is echter belangrijk om herstel niet alleen juridisch te benaderen. Herstel verdient ook een politieke dimensie. In 2019 bood oud-premier Charles Michel in naam van de Belgische staat excuses aan. Maar sorry zeggen volstaat niet. Premier Alexander De Croo kan los van de uitspraak en in de marge van de parlementaire Congocommissie een herstelbeleid uitwerken om ondraaglijke sporen van het koloniale onrecht te verzachten. Volgens justitie kan onrecht verjaren, maar onrecht verjaart niet in het leven van een mens.

3. 'Siebe roept om alle Leopold II-lanen in West-Vlaanderen te hernoemen' (Krant van West-Vlaanderen, 12/06/2020)

Onder de noemer 'Leopold II Must Fall' doet student antropologie Siebe Jonckheere (21) uit Veurne een oproep om alle Leopold II-lanen in West-Vlaanderen te hernoemen. "Door Leopold II in het straatbeeld te behouden, normaliseren we ons gruwelijke koloniale verleden", zegt Siebe.

In West-Vlaanderen zijn er zes Leopold II-lanen: in Brugge, Nieuwpoort, Oostende, De Haan, De Panne en Koksijde. "Ik deed in november al een oproep om deze straten te hernoemen, maar die viel toen grotendeels in dovemansoren", vertelt Siebe. "De stad Kortrijk schrapte ondertussen wel al zijn Leopold II-laan. Met de huidige Black Lives Matter-beweging leek het me het ideale moment om de kwestie weer onder de aandacht te brengen."

Het bewind van koning Leopold II behoort tot een van de donkerste bladzijden uit onze koloniale geschiedenis en wordt gekenmerkt door moordpartijen, slavernij, verkrachtingen, martelingen en het afhakken van handen. Naar schatting vijf miljoen Congolezen waren slachtoffer van het regime. "Hoe moet een kleurling of Congolees zich voelen als hij of zij door de Leopold II-laan wandelt? Door deze massamoordenaar te tolereren in onze straten, normaliseren we racistisch geweld", zegt Siebe. "Alle straatnamen en parken verwijzend naar Adolf Hitler werden na de Tweede Wereldoorlog ook allemaal veranderd, waarom zouden er dan Leopold II-lanen moeten zijn?"

"Hoe moet een kleurling of Congolees zich voelen als hij of zij door de Leopold II-laan wandelt?"

Siebe lanceerde een petitie om zijn vraag kracht bij te zetten. Na een week telt die al meer dan 1.700 handtekeningen. "Ik richt me met deze petitie aan alle West-Vlaamse steden en gemeentes die nog steeds een Leopold II-laan tellen. Ik hoop op een symbolische politieke beslissing tegen 30 juni 2020, dan viert Congo zestig jaar onafhankelijkheid. In het kader van de 'Meer vrouw op straat'-campagne van Sofie Lemaire en Canvas denk ik voor de wijziging van de Leopold II-laan aan Rosette Dewitte, die midden twintigste eeuw burgemeester van Oostduinkerke was. Er zijn genoeg vrouwen die bij het grote publiek onbekend zijn, maar zeker een plaats verdienen in het straatbeeld."

Burgemeester van De Panne Bram Degriek (Het Plan-B) staat niet weigerachtig tegenover het voorstel. "Door corona staan er momenteel andere punten op ons prioriteitenlijstje, maar ik sta zeker open voor een gesprek hieromtrent." In Koksijde is er iets minder enthousiasme. "Dat wordt een administratieve rompslomp. Dan moeten alle handelszaken hun adres veranderen. Bovendien wordt de straat nu al in de volksmond gewoon 'de Leopoldlaan' genoemd", klinkt het bij burgemeester Marc Van den Bussche (LB).

Redactie KW

4. Verhoor van Luitenant-Kolonel M. Van De Walle, 'Administrateur en chef de la Sûreté' (20/01/1959).

Vertaling Bijlage VI. Verhoor van M. VAN DE WALLE, Luitenant-Colonel, 'Administrateur en chef de la Sûreté'(20 januari 1959).

Verklaring van Colonel VANDEWALLE

'Naar mijn mening zijn de rellen toevallig uitgebroken en hadden ze ook op een andere dag kunnen plaatsvinden, met andere directe oorzaken. Maar ze zijn het gevolg van een temperatuurstijging die we al enkele weken hadden opgetekend. We hadden de overheid er trouwens van op de hoogte gebracht'. 'De GG had op 5 januari een vergadering voorzien waarop deze problemen besproken moesten worden. Maar ik denk niet dat die er iets aan had kunnen veranderen. De gebeurtenissen zijn toevallig uitgebroken, en elke bijeenkomst, elk incident, kon ze veroorzaken'. 'Het is onbetwistbaar dat er een buitenlandse invloed is op de aanvoerders, op de leiders. Deze invloed heeft zich echter niet uitgeoefend op de massa, tenzij via de Abako, een beweging die naar mijn mening een subversief karakter had'.

'We weten dat men aan de Congolezen die in Accra geweest zijn het mechanisme van een opstand uitgelegd heeft. Er zijn contacten geweest met de communisten en met buitenlandse delegaties die in staat waren om hun gemoedstoestand te wijzigen. Er is ook de Tentoonstelling van Brussel geweest, die voor Congolezen contacten met de communisten mogelijk maakte, hoewel ik niet geloof dat de Congolezen op deze contacten aanstuurden, maar eerder de communisten.' 'Er waren ook pamfletten. Een pamflet van de MNC (pamflet van 11 november 1958), dat ons in Léo bereikt heeft via Dar Es Salam, bewijst de contacten met de Britse gebieden'. 'Er is ook de invloed van Brazza; priester Youlou is een vriend van Pinzi. Maar deze invloed moet niet overdreven worden'. 'M. Glinne, van "La Gauche", heeft rechtstreekse en onrechtstreekse contacten gehad via Rhodesië'.

De burgemeesters hebben hun nationalistische houding niet verborgen vóór de gebeurtenissen, maar ze hebben zich niet speciaal laten horen naar aanleiding van deze'. 'Ik geloof dat men resultaten zal kunnen bereiken aan de hand van het plan dat we uitgetekend hebben. De houding van mijn zwarte medewerkers, die een waardevol signaal is, stelt mij gerust. Tot nu toe is geen enkele van mijn informateurs verdwenen, wat wel het geval zou zijn als ze meenden dat de toestand voor ons kritiek wordt'.

De overheid werd op de hoogte gesteld van de 'temperatuurstijging'.

Na Accra besliste de GG om de toelating om publieke meetings te houden te weigeren. En het was de vraag of men ook privé-meetings moest verbieden. 'Ik ben om 15u.30 dicht bij de YMCA geweest. Er was geen enkele paniek. De zwarten hebben mij uitgemaakt voor Vlaming en de onafhankelijkheid opgeëist'. Elk trimester wordt een samenvatting van de verzamelde informatie aan de overheid bezorgd. Er bestaat ook een wekelijks verslag, en in het geval van bijzondere gebeurtenissen wordt een speciaal verslag opgesteld.

5. Verhoor van M. LAFONTAINE, Procureur des Konings in Leopoldstad. (17/01/1959)

Verklaring van M. LAFONTAINE

Rond 15u.15 ben ik naar de YMCA gegaan, waar zich moeilijkheden voordeden. Congolezen zeiden me: 'De politie heeft slachtoffers gemaakt.' Ik heb er tevergeefs een twintigtal ondervraagd, maar niemand kon me verduidelijkingen geven. Op onze uitnodiging is M. PINZI rond 15u.45 op een bestelwagen gestapt. 'Ga naar huis, heeft hij gezegd, er zijn geen slachtoffers; laat de mensen gerust.' Blijkbaar is de menigte op dat moment rustiger geworden. M. PINZI stelde dan voor dat de politie afstand zou nemen. We hebben met M. CALLIER besloten dat de politie afstand zou nemen, zonder echter de plaats van de gebeurtenissen te verlaten, omdat de menigte nog niet helemaal tot rust gekomen was. Een beetje later zijn de mensen zich beginnen verplaatsen op een manier die meer op een wandeling leek dan op een betoging.

In deze laan (Prins Boudewijn) riep een menigte van 600 personen 'er moet geschoten worden', terwijl ze commissaris ROTY, gewond aan het aangezicht, letterlijk voor zich uitduwde. De enen riepen 'dood hem'; anderen hadden mij herkend: 'De Procureur is daar, dood hem niet'. Ik liet hem naar het ziekenhuis overbrengen in een jeep. Ik ging naar het lokaal van de YMCA rond 16u.15. Daar was ik een beetje geschrokken, aangezien de betogers die daar waren niet wisten wat er gebeurd was en in mij enkel nog een witte zagen. Ik wilde terug vertrekken. Ze hebben zich voor mijn wagen gezet, terwijl ze zeiden dat ik maar zou kunnen vertrekken na het ondertekenen van een belofte hen de onafhankelijkheid toe te kennen. Ik heb geprobeerd uit te leggen dat ik die macht niet had en uiteindelijk, dankzij enkele mensen die ik kende, ben ik erin geslaagd enkele meters af te leggen met de wagen.

Maar al gauw stonden twee politiewagens in brand en werd de menigte gek. Deze brand, die misschien slechts het werk was van twee heethoofden, heeft de geesten helemaal opgewonden. De bevolking is naar Foncobel gegaan en heeft er ruiten vernield. De eerste schoten zouden, naar het schijnt, afgevuurd zijn door Portugese handelaars. [Deze laatste vier zinnen werden door M. LAFONTAINE uitgesproken op het moment waarop hij de vragen van een lid van de Commissie beantwoordde.]

Jammer genoeg had het nieuws zich in de cité verspreid dat de politie twee doden veroorzaakt had aan de YMCA; men zei er 'de witten doden de zwarten' en, zoals bij alle menigtes ter wereld veroorzaakte dit onware nieuws een aanzienlijke onrust. Ik ben naar de gevangenis gegaan (oproer van 800 gevangenen) en ben teruggekeerd naar het centraal commissariaat. (Tegen 20u.45) zei de commissaris over de radio aan zijn manschappen: 'Probeer de betogers te laten begrijpen dat ze niet voorbij (de Zoo) mogen gaan, en dat jullie anders zullen moeten schieten'. Het commissariaat van Kalamu liet weten dat Foncobel in brand stond en dat men er schoten afvuurde. Maar er waren geen politiemensen meer beschikbaar om er naartoe te gaan.

Er is dus om 20u.50 op de Boudewijnlaan geschoten. Daarna zijn dezelfde instructies gegeven aan de manschappen op de Joséphine-Charlottelaan en op de avenue du Plateau. Ik ging naar deze laatste plek. Het gedrag van de menigte trof mij. Ze leek wel gek ... Het leek op een echte crisis van collectieve hysterie.

Wat de vrijlating van een dertigtal personen betreft (op bevel van M. CALLIER), denk ik niet dat deze maatregel de menigte aangezet zou hebben om te betogen, aangezien de menigte die zich daar bevond noch de eerste incidenten noch de arrestaties gezien had. We zijn dwangmatig bezig met incidenten die, door niets gerechtvaardigd, slecht kunnen uitdraaien. Een ongeval op de weg veroorzaakt bijvoorbeeld binnen de 3 of 4 minuten een enorme samenscholing. Deze menigte leeft in een staat van permanente zenuwachtigheid. Bij om het even welke aanleiding gooit ze met stenen. Belgisch Congo is een van de weinige landen ter wereld waar er wetgeving bestaat over samenscholingen bij ongevallen. Een voetbalmatch volstaat hier om de vurigheid die bij het volk leeft dramatische vormen te laten aannemen.

Wat de oorzaken van de gebeurtenissen betreft, deze zijn talrijk. Algemene oorzaken, geldig voor heel Congo. Er was inderdaad overal onbehagen. Dit onbehagen was veroorzaakt door een gebrek aan richtlijnen op het vlak van de algemene politiek. Men wachtte hier op de aankondiging van een nieuwe politiek. Die is niet gekomen. Op het 87 niveau van het uitvoerend personeel zorgde de afwezigheid van richtlijnen voor heel wat moeilijkheden. Want het volstaat niet om belastingen te innen en wetgeving toe te passen, er is een welbepaald beleid nodig, een enthousiasme, een geloof, een symbool. Ik geloof dat dit ontbrak. Daarnaast was er ook een heel andere zaak: het onbehagen van de witten, de moeilijkheden van de koloniale op de rand van het faillissement, de moeilijkheden van het personeel van de grote bedrijven, die het risico liepen vervangen te worden door zwarten, en ook de economische recessie. De bouwindustrie, de belangrijkste in Léo naast de brouwerijsector, was ongeveer stilgelegd.

Een andere factor bestond uit de miserie van de landbouwersklasse, heel goede mensen, die voor grote moeilijkheden staan, met zeer weinig bestaansmiddelen. Daarnaast zijn er de oorzaken die eigen zijn aan Léo. We hebben hier 25.000 geregistreerde werklozen, 5.000 onregelmatigen, en dan vergeten we nog de 5.000 werklozen die al teruggekeerd zijn naar hun dorp.

Het is een probleem dat moeilijk op te lossen is; als de werkloosheidsuitkering te laag is, zal ze geen voldoening geven. Als ze volstaat, zal de zwarte liever werkloos blijven. Dat zit in zijn mentaliteit. Daar moet men ook nog bepaalde propaganda aan toevoegen die gevaarlijk is omdat die zich tegen een samenwerking met ons keert en maar één slogan kent: 'de onafhankelijkheid'.

Ik heb 50 Congolezen ondervraagd die deze slogan schreeuwden, en heb hen gevraagd wat ze verstonen onder onafhankelijkheid. Dat betekent, hebben ze mij geantwoord, dat we alles zullen hebben wat jullie nu hebben, jullie auto's, jullie huizen. Ik heb geprobeerd hen te laten begrijpen dat het dat niet was, maar ik heb het opgegeven toen ze me zeiden dat in ieder geval: 'de onafhankelijkheid, dat is gratis reizen met de TCL-bus [Transport en Commun de Léopoldville - Openbaar vervoer van Leopoldstad]'.

Bij de andere oorzaken moet ook het lokaal verkiezingssysteem vermeld worden. Een uninominale lijst is een gevaarlijk systeem. Het heeft hier de meerderheid gegeven aan de minderheid. Met 39,5% van de stemmen hebben de Bakongo meer dan 80% van de zetels gehaald. Men heeft in hun midden de burgemeesters gekozen. In de ogen van de zwarten was dit hen een teveel aan macht geven. Ik denk dat de Congolees de kwalijke neiging heeft om misbruik te maken van macht wanneer hij er in handen krijgt.

Ik geloof dat bepaalde maatregelen vroeger hadden kunnen genomen worden, om bepaalde excessieve personages die de draak staken met het gezag, waaronder Kasavubu, terug tot kalmte te brengen. Hij heeft zelf verklaard dat hij de eed slechts afgelegd heeft om benoemd te worden.

Ik heb daarnet op het speciale karakter van de samenscholingen in Léopoldville gewezen. Ik geloof niet dat er voorbedachtheid was, maar het is wel mogelijk dat er richtlijnen de ronde gedaan hebben. Het lijkt erop dat de betoging van de zondag (4 januari) niet voorbereid was. Op maandag was het anders; georganiseerde groepen zijn toen vertrokken om te plunderen.

Wat betreft de menigte van betogers: men vond er van alles, maar zeer weinig vrouwen. In het begin bij de YMCA was een grote helft van de actievoerders van bovengemiddelde sociale stand, omdat het om mensen ging die geïnteresseerd zijn in politiek. Later is de 'standing' van de menigte, als ik het zo durf te zeggen, achteruitgegaan, en 's avonds ging het om het uitschot waaronder veel jongeren, en zelfs kinderen.

(Wat meer specifiek de plunderingen betreft), heeft de menigte zich niet beperkt tot het herhaaldelijk laten blijken van haar afkeuring; we hebben ook verklikkingen. Het onderzoek loopt verder.

Tussen de 243 gevangenen die op heterdaad betrappt werden, waren er ongeveer 40 % werklozen en 27 minderjarigen, tussen 14 en 18 jaar. Natuurlijk zijn er bij de anderen veel armoedzaaiers. Het inkomen per hoofd is laag.

Ik geloof niet dat het Kimbangisme aan de basis zou liggen van de rellen. Maar leden van deze sekte hebben ze, eens ze erin betrokken raakten, verergerd door hun invloed op de menigte. Er zijn Kimbangisten bekend bij de gewonden.

Ik heb geen inlichtingen over een eventuele invloed van het communisme op deze gebeurtenissen.

M. LAFONTAINE geeft ook aan dat twee Congolezen, auteurs van anonieme pamfletten die doodsbedreigingen bevatten aan het adres van een tiental andere Congolezen, een tijd geleden veroordeeld waren tot twee jaar 88 gevangenis. De Abako heeft in haar bijeenkomsten lof gesproken over deze mensen en haar samenwerking met hen afgekondigd. Ze heeft er haar twee eerste martelaars van gemaakt.

6. Verhoor van M. Lumumba, Voorzitter van de Mouvement National Congolais. (17 /01/1959).

Verklaring van M. Lumumba

De toespraak van KASAVUBU bij de YMCA is gepubliceerd in de krant 'Actualités Africaines' op 10 en 11 januari 1959. Samengevat zei KASAVUBU: 'Wij willen onafhankelijkheid. Laat ons allemaal verenigd zijn. Sluit allemaal aan bij de Abako'.

M. KASAVUBU ging snel weg. De menigte bleef echter ter plaatse. Na enkele ogenblikken hoorden we enkele gewerschoten: 2 of 3 politiecommissarissen schoten in de lucht. Er waren discussies geweest tussen de politie en de mensen die ter plaatse waren gebleven en 'Onafhankelijkheid' scandeerden. Ik denk dat de politiecommissaris door zijn gedrag de zwarten geïrriteerd heeft en dat dezen onbezonnen gereageerd hebben. Het nieuws van deze gebeurtenissen heeft zich als een lopend vuurtje verspreid, in het stadion en elders. Het gerucht deed de ronde dat men de zwarten ging doden. En men geloofde het omdat men hoorde schieten en men soldaten met geweren zag.

Buiten de gespannen reactie van de politie waren er ook andere oorzaken: de ontevredenheid van de Abako over het verbod om haar verjaardag te vieren; het feit dat de massa geen politiecommissarissen wil die zwarten mishandelen; de aanwezigheid van werklozen en delinquenten uit de cité. Maar er was vooral een grote ontevredenheid die voortkomt uit het feit dat de bevolking reeds lang haar rechten opeist en nooit iets ziet gebeuren. Ze wordt ongeduldiger. Er is een onophoudelijke ontevredenheid.

Ik heb niet vastgesteld dat de menigte weigerde om weg te gaan na het vertrek van M. KASAVUBU. Wat mogelijk heeft doen geloven dat ze daar bleef, is dat, zoals elke zondag, de vaste klanten van de YMCA aan de bar consumeerden.

M. LUMUMBA verklaart niet te kunnen uitleggen waarom de onrust hervatte, ondanks de vrijlating van de gearresteerde personen.

Wat de plunderingen betreft, die werden voornamelijk uitgevoerd door onregelmatigen, werklozen en landbouwers. Zelfs mijn familie heeft zich tegen hen moeten beschermen. Ze hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om te plunderen en te stelen.

Deze onregelmatigen zeiden dat alle Europeanen gedood moesten worden. Zelfs de zwarte die samenwerkt met een witte moest dat lot ondergaan. Enkel diegene die zijn eigen zaak uitbaatte zou eraan ontsnappen.

Er zijn ook wettelijk gevestigde personen die deelgenomen hebben aan de mishandelingen (van Europeanen) en die gestolen hebben.

Ze hebben alles vernietigd wat we altijd gevraagd en uiteindelijk gekregen hadden: scholen, ontmoetingscentra. Al deze mensen hebben de zwarten grote schade berokkend. Als de leiders die de bijeenkomst georganiseerd hadden dan nog waren tussenkomen om de gemoederen te bedaren! Maar nee. Men heeft ze nergens gezien.

Ik ben in Accra geweest. Ik heb gezien hoe men daar leeft; de levenskwaliteit is er veel lager dan wat we in Congo kennen. Maar onze klachten gaan over de achterstand op het vlak van politieke emancipatie.

De Abako is een raciale, gesloten groepering. De MNC staat open voor alle Congolezen en meent dat als we de onafhankelijkheid willen, we ze in samenwerking met België moeten willen.

De Abako, die als doel de verbetering van de Bakongotaal had, is afgeweken van dit doel. Maar wanneer een vereniging haar statuten wijzigt, moet ze daar toestemming voor vragen. Ik vraag me af waarom de Administratie deze vereniging, die een overtreding begaan had, niet ontbonden heeft.

7. 'Congocommissie mislukt: geen eensgezindheid over excuses door parlement' (De Tijd, 19/12/2022)

Open VLD en de MR weigeren in te stemmen met parlementaire excuses voor het Belgische koloniale verleden. Daarmee blokkeren ze een akkoord in de Congocommissie in de Kamer. 'Vandaag heeft de Kamer de afspraak met de geschiedenis gemist', zegt Wouter De Vriendt, de voorzitter van de commissie.

De parlementaire commissie die het koloniale verleden van België onderzoekt, is er maandag niet in geslaagd een akkoord te bereiken. Commissievoorzitter Wouter De Vriendt (Groen) wilde vandaag stemmen over een verslag en de aanbevelingen die hij vorige maand opstelde. Dat zou de afsluiter zijn van het werk dat in de zomer van 2020 was begonnen.

Verschillende partijen, waaronder de liberalen, verlieten de zitting. Open VLD en de MR weigerden deel te nemen aan de stemming over het vraagstuk. Ook CD&V wil het liever houden bij de spijtbetuiging van koning Filip van afgelopen zomer. De federale coalitie oogt verdeeld.

Het debat loopt vast op een van de 128 aanbevelingen die De Vriendt optekende: nummer 69, over een verontschuldiging van België voor zijn koloniale verleden. In juni betuigde koning Filip al zijn spijt, maar De Vriendt wil dat ook het parlement zich formeel excuseert bij Congo, Rwanda en Burundi.

Dat blijkt een stap te ver, vooral voor CD&V en de liberale regeringspartijen. Volgens De Vriendt, die spreekt over het einde van de commissie, zijn de geesten nog niet gerijpt. 'De twee expertenrapporten, alle hoorzittingen en mijn voorstel met 128 beleidsaanbevelingen blijven overeind. Daarop kan hopelijk ooit worden voortgebouwd. Vandaag heeft de Kamer de afspraak met de geschiedenis gemist. Maar op een bepaald moment zal de Belgische politiek wel met antwoorden moeten komen', schreef hij in een mededeling.

Herstelbetalingen

Voor de PS en de groenen zijn verontschuldigingen een voorwaarde voor verzoening met de ex-kolonies. Maar de liberalen, de N-VA en het Vlaams Belang hebben in het verleden de vrees geuit dat excuses de deur zouden openzetten voor herstelbetalingen. In de aanbevelingen van De Vriendt staat dat die niet aan de orde zijn, tegen een eerder pleidooi van experts in. 'Er is geen juridische aansprakelijkheid en dus geen aanleiding voor herstelbetalingen', zegt het rapport.

'Het is veel beter naar een duurzaam engagement te gaan dan een eenmalige cheque uit te keren', zegt De Vriendt. Na de koning moeten ook de regering, bedrijven en privéorganisaties 'gelijkaardige stappen zetten naar symbolisch herstel', vindt hij. Bedrijven die hun groei danken aan het koloniale verleden werden opgeroepen stappen te ondernemen rond erkenning, verzoening en herstel.

De N-VA, de grootste oppositiepartij, vraagt de discussie te stoppen. 'We hopen dat we hiermee dit pijnlijke hoofdstuk kunnen afsluiten: er is geen meerderheid voor excuses, herstelbetalingen of een links programma gericht op het heropvoeden van de samenleving. Nu moeten we eindelijk opnieuw de prioriteit leggen bij de problemen van vandaag, in plaats van die van 100 jaar geleden', zegt Kamerlid Tomas Roggeman.

8. 'Oppositiepartij beschuldigt stadsbestuur van censuur' (Het Nieuwsblad, 06/03/2021)

Oppositiepartij beschuldigt stadsbestuur van censuur

“Het Leuvense stadsbestuur doet aan censuur.” Dat zegt oppositiepartij N-VA, naar aanleiding van de inspraakcampagne rond de dekolonisatie van het Leuvense straatbeeld. De stad verwijderde in dat kader enkele reacties op het inspraakplatform Leuven, maak het mee , en dat vindt N-VA niet kunnen.

Een tweetal weken geleden riep het Leuvense stadsbestuur alle Leuvenaars op om ideeën om de publieke ruimte te dekoloniseren, uiterlijk op 1 april 2021 in te dienen via het online platform Leuven, maak het mee! . Daarop kwamen voorlopig een 25-tal ideeën, met daarop ook reacties. Maar enkele van die ideeën en hun reacties werden intussen verwijderd door de stad.

In de ideeën die verwijderd werden, werd allemaal gepleit om niets te veranderen aan het straatbeeld. “Ik huiver bij de gedachte van de opgelegde dekolonisatie van ons stadsbeeld”, schreef één persoon. Een andere stelde: “Leuven is een prachtige stad met een ontzettend rijke geschiedenis die meer dan een millennium terug in de tijd reikt. Deze plots gaan 'herbekijken' vanuit een vrij elitaire en overgevoelige hedendaagse blik is gewoon vreselijk. Intellectueel, historisch en maatschappelijk onverantwoord.” Ook ideeën met de titels Stop ermee, Beeldenstorm en Wat een onzin werden verwijderd.

“Een stadsbestuur moet er zijn voor alle Leuvenaars, ook al hebben die 'het verkeerde gedacht’”, zegt Lorin Parys (N-VA). “De burgemeester en schepenen hebben het duidelijk moeilijk met andersluidende meningen. Maar wat heeft het voor nut om de Leuvenaars om hun mening te vragen, om vervolgens enkel gelijkgezinden aan het woord te laten?” N-VA vraagt dat het stadsbestuur alle meningen aan bod laat komen, ook deze die niet passen in haar ideologische agenda. “Beledigende reacties zijn nooit oké, maar waarom worden beleefde kritische ideeën weggegomd?”, zegt ook Zeger Debysen (N-VA).

Niet het doel

Het Leuvense stadsbestuur vindt de beschuldiging onterecht. “We nodigen de inwoners uit om concrete ideeën te posten om de dekolonisatie aan te pakken. Op een week tijd ontving de stad 23 reacties op het platform. Dertien ervan bevatten effectieve ideeën. Tien reacties bevatten echter geen concreet idee en beantwoorden dus niet aan de doelstelling van het platform. Daarom werden ze verwijderd. We brachten de indieners van deze reacties op de hoogte, net als de mensen die op de verwijderde reactie gereageerd hebben”, klinkt het bij schepenen van Diversiteit Lies Corneillie (Groen).

Op de opmerking dat een idee om niets te veranderen toch ook een idee kan zijn, blijft het stil. (hsb)

9. 'Nieuwe naam Koning Leopold II-laan bekend' (De Standaard, 10/09/2021)

Nieuwe naam Koning Leopold II-laan bekend

De Koning Leopold II-laan, de boulevard langs het Citadelpark, heet vanaf volgende zomer de Floraliënlaan, een verwijzing naar de plantententoonstelling die verbonden is met het park. De meningen zijn verdeeld.

Het stadsbestuur van Gent nam in januari de beslissing om de Koning Leopold II-laan om te dopen.

Het maakt deel uit van een plan om Gent te 'dekoloniseren', opgesteld door veertig Gentse organisaties en academici. Leopold II staat symbool voor een systeem gestoeld op racisme, uitbuiting en geweld, vind de stad.

De nieuwe naam, Floraliënlaan, werd gisteren bekendgemaakt en is een verwijzing naar de bloemententoonstelling die om de vijf jaar plaatsvindt in het Citadelpark.

In de laan wordt niet onverdeeld positief gereageerd op de naamsverandering. Hier en daar hangen nog steeds papieren straatnaambordjes voor de ramen. Een initiatief van een belgicistische vereniging die de oude naam wil behouden.

'Iemand heeft vorige maand nog op mijn raam gespuwd', zegt een oudere bewoonster die niet met haar naam in de krant wil. 'Dat is toch erg, dat ik niet meer voor mijn mening kan uitkomen?'

'De straatnaam moet blijven zoals die is. De gebeurtenissen in Congo zijn zo lang geleden, je kunt zo alles gaan oprakelen. Misschien heeft het met leeftijd te maken, maar ik zie geen reden om het te veranderen', zegt de vrouw.

Andere bewoners, zoals Pieter Van Hecke (22), zien geen graten in de nieuwe naam. 'Ik woon hier nog niet zo lang, dus het is niet dat ik zo gehecht was aan de naam.'

'De aanpassing vind ik terecht, het verwijst naar een pijnlijke episode uit de Belgische geschiedenis. Ik moet gewoon even naar de bank om mijn adres te laten aanpassen, maar meer last heb ik er niet van.'

Compensatie

Voor handelaars en ondernemingen betekent een straatnaamwijziging een grotere aanpassing. Daarom voorziet stad Gent in een forfaitaire tegemoetkoming van 250 euro voor éénmanszaken en 1.000 euro voor vennootschappen. Ook gezinnen krijgen een compensatie, in de vorm van een aankoopbon van 50 euro per gezin, te gebruiken bij Gentse zaken.

Bloemenstad

De Floraliënlaan verwijst naar de plantententoonstelling, die voor het eerst werd georganiseerd in 1809. De vijfjaarlijkse tentoonstelling kreeg zijn definitieve naam pas in 1873.

'De Floraliën zijn een uithangbord voor onze stad en hebben Gent als bloemenstad internationaal op de kaart gezet. Met dit voorstel willen we de Floraliën nu ook permanent een plaats geven in ons straatbeeld', zegt burgemeester Mathias De Clercq (Open VLD).

De wijziging gaat wellicht definitief in eind juni, begin juli 2022.

1. 'Terug naar Congo; België start met teruggave van roofkunst uit koloniaal verleden.' (Het Nieuwsblad, 07/07/2021)

Terug naar Congo; België start met teruggave van roofkunst uit koloniaal verleden

Alle kunstwerken die onder het koloniale regime uit -Congo zijn geroofd, keren -geleidelijk aan terug naar het Afrikaanse land. Al is er nog veel onderzoek nodig om met zekerheid te bepalen welke -objecten precies onder dwang of met geweld zijn meegenomen.

In tegenstelling tot andere voormalige kolonisatoren gaat ons land nog niet meteen over tot een materiële teruggave aan Congo. Wel gaat het alle objecten die mogelijk roofkunst zijn, eerst juridisch vrij-given. Als uit verder onderzoek dan blijkt dat het effectief roofkunst is, dan kan Congo de stukken -claimen. Intussen zet België een "dialoog" op met het Afrikaanse land om te bepalen op welke manier die teruggave precies kan gebeuren.

"Een innovatieve methode", zegt zowel Guido -Gryseels als Thomas Dermine. Gryseels is directeur van het AfricaMuseum in Tervuren, Dermine (PS) is als staatssecretaris bevoegd voor Wetenschapsbeleid. Zij stelden de methode gisteren voor in het museum.

De vraag naar de teruggave van roofkunst is weer actueel geworden in de nasleep van de Black Lives Matter -beweging. Volgens activisten zijn veel van de stukken met geweld of onder druk buit-gemaakt en naar België gebracht. Zeker onder Congo-Vrijstaat - toen Congo nog privébezit was van Leopold II - zijn veel kunstobjecten -onrechtmatig mee-genomen. Dat was tussen 1885 en 1905.

57 procent wél in orde

In het AfricaMuseum -komen 85.000 van de 130.000 stukken uit -Congo. Naar schatting zijn 1.500 daarvan meer dan waarschijnlijk roofkunst. Zo'n 57 procent is wettelijk zeker wél in orde, zegt staatssecretaris Dermine, en bij 40 procent is de -herkomst onduidelijk.

Pieter Lesaffer

2. 'Eerste geboorteakte voor metissenkind afgeleverd' (Het Nieuwsblad, 30/11/2022)

Eerste geboorteakte voor metissenkind afgeleverd

In Wuustwezel is woensdag de eerste geboorteakte afgeleverd aan een metissenkind, een kind van een Afrikaanse moeder en een Belgische koloniale vader dat geboren werd in de jaren 1940 of 1950 in toenmalig Belgisch Congo, Rwanda of Burundi. Metissenkinderen werden destijds bij hun moeder weggehaald en hadden al die jaren een bijzonder onduidelijk administratief statuut.

De kinderen in kwestie, die dus vandaag rond of in de 70 jaar oud zijn, werden in weeshuizen of in pleeggezinnen in België ondergebracht, zonder te weten wie hun echte familie is. Hun geboorteakten werden vervalst, ontbraken of werden niet aanvaard door de Belgische overheid. Tot op de dag van vandaag werd die kwestie nooit actief rechtgezet door de overheid.

Om een einde te maken aan de administratieve problemen die metissenkinderen ondervinden zonder dat ze daar zelf een hele juridische procedure voor moeten doorlopen, is er nu een oplossing gevonden. Dat gebeurde door het College van Procureurs-Generaal, onder impuls van minister van Justitie Vincent Van Quickenborne (Open VLD) en in overleg met de metissenverenigingen.

Het enige wat metissen nu nog moeten doen, is zich aanmelden bij het gemeente- of stadhuis van hun woonplaats om hun geboorteakte op te vragen. Indien die ontbreekt, start de lokale overheid een procedure op en wordt het openbaar ministerie ingelicht. Dat laatste stapt dan naar de familierechtbank en eens het vonnis er is, maakt de burgerlijke stand van de stad of gemeente een akte op.

“Het is onwaarschijnlijk wat voor onrecht de koloniale macht metissen destijds heeft aangedaan”, stelt Van Quickenborne. “De Belgische staat is verantwoordelijk voor het ontbreken van de geboorteakten en moet dit oplossen.” De minister roept alle metissen zonder geboorteakte op om naar hun lokaal bestuur te stappen.

3. 'Helpt Belgen is trots op koloniaal verleden' (De Standaard, 09/07/2020)

Helpt Belgen is trots op koloniaal verleden

Hoewel driekwart van de Belgen wil dat we onze excuses aanbieden aan Congo, vindt de helft dat we in het land meer goed dan kwaad hebben gedaan.

'Door gebrek aan kennis over onze geschiedenis, waren de resultaten van ons onderzoek tegenstrijdig', zegt Zeger Verleye van de UAntwerpen. Zo lijkt de helft van de Belgen trots te zijn op ons koloniale verleden, terwijl driekwart wil dat we onze excuses aanbieden aan Congo.

Dat en meer blijkt uit een studie van de Universiteit Antwerpen, waarin gepeild werd naar de opinie en kennis van Belgen over ons koloniale verleden. Verleye begeleidde studenten bij het onderzoek dat in maart plaatsvond, nog vóór de Black Lives Matter-betogingen. 'Het is puur toeval dat het thema op dit moment actueel is.'

In de kennistest die bij de bevraging werd afgenomen, scoorde de gemiddelde Belg 7,5 op 20. 'Dat is een heel slecht resultaat', reageert Verleye. Slechts 30 procent van de bevroegden behaalde 10 punten of hoger. 'Hoogopgeleide mannen scoorden het best op de test. We stellen vast dat generatie Z (18- tot 24-jarigen) het iets beter deed dan de millennials (25- tot 30-jarigen). Zelf ben ik leerkracht geschiedenis geweest en ik weet dat het aanbod in het onderwijs tekortschiet. Ook de nieuwe voorstellen, onder meer dit thema verplichten in de eind-termen, reiken niet ver genoeg.'

'Het lijkt alsof mensen het verband tussen Congo-Vrijstaat van koning Leopold II en Belgisch-Congo niet inzien. Het gruwel-bewind van Leopold II in Congo wordt als iets negatiefs beschouwd, maar Belgisch-Congo daarentegen roept positieve gevoelens op, want "we hebben daar toch goede dingen gedaan?"', verklaart Verleye.

Positieve dekolonisatie

Rowan Brouwers, student politieke wetenschappen, focuste op wat er concreet moet gebeuren rond dekolonisatie in onze samenleving. 'Meer dan driekwart van de bevroegden (77 procent) wil extra inspanningen rond structurele maatregelen om het straatbeeld te dekoloniseren. Dat gaat bijvoorbeeld over toelichting bij de standbeelden. Het is ook treffend dat bijna 60 procent de koloniale standbeelden liever in een museum ziet', zegt Brouwers. 'Ze zijn minder fan van het wijzigen van straatnamen, maar vinden de contextualisering ervan prima. Het is alsof mensen het gevoel hebben dat er anders iets van hen wordt afgenomen', zegt Verleye.

'Uit eerdere literatuur bleek ook dat de Afrikaanse diaspora in België niet zo geïnteresseerd is in symbolische dekolonisatie. Ze verwachten structurele veranderingen van de staat. Dan gaat het over het gelijkstellen van diploma's die in Afrika behaald werden of het vergemakkelijken van reizen naar hun land van herkomst.'

Geen voelsprietten

Voor het eerst keken de onderzoekers van de UAntwerpen naar hoe onze parlementsleden inhoudelijk praten over het koloniale verleden. 'Dat hebben we gedaan door parlementaire teksten van 2007 tot 2020 te lezen', vertelt Brouwers. De nieuwste voorstellen in het dekolonisatie-debat konden niet meer opgenomen worden in het onderzoek, omdat de bevraging ondertussen was afgerond.

'De manier waarop de Belgische bevolking naar het debat kijkt, verschilt enorm van hoe onze parlementsleden dat doen. De bevolking wil dat er excuses komen, maar onze volksvertegenwoordigers lijken geen voelsprietten te hebben voor wat er leeft bij de burgers.'

'Politieke partijen willen het neutraal houden, hoewel het dekoloniatiedebat net emotioneel is. Ze proberen vooral tot een consensus te komen in plaats van actie te ondernemen', gaat Verleye verder. 'We hopen dat dit onderzoek duidelijk maakt dat er toch een draagvlak voor actie is.'

Kubra Mayda

4. Ongenoegen borrelt weer op over standbeeld 'Den Olifant': "Een eerbetoon aan een misdadig koloniaal verleden" (Het Nieuwsblad, 07/06/2020)

Ongenoegen borrelt weer op over standbeeld 'Den Olifant': "Een eerbetoon aan een misdadig koloniaal verleden"

Geraardsbergen - Ook in Geraardsbergen laait de discussie rond koning Leopold II opnieuw op. Het olifantenstandbeeld in het Grupellopark ligt opnieuw onder vuur, omdat het monument het koloniale verleden zou verheerlijken. PVDA vraagt nu dat het beeld vervangen wordt door een eerbetoon wordt aan de Congolezen.

Het beeld van de olifant, een monumentaal werk van de Geraardsbergse kunstenaar Theophile L'Haire (1874-1956), staat al sinds 1949 in Geraardsbergen. Het was een eerbetoon aan de Geraardsbergenaars die stierven in Belgisch Congo. Maar tegenwoordig laat het opschrift 'gevallen in dienst van de beschaving' laat een wrange smaak na bij sommigen. Begin 2017 borrelde het ongenoegen al eens op bij de Geraardsbergse cultuurwetenschapper Arne De Winde, die toen een symbolische actie voerde aan het beeld.

Congolezen vermoord

Nu mengt PVDA Geraardsbergen zich in het debat. "Het opschrift 'gevallen in dienst van de beschaving', dat kan vandaag niet meer", zegt Nick Dobbelaere, voorzitter van PVDA. "Die 'beschaving' betekende dat naar schatting tien miljoen Congolezen werden vermoord onder het bewind van Leopold II. De Geraardsbergse koloniale werkten mee aan dat stuk lelijke geschiedenis. Dit eerbetoon aan het misdadige koloniale verleden heeft geen plaats meer in onze samenleving."

In eigen boezem kijken

Dobbelaere wil de olifant niet weg. "We mogen dat verleden niet verzwijgen. Maar in zijn huidige vorm kan het niet blijven staan", zegt Dobbelaere verder. "Waarom kan er geen monument komen voor de vermoorde Congolese slachtoffers of een kunstwerk dat de gemeenschappen verbindt? Laten we ook de lokale Afrikaanse gemeenschap erbij betrekken Overall ter wereld komen mensen op straat tegen racisme en discriminatie, het is tijd om ook in eigen boezem te kijken."

"'Den Olifant' is geen verheerlijking van de koloniale tijd of Leopold II", zegt schepen van Cultuur Ann Panis (Open VLD). "Het is een eerbetoon aan medeburgers die overleden in Congo, zoals pater Jules Van Trimpont, die stierf in 1903 in Congo aan dysenterie. We gaan het standbeeld zeker niet wegnemen, het heeft een erfgoedwaarde. En het is van de hand van de gekende lokale kunstenaar L'Haire. We brachten al een bordje met duiding aan. Ik heb wel begrip voor de commotie omtrent Leopold II, maar dat is een debat dat hier niet gevoerd moet worden."

BEGELEIDINGSDOCUMENT

Onderstaande document dient gehanteerd te worden als een soort begeleiding bij het bekijken van de bron. Het is een handige tool die voor hun een opzet moeten zijn tot het checken van de betrouwbaarheid van de bron; het halen van de essentie uit de bron; het zich inleven in de visie van de auteur of de actoren in het artikel én om hierover een eigen mening/opvatting te vormen.

Na het bekijken van de bron gaan leerlingen (zoals aangegeven in de lesvoorbereiding) aan elkaar kort een samenvatting verlenen van de bekeken bron. Hierbij is het zeer belangrijk dat ze ook aan eigen meningsvorming gaan doen en die eigen mening verkondigen aan elkaar. Dit in opbouw naar het stellingen/rollenspellende debat die eraan komt op het eind van deze workshop.

Het begeleidingsdocument is te vinden in de leerlingenbundel.

3. EXTRA MUROSACTIVITEIT

Doorheen de workshop hebben de leerlingen heel wat inzichten opgedaan omtrent dekolonisatie. Tijdens de quiz leerden ze over het koloniaal verleden van België en de gebeurtenissen die zich tijdens de kolonisatieperiode hebben afgespeeld. Bij het monopolyspel leerden ze kritisch kijken naar dekolonisatie en wierpen ze een blik op het maatschappelijke aspect. In het bronnenonderzoek tenslotte gingen de leerlingen kritisch aan de slag met bronnenmateriaal en namen ze actuele nieuwsberichten onder de loep om een licht te werpen op hoe dekolonisatie vandaag de dag in onze maatschappij en samenleving een plaats inneemt. Na al deze fasen vinden we het ook belangrijk om met de leerlingen het veld in te trekken en hen op een tastbare en concrete manier met dekolonisatie in aanraking te laten komen.

Voor onze extra-muros activiteit werken we samen met UNYA. VVN Jongeren (UNYA Flanders) is de jongerenafdeling van de Vereniging voor de Verenigde Naties. Sinds 2006 zijn ze actief in heel Vlaanderen en Brussel, en richten ze zich specifiek op jongeren en studenten. Ze houden zich bezig met internationale thema's die op de agenda van de VN staan, of volgens hen op de agenda van de VN zouden moeten staan. Tevens proberen ze het belang van internationale samenwerking te benadrukken in al hun activiteiten, de beginselen en principes van de VN zijn daarbij een belangrijke leidraad.

Onze activiteit betreft een initiatief van UNYA Gent. Stilstaan bij de koloniale geschiedenis van de stad: “Stap per stap door de dekolonisatie” is een audiowalk in het hartje van Gent, waarbij de luisteraar op verschillende locaties de kans krijgt even stil te staan bij de koloniale geschiedenis van de stad. Eryckah Sway, de host van de audiowalk, gaat tijdens elke aflevering in gesprek met een activist, professor of student.

Je kan inpikken op om het even welke locatie en de wandeling van daaruit verder zetten, maar het is geen vereiste om de afleveringen in volgorde te beluisteren. Als een spreker je verder interesseert, kan je het volledige gesprek ook vinden op het luisterplatform.

Deze audiowalk is een project van UNYA Gent, gefinancierd door het Global Minds Fund. UNYA Gent hoopt op deze manier open conversatie te stimuleren waarbij onze geschiedenis in haar huidige context wordt geplaatst.

Tijdens negen audio-wandelingen leidt Eryckah Sway de luisteraar langs Gentse pleinen, gebouwen én hun koloniale geschiedenis. Keer op keer met een nieuwe, boeiende gast:

- Erika Tankam, bestuurslid [AfroMedica](#)
- Nyanchama Okemwa, activiste en coach bij [Hand in Hand tegen racisme](#)
- Michael Meeuwis, professor Lingala and African Linguistics UGent
- Annelies Verdoolaege van [Gents Afrika Platform](#) (UGent)
- Robrecht Declercq, postdoctoraal onderzoeker en docent aan de faculteit [Geschiedenis UGent](#)
- Philsan Osman, studente Afrikaanse Talen en Culturen aan de UGent en werkt bij [Black History Month Belgium](#)
- Stef Craps, professor [English Literature UGent](#)
- Podcast: [Stap per stap door de dekolonisatie](#)

BIBLIOGRAFIE

- ASO Spijker. (2019). *Erasmus+-project*. Opgehaald van Face the past: <https://sites.google.com/spijker.be/face-the-past/homepage/het-erasmus-project?authuser=0>
- Ataei, S. (2021, september 29). *Dekolonisatie is geen oproep tot revolutie*. Opgeroepen op maart 2023, van De Standaard: https://www.standaard.be/cnt/dmf20210928_97868131
- Bestor. (2021, augustus 11). *Cornet, Jules (1865-1929)*. Opgehaald van Bestor: [https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Cornet,_Jules_\(1865-1929\)](https://www.bestor.be/wiki_nl/index.php/Cornet,_Jules_(1865-1929))
- Catherine, L. (2019). *Het dekoloniseringsparcours*. Berchem: Uitgeverij EPO.
- De Tijd. (2022, december 10). *Congomissie mislukt: geen eensgezindheid over excuses door parlement*. Opgeroepen op maart 2023, van De Tijd: <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/federaal/cogocommissie-mislukt-geen-eensgezindheid-over-excuses-door-parlement/10435590.html>
- Depoortere, J. (2020, juli 11). *Spijt is niet genoeg*. Opgeroepen op maart 2023, van Salon van Sisyphus: <https://salonvansisyphus.wordpress.com/2020/07/11/spijt-is-niet-genoug/>
- Dezutter, W. (2018, januari 22). *Dokter Gustave Dryepondt (Brugge, 1866 – Etterbeek, 1932)*. Opgeroepen op maart 2023, van Willy Dezutter: <https://willydezutter.be/?p=699>
- Eeckhout, F. (2020, juni 8). *PVDA wil eerbetoon aan gruweldaden koloniaal verleden weg uit Grupellopark: "Laten we van 'den olifant' een monument maken dat mensen verbindt"*. Opgeroepen op maart 2023, van HLN: <https://www.hln.be/geraardsbergen/pvda-wil-eeerbetoon-aan-gruweldaden-koloniaal-verleden-weg-uit-grupellopark-laten-we-van-den-olifant-een-monument-maken-dat-mensen-verbindt~ac978d5e/>
- Haerens, T., & Lecocq, B. (2009). *Blanken en zwarten in de Wilde Kongo Beeldvorming in koloniale reisverhalen (Congo anno 1892-1955)*. Opgehaald van <https://lib.ugent.be/catalog/rug01:001413962>
- KW. (2020, november 26). *Siebe roept op om alle Leopold II-lanen in West-Vlaanderen te hernoemen*. Opgehaald van KW: <https://kw.be/nieuws/samenleving/siebe-roept-op-om-alle-leopold-ii-lanen-in-west-vlaanderen-te-hernoemen/>
- Lesaffer, P. (2021, juli 7). *België begint met teruggave van Congolese roofkunst*. Opgehaald van Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210706_97044143
- Liberas. (2020, september 7). *Digitaal educatief pakket: De complexe relatie tussen België en Congo*. Opgehaald van Liberas: http://www.liberaalarchief.be/afb/digitaal%20educatief%20aanbod_Congo_3de%20graad%20secundair%20onderwijs_ASO_TSO_KSO.pdf
- Lion, J. (2020, juni 7). *Ongenoegen borrelt weer op over standbeeld 'Den Olifant': "Een eerbetoon aan een misdadig koloniaal verleden"*. Opgehaald van Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200607_04983935
- Luyten, S., & Dedulle, M. (2021, september 10). *Nieuwe naam Koning Leopold II-laan bekend*. Opgehaald van De Standaard: https://www.standaard.be/cnt/dmf20210909_97609175
- Matthys, C. (2020, juni 16). *Ook in Citadelpark staat 'fout' monument: "Een naakte zwarte met een lendendoek, dat was ons beeld van de Congolees"*. Opgeroepen op maart 2023, van PZC: <https://www.pzc.nl/gent/ook-in-citadelpark-staat-fout-monument-een-naakte-zwarte-met-een-lendendoek-dat-was-ons-beeld-van-de-congolees~a75b8838/>

- Mayda, K. (2020, juli 9). *Belgen hebben verdeelde mening over koloniale verleden*. Opgehaald van De Standaard: https://www.standaard.be/cnt/dmf20200708_97647969
- Nieuwsblad. (2022, november 30). *Eerste geboorteakte voor metissenkind afgeleverd*. Opgehaald van Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20221130_94777394
- Nsayi, N. (2021, december 11). *Sorry zeggen tegen de metissen volstaat niet*. Opgehaald van De Morgen: <https://www.demorgen.be/meningen/sorry-zeggen-tegen-de-metissen-volstaat-niet~b29f27c0/>
- Samarin, W. J. (2019). *The Black Man's Burden: African Colonial Labor On The Congo And Ubangi Rivers, 1880-1900*. Routledge.
- Smitz, H. (2021, maart 5). *Stadsbestuur beschuldigd van censuur: "Hier mag je blijkbaar alleen ideeën hebben als die stroken met die van de meerderheid"*. Opgehaald van Nieuwsblad: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210305_95780913
- Wikiwand. (2023, maart 13). *Henri Alexis Brialmont*. Opgehaald van Wikiwand: https://www.wikiwand.com/en/Henri_Alexis_Brialmont#cite_note-FOOTNOTEMayer1929180-5
- Wikiwijs. (2020, juli 29). *Dekolonisatie hv123*. Opgehaald van Stercollectie: https://maken.wikiwijs.nl/73225/Dekolonisatie__hv123

LEERLINGENBUNDEL
WORKSHOP:

DEKOLONISATIE

DEKOLONISATIE

DEKOLONISATIE

DEKOLONISATIE

DEKOLONISATIE

INHOUD

INLEIDING	3
OPWARMER	4
1. SPOREN VAN DEKOLONISATIE	5
LESDOELSTELLINGEN	5
INLEIDING	6
KORT OVERZICHT SPEL	7
BENODIGDHEDEN	7
SPELUITLEG	8
INFOGRAPHIC EIGENDOMMEN	11
WOORDENLIJST	15
2. BRONNENONDERZOEK	17
LESDOELSTELLINGEN	17
BEGELEIDINGSDOCUMENT	18
3. EXTRA MUROSACTIVITEIT	19

INLEIDING

Met de workshop “**dekolonisatie**” willen we jullie bewust maken van de beeldvorming in onze huidige maatschappij. Die beeldvorming strookt niet altijd met de werkelijkheid en is o.a. vervormd door koloniale patronen. Het kolonialisme heeft diepe sporen nagelaten in machtsstructuren, identiteitsvorming en dusdanig ook beeldvorming. Met deze workshop trachten we jullie kritische houding te stimuleren en laten we jullie nadenken over de aanwezigheid van koloniale sporen in het straatbeeld en krantenartikelen.

In de voorgaande lessen geschiedenis hebben jullie al geleerd over de rol die België had bij de kolonisatie van Congo. Daarnaast zijn jullie reeds bewust van deze donkere bladzijde uit de Belgische geschiedenis. Kolonisatie en dekolonisatie zijn gevoelige onderwerpen die een grote impact hebben gehad op onze samenleving in het verleden, maar ook vandaag. Het zijn vaak pijnlijke en gevoelige thema's, maar we moeten ze niet uit de weg gaan. Jongeren spelen hier een cruciale rol in het bespreekbaar maken van deze maatschappelijke thema's in de schoolcontext.

De workshop begint met het vertonen van een filmfragment over de Congolese geschiedenis om de discussie op gang te brengen. Vervolgens houden we een interactieve quiz in de klas. In de tweede fase van de workshop gaan jullie aan de slag met het bordspel: sporen van dekolonisatie. Jullie strijden tegen elkaar op een spelbord om de meeste koloniale patronen uit het straatbeeld te ontmantelen. Jullie zullen verschillende voorbeelden tegenkomen van koloniale aanwezigheid en deze proberen te 'dekoloniseren'.

In de derde en laatste fase krijgen jullie verschillende bronnen en krantenartikelen voorgeschoteld. Jullie gaan hier kritisch mee aan de slag en formuleren kort jullie eigen mening hierover. Vervolgens gaan jullie in een 'speeddating'-format met elkaar in gesprek. Samen met je partner vatten jullie de artikels kort samen en wisselen meningen uit. Waar mogelijk gaan jullie met elkaar in debat.

Deze workshop biedt jullie de mogelijkheid om kritisch na te denken en bewust te worden van dekolonisatie. We hopen dat jullie hiermee een beter begrip krijgen van de verschillende perspectieven m.b.t. de koloniale periode en het belang van dekolonisatie van onze samenleving.

OPWARMER

Tijdens deze opwarmer van de workshop willen we je wat achtergrondinformatie meegeven over het koloniale verleden van België en de kolonisatie van Congo in het bijzonder zodat je dit kan meenemen naar de andere onderdelen van de workshop. Bekijk aandachtig het filmfragment en probeer daarna zoveel mogelijk vragen goed te beantwoorden tijdens de quiz. De bedoeling is dat je na deze quiz wat meer informatie bent te weten gekomen over de geschiedenis van jouw eigen land. Welke koning was er destijds aan de macht? Waarom werd er gekoloniseerd? Hoe ging dat allemaal in z'n werk? Op het einde van de quiz zul je op al deze vragen en nog veel meer een antwoord kunnen geven.

Surf naar www.kahoot.it en vul de Spel-PIN in of scan de QR-code hieronder met je smartphone. Je kunt ook de Kahoot!-app gebruiken.

Neem deel op www.kahoot.it of met de Kahoot! -app	Spel-PIN: 208 9638	
--	-------------------------------------	--

1. SPOREN VAN DEKOLONISATIE

Het bordspel

SPOREN VAN DEKOLONISATIE

*Help jij mee de koloniale patronen
van discriminerende beeldvorming
in onze samenleving te
dekoloniseren?*

LESDOELSTELLINGEN

✓	1. de term (koloniale) beeldvorming in eigen woorden uitleggen & voorbeelden geven.
	2. de beeldvorming in België over Congo in historisch/cultureel perspectief plaatsen.
	3. opvattingen over de gelijkwaardigheid van Congolezen in historisch/cultureel perspectief plaatsen.
	4. actuele/ historische spanningsvelden omtrent (de)kolonisatie vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch bekijken o.b.v. waarden, normen, mentaliteiten.
	5. zelf een moreel oordeel uitspreken over de koloniale praktijken en deze verantwoorden.

INLEIDING

Naar aanleiding van wereldwijde protestacties van de "Black Lives Matter"-beweging, is er een groeiende discussie ontstaan over de vraag of koloniale beelden wel thuishoren in de huidige samenleving. Sommige activisten hebben standbeelden beklad en er zijn lokale besturen die de koloniale beelden permanent hebben verwijderd uit het straatbeeld. Toch zijn er ook stemmen die zeggen dat het verwijderen van zulke beelden niet nuttig is, omdat ze deel uitmaken van de Belgische geschiedenis. Zij stellen voor om de beelden te contextualiseren in cultureel en historisch perspectief door middel van uithangborden, of vinden dat deze beelden beter thuishoren in musea.

Nog steeds zijn er veel monumenten en standbeelden van koloniale figuren in ons straatbeeld te vinden zijn, zoals bijvoorbeeld koning Leopold II. Ook zijn er veel straatnamen die verwijzen naar pioniers die actief deelnamen aan de kolonisatie van Congo. Daarnaast zijn er ook gebouwen en andere infrastructuur die te danken zijn aan die periode, zoals het Justitiepaleis in Brussel of het Centraal station in Antwerpen. Al deze sporen symboliseren de rijkdom van België tijdens de koloniale periode, die echter toe te schrijven zijn aan de uitbuiting van Congo.

Met dit onderdeel van de workshop willen we samen met jullie die koloniale beeldvorming met discriminerende en stereotiepe patronen zichtbaar maken. Vervolgens trachten we jullie die beeldvorming te ontmantelen door middel van ze te contextualiseren en te bekijken vanuit een ander perspectief dan dat van de blanke Belg. Hiervoor spelen we het spel "**sporen van dekolonisatie**". A.d.h.v. deze spelvorm zal je verschillende eigendommen moeten opkopen die verwijzen naar een pionier of de koloniale periode. Vervolgens zullen jullie die eigendommen moeten dekoloniseren. Dit doen we door jullie de minder aantrekkelijke kant van die periode te laten zien. Hiervoor gebruiken we verhalen en getuigenissen van Congolezen om de kolonisatie vanuit een ander wereldbeeld en tijdsgeest te bekijken. Op basis van die contextualisatie willen we jullie stimuleren om zelf een oordeel te vellen over de aanwezigheid van die koloniale beelden in het straatbeeld. Daarnaast gaan jullie zelf op zoek naar manieren om het straatbeeld te dekoloniseren.

Met dit spel willen we jullie kritisch laten nadenken over de verschillende opvattingen over de koloniale periode en bewustmaken van het belang van dekolonisatie van onze huidige samenleving.

KORT OVERZICHT SPEL

De bedoeling van het spel is om zo veel mogelijk sporen van de kolonisatie op te kopen om deze vervolgens te dekoloniseren. De speler die binnen de speeltijd beschikt over de meeste gedekoloniseerde beelden, monumenten, straten of gebouwen, wint het spel.

Te beginnen bij **“START”** worden de pionnen over het speelbord voortbewogen door het gooien van twee dobbelstenen. Als een pion op een terrein komt, dat nog niet aan een andere speler toebehoort, mag de speler deze kopen van de Belgische staat.

Het voordeel aan het bezitten van eigendommen is, dat men van zijn medespelers boetes kan innen, voor het stelen of het vandaliseren van standbeelden, monumenten of straatborden, of door het betreden van verboden terrein in gebouwen. Dit gebeurt wanneer een medespeler op een eigendom komt van een andere speler. Aan de bank kan men, bij gebrek aan contant geld, hypotheek op zijn bezittingen geven, dus de waarde van het eigendom voor dekolonisatie.

BENODIGDHEDEN:

- Bordspel
- Speluitleg
- Eigendommen
- Woordenlijst

SPELUITLEG

Doel:

Sporen van de kolonisatie in onze samenleving opkopen & dekoloniseren

Spelmateriaal:

Het spelbord (1)

Er zijn twee dobbelstenen en pionnen in verschillende kleuren die de spelers als opzetters gebruiken.

Eigendomsbewijs (24)

Komt een speler op een onverkocht terrein, mag dit terrein gekocht worden voor de waarde op het eigendomsbewijs. Komt een speler op een vak dat al eigendom is van een andere speler dan moet diegene schadevergoeding betalen aan de eigenaar.

Kanskaarten (17)

Komt een speler op een van de vakjes van "Kans" dan trekt die speler vervolgens een kanskaart. De op de kaart genoemde aanwijzing moet men nauwkeurig opvolgen.

Dekolonisatiesymbolen

Van zodra een terrein gedekoloniseerd wordt, wordt dit aangeduid door het dekolonisatiesymbool (D). Men dekoloniseert een terrein door de waarde van de dekolonisatie, die vermeld staat op de eigendomsbewijzen, te betalen aan de bank.

Infographic: Eigendommen

Van zodra er een eigendom wordt gekocht door een speler, moet er op zoek gegaan worden naar de koloniale patronen & beeldvorming via verhalen & getuigenissen over dat eigendom.

Spelverloop:

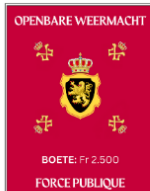
STAP 1:

Werp beide dobbelstenen & verplaats je pion naargelang het aantal ogen dat je geworpen hebt.

STAP 2:

Voer de actie uit waarop je pion staat.

OPENBARE WEERMACHT

Betaal de boete die aangegeven staat op vakje. Dit geld belandt in het midden van het bordspel en kan gewonnen worden door op "schadevergoeding" te komen.

KANS

Trek een kanskaart en volg de genoemde aanwijzing op. Een kanskaart kan een verplaatsing of actie bevatten, maar ook discriminerende beeldvorming, waarbij een speler een boete moet betalen.

SCHADEVERGOEDING

Je ontvangt al het geld dat in het midden van het bord ligt.

GA NAAR GEVANGENIS

Ga meteen naar de gevangenis. Een speler kan vrij geraken door in een van de eerste drie beurten dubbel te gooien/ een "verlaat de gevangenis"-kaart te leggen/ door Fr. 1000 te betalen.

START

Telkens je op start belandt/ start passeert, ontvangt de speler Fr. 2000

EIGENDOM

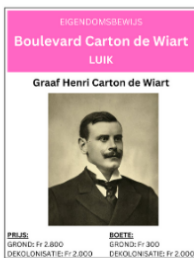
Indien je op een onverkocht terrein komt heb je de kans om de grond te kopen. Zo niet wordt die bij opbod door de bank verkocht.

Doorheen het spel:

DEKOLONISEREN:

Doorheen het spel kunnen de spelers ervoor kiezen om hun aangekochte terrein ook te dekoloniseren. De prijs van die dekolonisatie wordt telkens vermeld op het eigendomsbewijs. Van zodra een terrein is gedekoloniseerd zal de boete voor de andere spelers verhoogt worden als ze het terrein betreden.

BOETE EIGENDOM INNEN:

Van zodra een andere speler jouw gekochte terrein betreedt, moet die speler een boete uitbetalen. De waarde van deze boete wordt telkens vermeld op het eigendomsbewijs en varieert naargelang een terrein is gedekoloniseerd of niet.

Winnaar:

Er zijn twee manieren om sporen van (de)kolonisatie te winnen;

- 1.** Zo lang door te spelen, totdat een speler al het geld en al de terreinen heeft verworven.
- 2.** Een bepaalde duur af te spreken en daarna vast te stellen wie de meest gedekoloniseerde terreinen bezit.

*(*In het geval dat twee of meerdere spelers hetzelfde aantal gedekoloniseerde terreinen bezitten, wordt ook het verworven geld in rekening gehouden.)*

EIGENDOMMEN

Edmond Hanssens (1843-1884)

Belgisch militair, verkenners, koloniaal

- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- sloot oneerlijke verdragen met stamhoofden
- gebruikte geweld om lokale bevolking af te dwingen
- stak 20-tal dorpen in brand na opstand

Albert Thys (1849-1915)

Belgisch koloniaal en ondernemer

- opdracht: spoorweg Matadi-Leopoldstad aanleggen
- eerste privékapitalist door uitbuiting Congolezen
- er stierven meer dan 3000 Congolese arbeiders bij aanleg spoorweg
- fortuin ten koste van duizende mensenlevens

Ernest Cambier (1844-1909)

Belgisch koloniaal, ontdekkingsreiziger, militair

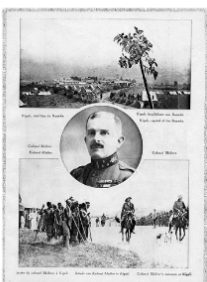
- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- vestigen voorpost Karema ter controle Arabische slavenhandel
- kocht slaven vrij om als dwangarbeiders te gebruiken
- verantwoordelijk voor gruweldaden dwangarbeiders

Lieven (1850-1888)

& Jozef Van De Velde (1855-1882)

Belgische kolonialen, ontdekkingsreizigers

- opdracht: koloniaal gebied uitbreiden a.d.h.v. expedities
- sloot oneerlijke verdragen met stamhoofden
- verantwoordelijk voor plunder- en moordpartijen
- actief in de slavenhandel
- gebruikte Afrikaanse jongen als propaganda kolonialisme

Generaal Philippe Molitor (1869-1952)

Belgisch militair

- opdracht: koloniaal gebied verdedigen tegen Duitse aanval tijdens WO1
- vaak gehuldigd in straatbeeld voor heldendaad
- vocht zelf niet mee
- zette vooral mobiele inheemse troepen in
- enorm aantal Congolezen doden niet gehuldigd

Generaal Henri Alexis Brialmont (1821-1903)

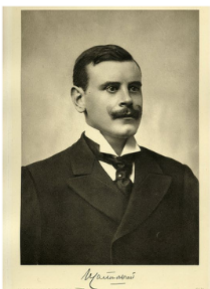
Belgisch militair, politicus, architect

- opdracht: koloniale vestigingen en posten ontwerpen
- lobbyde voor uitbreiding koloniaal leger & expansie koloniaal gebied
- ontwierp gebouwen en forten, gefinancierd door de uitbuiting van Congo.

Baron Francis Dhanis (1862-1909)

Belgisch militair, koloniaal

- opdracht: strijd tegen Arabische slavenhandelaars
- expedities gekenmerkt door plundering & honger
- gekend als Fimbo Nyingi (= veel stokslagen) bij zwarte rekruten
- verzamelde fortuin in rubberhandel door uitbuiting

Graaf Henri Carton De Wiart (1869-1951)

Belgische politicus

- opdracht: uitvoeren & bestendigen Congopolitiek
- voert propaganda voor het kolonialisme
- voorstander uitbuiting van Congo
- verdedigt praktijken Leopold II m.b.t. afgehakte handen in parlementair debat

Emile Storms (1846-1918)

Belgisch militair, ontdekkingsreiziger, koloniaal

- opdracht: stichten nieuwe koloniale post
- in conflict met lokale sultans die eigen staat wilden uitbouwen
- liet hoofden van sultans afhakken
- gebruikte hoofden als afschrikkingsmiddel en trofeeën

Jules-Henri Laplume (1866-1929)

Belgisch militair, verkenners

- opdracht: expeditie op zoek naar vijandige stammen
- leidde strafexpeditie voor moord op opperhoofd
- onderdrukken vijandige stammen door veldslagen
- verantwoordelijk voor uitmoorden gehele stammen

Dr. Gustave Dryepondt

Belgisch koloniaal, (tropisch) legerarts

- opdracht: expeditie uitvoeren ter expansie gebied
- bevel over 500 inheemse soldaten
- liet tijdens expedities telkens spoor van vernieling achter
- liet zich meesleuren door terreur van de opgelegde beschaving

Den Olifant (°1948)

Eerbetoon aan Geraardsbergenaars in Congo

- scriptie: "gevallen in dienst van de beschaving"
- Congolezen gezien als minderwaardig en onbeschaafd
- actie ter beschaving ging gepaard met moord op 10 miljoen Congolezen

Het Moorke (°1888)

Standbeeld Congolese jongen Sakala

- zoon van Afrikaans stamhoofd
- meegenomen door gebroeders Van De Velde als propaganda voor het kolonialisme
- moest rijke zakenlui aantrekken in Congo-Vrijstaat
- afgebeeld als primitief, onbeschaafd

Jules Cornet (1865-1929)

Belgisch koloniaal, geoloog

- opdracht: expeditie leiden op zoek naar grondstoffen
- ontdekking nieuwe kostbare kopererts in Katanga
- vormde basis voor langdurige exploitatie van kopererts en andere mineralen in de regio

Jules Jacques De Dixmude (1858-1928)

Belgische generaal, koloniaal

- opdracht: commissaris rubberwingebied in Congo
- bekend voor harde taal & ideologie t.o.v. ondergeschikte Congolezen
- organiseerde rubberoogst op wreedaardige manier
- verantwoordelijk voor vele doden bij rubberoogst

Joseph Lippens (1855-1892)

& Henri De Bruyne (1868-1892)

Belgisch luitenant & sergeant

- opdracht: strijd tegen Zanzibari Swahili voor ivoorhandel
- controle krijgen over ivoorhandel in het gebied
- beiden vermoord als wraakactie voor veldslag
- stierven "de heldendood voor de beschaving"

Jubelpark (1880)

- kostprijs: 40 miljoen euro
- bouwproject van Leopold II
- persoonlijke investering van de koning
- versnelde financiering door rubberwinsten uit Congo
- bijnaam: "arcaden van afgehakte handen"

Koninklijke Gaanderijen (1906)

- verzuilde gang tussen renbaan en koninklijke villa
- compensatie voor afschaffing kansspelen in Oostende
- gefinancierd door persoonlijk bezit Leopold II uit Congo

Basiliek van Koekelberg (1905-1970)

- initiatief van Leopold II voor de 75ste verjaardag van de Belgische onafhankelijkheid
- persoonlijk gefinancierd door Leopold II
- daken en koepels bekleed met koper uit Congo

Afrika Museum (1897)

= Koninklijke Museum voor Midden-Afrika

- oorspronkelijk gebruikt voor wereldtentoonstelling
- expositie zoo humaines met 270 Congolezen
- 7 stierven door erbarmelijke omstandigheden
- afschaffing zoo humaines na protest Belgische bevolking

Centraal Station Antwerpen (1905)

- in opdracht om perrons te overkappen
- deels persoonlijk gefinancierd door Leopold II
- de koning zou teleurgesteld zijn "une petite belle gare"

Kasteel van Laken (1902)

- restauratie door Leopold II na brand in 1890
- omvormen tot paleis voor congressen en evenementen
- forse uitbreiding met ondergrondse spoorweg
- gefinancierd door uitbuiting Congo-Vrijstaat

Justitiepaleis (1866)

- kostprijs: 45 miljoen BEF
- in opdracht Leopold II om van Brussel de indrukwekkendste Europese stad te maken
- meest imposante gebouw van 19de eeuw
- grotendeels gefinancierd door privébezit Leopold II

WOORDENLIJST

Belgisch-Congo

= de naam van de toenmalige kolonie van de Belgische staat. (1908-1960)

Bovengeschikten

= positie van iemand die onafhankelijk is, hoger in rang en die meer macht heeft t.o.v. de ondergeschikten.

Dekoloniseren

= het staatkundig zelfstandig maken van koloniën.

Discriminatie

= het ongelijk behandelen en achterstellen van mensen (of groepen) op basis van (uiterlijke) kenmerken, al dan niet bewust.

Discriminerende beeldvorming

= beeldvorming van mensen (of groepen) die door bevolkingsgroepen worden afgebeeld als ongelijk, achtergesteld en/of ondergeschikt, al dan niet bewust.

Exploitatie

= het uitbuiten van mensen met het oog om winst te maken; minder of geen geld geven in ruil voor arbeid.

Herstelbetaling

= de betaling voor de gerichte schade in het verleden.

Kolonie

= een land / grondgebied dat onder de heerschappij / bestuur valt van een moederland

Kolonialisme

= het bezetten en uitbuiten van een land / grondgebied door vestigingen bouwen onder de heerschappij van een moederland.

Kongo-Vrijstaat (= Onafhankelijke Congostaat)

= de naam van de onafhankelijke staat onder persoonlijk bewind van de Belgische koning Leopold II. (1885-1908)

Koning-bouwheer

= bijnaam van koning Leopold II, omwille van de vele bouwprojecten, stadsprojecten en openbare werken die hij wilde uitvoeren met de opbrengsten van de rubberoogst in Congo.

Ondergeschikten

= positie van iemand die afhankelijk is, lager in rang en die minder macht heeft t.o.v. de bovengeschikten.

Openbare weermacht (= Force Publique)

= het koloniale leger van de Onafhankelijke Congostaat en nadien Belgisch-Congo. (1885-1960)

Stereotiepe beeldvorming

= algemene beeldvorming of verwachtingen in de maatschappij over mensen (of groepen) die niet / deels overeenkomen met de werkelijkheid; vaak generalisaties, versimpelingen of clichébeelden van de werkelijkheid.

Zaire

= de historische naam van de Democratische Republiek Congo na de staatsgreep van J.D. Mobutu. (1971-1997)

Zoo humaines

= een zoo waarbij mensen uit een andere cultuur worden tentoongesteld achter een omheining zoals dieren.
(Vaak werden deze mensen gezien als minderwaardig en onbeschaafd)

2.BRONNENONDERZOEK

LESDOELSTELLINGEN

✓	1. Je kunt de centrale boodschap uit een bron of artikel halen.
✓	2. Je begrijpt welke spanningen (de)kolonisatie met zich meebrengt.
✓	3. Je kunt de essentie uit een andere mening begrijpen en dit gebruiken om je eigen argumenten te versterken.
✓	4. Je kan inhoudelijk en onderbouwd je mening uiten over de inhoud of visie, meegedeeld in een bron.

BEGELEIDINGSDOCUMENT

Gebruik dit document als houvast bij het bekijken van je bron. De antwoorden die je geeft op onderstaande vragen zijn jouw 'kapstukken' om je verhaal rond op te hangen dat je zult vertellen tijdens de speeddates.

Basisgegevens van de bron.

Auteur :

Datum (van publicatie):

Welk soort bron is het? (artikel, getuigenis, primaire, secundaire, ...)

.....
.....

Wat is de boodschap van de bron over de (de)kolonisatie?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Hoe sta jij tegenover het artikel/de bron? Ben je akkoord met de inhoud? Hoe zou jij omgaan hiermee?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.EXTRA MUROSACTIVITEIT

Doorheen de workshop heb je heel wat inzichten opgedaan omtrent dekolonisatie. Tijdens de quiz leerde je over het koloniaal verleden van België en de gebeurtenissen die zich tijdens de kolonisatieperiode hebben afgespeeld. Bij het monopolyspel leerde je kritisch kijken naar dekolonisatie en wierp je een blik op het maatschappelijke aspect. In het bronnenzoek tenslotte gingen je kritisch aan de slag met bronnenmateriaal en nam je actuele nieuwsberichten onder de loep om een licht te werpen op hoe dekolonisatie vandaag de dag in onze maatschappij en samenleving een plaats inneemt. Na al deze fasen vinden we het belangrijk om met jou het veld in te trekken en je op een tastbare en concrete manier met dekolonisatie in aanraking te laten komen. Via deze activiteit zul je dekolonisatie in je fysieke omgeving verkennen.

We trekken stad Gent in en zullen een wandeling maken onder begeleiding van een podcast. Stilstaan bij de koloniale geschiedenis van de stad: **“Stap per stap door de dekolonisatie”** is een audiowalk in het hartje van Gent, waarbij de luisteraar op verschillende locaties de kans krijgt even stil te staan bij de koloniale geschiedenis van de stad. Eryckah Sway, de host van de audiowalk, gaat tijdens elke aflevering in gesprek met een activist, professor of student.

Tijdens negen audio-wandelingen leidt Eryckah Sway de luisteraar langs Gentse pleinen, gebouwen én hun koloniale geschiedenis. Keer op keer met een nieuwe, boeiende gast:

- ▶ Erika Tankam, bestuurslid [AfroMedica](#)
- ▶ Nyanchama Okemwa, activiste en coach bij [Hand in Hand tegen racisme](#)
- ▶ Michael Meeuwis, professor Lingala and African Linguistics UGent
- ▶ Annelies Verdoolaege van [Gents Afrika Platform](#) (UGent)
- ▶ Robrecht Declercq, postdoctoraal onderzoeker en docent aan de faculteit [Geschiedenis UGent](#)
- ▶ Philsan Osman, studente Afrikaanse Talen en Culturen aan de UGent en werkt bij [Black History Month Belgium](#)
- ▶ Stef Craps, professor [English Literature UGent](#)
- ▶ Podcast: [Stap per stap door de dekolonisatie](#)

STAP PER STAP

DOOR DE DEKOLONISATIE

Initiatief van
UNYA Gent

Een audiowalk in
het hartje van Gent
met Eryckah Sway

Met dank aan

vliros

Belgium
partner in development

DE ROUTE

 AFSTAND: 5KM

